

HIIUMAA VALLA ÜLDPLANEERINGU EELNÕULE JA KSH ARUANDELE AVALIKUSTAMISEL ESITATUD KIRJALIKUD ETTEPANEKUD JA VALLA SEISUKOHAD SEISUGA 26.04.2023

Järjek orranu mber	Ettepaneku esitamise aeg	Ettepaneku esitaja	Ettepaneku sisu	Ettepanekuga arvestatud (jah/ei)	valla seisukoht
2.01	06.03.2023	Sven Kriggulson	Ettepanek: Palun korrigeerida olulise üleujutusala riskiga ala piiri Üldplaneeringu eelnõus Väike-Sadama 3, katastritunnus 37101:003:0021, osas või laiendatult ka ümbritsevale alale ja viia piir vastavusse tegelike kõrgusandmetega, Maaameti andmetega ja Üldplaneeringu aluseks oleva Uuringu andmetega ja tulemusega.	jah	Arvamusega arvestatakse. Tallinna Tehnikaülikooli Meresüsteemide Instituudi poolt 2018 aastal modelleeritud 1.55 m (EH2000) või Eesti Veeprojekt OÜ töö alusel 2.02 m (EH2000) kus leiti, et oluline üleujutusrisk tuleks määrata Kärdla rannas asuvale Titekivile märgitud kõrgusjoonest. Leiame, et esimene variant on siiski teaduspõhisem, kuna me tegelikult ei tea kuidas see joon Titekivile raiuti. Kas ja kuidas seejuures arvestati lainetust jne. Samuti võib arutleda, et 1967 tormist alates on maapinnatõus koos Titekiviga merepinna suhtes ca 90 mm.
2.02	07.03.2023	Erametsaliit	Tüüpkiri	ei	Esitatud arvamuses puudub konkreetne arvamus Hiiumaa valla üldplaneeringule. Üldplaneeringu koostamise protsess ja ka teavitamine on toimunud vastavalt planeerimisseadusele ning selles toodud põhimõtetele (PlanS § 8...§ 12). Üldplaneeringu koostamisel on aluseks planeerimisseaduse § 75 kohased ülesanded. PlanS § 75 lg 1 p 21 kohast piirangut lageraie langi suurusele või raievanusele ei ole üheski kohas seatud. Edasisel planeeringu koostamisel vaadatakse metsadega seonduvad tingimused saabunud arvamuste raames üle.
2.03	14.03.2023	Karmen Kääramees	Soovin lisa täpsustusi seoses üldplaneeringu Pühalepa Kärdla piirkonna kohta. Lisatud pildil punasega piiritletud ala (Nuudi 63901:001:0771) on muudetud elamumaaks, kuid üldplaneeringul on märgistatud kui täisväärtuslik põllumaa. Kas antud visuaal üldplaneeringul on eksitus või kas see seab edasisi piiranguid alale? Tulevane siht on antud ala kasutada elamumaana ning vajadusel paluksin üldplaneeringus korrektuurid teha.	jah	Arvamusega arvestatakse. Nuudi maaüksuselt eemaldatakse väärtusliku põllumajandusmaa tähistus.
2.04	16.03.2023	Martti Vösa	Palun minu kinnistu Vesiheina, aadressiga Nasva küla, Hiiumaa vald, Hiiu maakond , katastritunnus 20501:001:1760 taotleda üldplaneeringusse ehituskeeluvööndi vähendamist, et ehitada eramu. Mul on olemas ka kehtiv detailplaneering, mis on lisatud manusesse.	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneeringu korduva üleujutusega ala piiri käsitluse tulemusel asub vaid väike osa hoonestusalast ranna piiranguvööndi (skeemil sinine pidevjoon) metsas ning detailplaneering Vesiheina maaüksusel on ilma ehituskeeluvööndit vähendamata elluviidav, kui üldplaneeringu korduva üleujutusega ala piir sellisel kujul kehtestatakse. Kogu ehituskeeluvööndi ja korduva üleujutusega ala piiri teema vaadatakse koostöös Keskkonnaametiga uuesti läbi ning võimalikud on erinevad variandid.
2.05	17.03.2023	Keskkonnaministeerium	Teeme ettepaneku määrata Nurmenuku (20501:001:0819) ja Sinilille (20501:001:0818) katastriüksustele maakasutuse juhtotstarbeks segahoonestuse maa-ala. Eelpoolnimetatud katastriüksuste sihtotstarbed on 80% elamumaa ja 20% ärimaa.	jah	Arvamusega arvestatakse. Maaüksustele määratakse segahoonestuse maa-ala juhtotstarve.
			Teeme ettepaneku määrata Vöilille (20501:001:0817), Raudrohu (20501:001:0816), Mooni (20501:001:0815), Karikakra (20501:001:0814) ja Angervaksa (20501:001:0813) katastriüksustele maakasutuse juhtotstarbeks segahoonestuse maa-ala. Eelpoolnimetatud katastriüksuste sihtotstarbed on 50% ärimaa ja 50% elamumaa, kuid hetkel määratud juhtotstarve äri- ja teenindusettevõtte maa-ala ei luba elamu ehitust.	jah	Arvamusega arvestatakse. Maaüksustele määratakse segahoonestuse maa-ala juhtotstarve.
			Teeme ettepaneku määrata Männiku tee 1 (20501:001:0117) katastriüksusele täies ulatuses maakasutuse juhtotstarbeks väikeelamu maa-ala või segahoonestuse maa-ala.	jah	Arvamusega arvestatakse. Maaüksustele määratakse segahoonestuse maa-ala juhtotstarve. Kuivõrd üldplaneering näeb piirkonnas tootmisalade laienemist siis on eelistatud pigem segahoonestuse maa-ala kui väikeelamu maa-ala.
			Teeme ettepaneku määrata Väike-Sadama tn 2a (20501:001:0722) katastriüksusele maakasutuse juhtotstarbeks väikeelamu maa-ala	jah	Arvamusega arvestatakse. Maaüksustele määratakse väikeelamu maa-ala juhtotstarve

			Ei soovita kasutada Saksamaa näidet lõhnahäiringu ja välisõhu saaste osas ohutuks kauguseks peetavate objektide kauguste kohta. See võib eksitada planeeringu elluvijaid. Alati tuleb hinnata konkreetse heiteallika mõju planeeritavas asukohas, et tagada Eestis kehtivate nõuete tagamine.	ei	Arvamusega ei arvestata. KSHs toodud Saksamaa näited on kirjeldus selle kohta, kui kaugele lõhna mõjud ulatuda võivad ja kuna Eestis sellist kokkuvõtlikku ülevaadet pole, annavad aimu lõhna mõjude võimaliku ulatuse osas. Samuti on KSHs välja toodud näitena, et "Nimetatud kaugusi saab ja võib vähendada, kui rakendatakse lõhna emissioone vähendavaid meetmeid või kui lõhna leviku modelleerimine näitab, et ebameeldiva lõhna häiringuid ei esine sellisel kaugusel." Üldplaneeringuga ei kehtestata nimetatud näidete alusel mingisuguseid piiranguid või tingimusi seoses lõhnaga.
			Üldplaneeringu seletuskirja punktis 5.9.1 on loetletud Hiiumaal olevaid sadamaid (nii need, mis on registrisse kantud kui ka need, mida hetkel registris ei ole veel). Seletuskirja punktis 11 olevas tabelis 6 on mainitud veel kahte sadamat (Lesta ja Sarve), mis ei ole samuti registrisse kantud. Ka need sadamad peaks olema samuti kajastatud punkti 5.9.1 loetelus.	jah	Arvamusega arvestatakse. Täname tähelepaneku eest!
			Sadamate arendamisel tuleb tagada keskkonnanõuete (reostustõrje ja laevajäätmete) täitmine arvestades osutatavaid teenuseid.	jah	Arvamusega arvestatakse. Tingimus lisatakse üldplaneeringu seletuskirja.
			KSH aruande leheküljel 15 on vaja kehtivad põhjavee kaitstuse kategooriad muuta veeseaduse § 68 alusel ja aruannet vastavalt nendele kaitstuse kategooriatele korrigeerida. Joonis 1.5 põhjavee kaitstuse kaart on vaja asendada mõõtkavas 1:50 000 geoloogilise baaskaardi põhjavee kaitstuse teemakaardi väljavõttega. Palume lisada Hiiumaal levivad põhjaveekogumid ja nende seisundid vastavalt Eesti Geoloogiateenistuse 2020.a seisundite hindamise tulemustele, andmed on kättesaadavad keskkonnaportaalist https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pohjavesi .	jah	Arvamusega arvestatakse. KSH aruannet korrigeeritakse vastavalt ettepanekule.
			Palume KSH aruande eelnõud täiendada lisades hinnang planeeringuga kaetud tegevuste (nt sademevee suublasse juhtimine, supelranna-alade kavandamine, puhkealade arendus, sadamate arendus, ehituskeeluvööndi vähendamine jne) mõju pinnaveekogude vee kvaliteedile.	jah	Arvamusega arvestatakse. KSH aruannet täiendatakse vastavalt ettepanekule.
2.06	17.03.2023	Maaeluministeerium	Maaeluministeerium nõustub Hiiumaa valla üldplaneeringus väärtusliku põllumajandusmaa kohta seatud kaitse- ja kasutustingimustega ning KSH aruandes toodud järelduste ja hinnangutega. Täname üldplaneeringu koostajaid ja Hiiumaa Vallavalitsust senise hea koostöö eest ja kinnitame, et Maaeluministeerium on ka edaspidi valmis tegema igakülgset koostööd, et saavutada üldplaneeringus ja selle elluviimisel parimad lahendused maal atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonna, sealhulgas arenguvõimelise põllumajanduse tagamiseks.	jah	Täname tunnustamast!
2.07	20.03.2023	Mart Kaups Kaupmar OÜ	Kaupmar OÜ le kuulub Rehemäe kinnistu kadastriüksustega Roose 20501:001:1826 , Rehemäe 20501:001:1825 ja Vahtramäe 20501:001:1824 . Üldplaneeringu eelnõus on nende sihtotstarbeks määratud ärimaa. Leian, et selline sihtotstarve piirab täiesti põhjendamatult minu maade kasutamist tulevikus. Lähitulevikus on mul soov Vahtramäe kadastriüksus äritegevusest tervikuna välja viia ja kasutada seda elamumaana. Sama võimalus peaks ka teiste kadastriüksustega säilima. Ettepanek oleks Rehemäe kinnistu sihtotstarbeks määrata segahoonestuse maa-ala (ÜS)	Jah	Arvamusega arvestatakse. Maaüksustele määratakse segahoonestuse maa-ala juhtotstarve
2.08	21.03.2023	Andres Niglas	Tutvusin Hiiumaa valla uue üldplaneeringu eelnõuga Hiiumaa valla kodulehel. Eelnõu joonisel Pühalepa Kärkla piirkond on planeeritud kergliiklustee minule kuuluva Partsi katastriüksuse 63901:001:0911 piirile. Teatan, et ma ei nõustu, et kergliiklustee planeeritakse katastriüksuse piirile. teen ettepaneku, et planeeritavaks kergliiklustee rajamiseks kasutatakse ära olemasolevaid teid ja planeeritav kergliiklustee kulgeks Paluküla-Partsi teelt (mis on osaliselt eraomandis, kuid teed hooldab Hiiumaa vald) mööda 12106 Partsi-Kuri teed 80 Heltermaa-Kärkla-Luidja teele. Sellega oleks tagatud ka kohalikele elanikele ohutu juurdepääs Partsi bussipeatusse. Teise variandina on kergliiklustee rajamiseks võimalus kasutada olemasolevat Partsimõisa teed. Partsimõisa tee on osaliselt eraomandis, kuid seda hooldab Hiiumaa vald.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Kergliiklustee märgitakse olemasolevate riigiteede baasil, et tagada sidusus Partsi bussipeatusega.

2.09	22.03.2023	Ragnar Teas & Piret Teas	Väga ebameeldiva uudisena lugesin välja kavandatavast kergliiklusteest "Sõru sadam - Tohvri supluskohani". Meie seisukoht on kindel, uut teed või olemasoleva tee laiendamine kinnistu suunas ei ole võimalik ega lubatud. Juba täna on probleeme lumelükkamisega. Palume kaaluda planeeritud kergliiklustee ümber nimetada või täpsustada Tohvri vanadekodu ristmikust supluskohani. Täna on seal kehvast seisust kruusatee, see siis laiendada ja pinnata kas asfaldi või freesasfaltiga, et oleks autodel üksteisest möödumiseks ruumi ning kaoks ära liigne tolumine. Suvisel ajal võib ka teelõigu kiirust piirata 30km/h-ni alates Sõru Sadamast või hoopiski õuealaks ümber nimetada.	Selgitatakse	Selgitame, et üldplaneeringus on teejooned esitatud üldisena ehk täpne lahendus ning maa-alade vajadus selgitatakse projekteerimisel. Seletuskirja peatükk nr 5.2 selgitab: "Üldplaneeringus esitatud kergliiklustee vajadus tähendab, et esitatud lõigul tuleb tagada ohutu liikumisega lahendus jala- ning kergliiklusvahendite kasutajatele. Kas kergliiklusele ehitatakse eraldi tee või muudetakse olemasolevat teed selliselt, et oleks tagatud ohutu liikumine, otsustatakse edasisel projekteerimisel. Kergliiklusteede kavandamisel on oluline, et need oleksid katkematud, ühendaksid olulisi sihtpunkte (elu- ja töökohad, teenuste osutamise kohad, pargid ja puhkekohad) ja moodustaksid pideva võrgustiku." Olemasolevad hooned Kabeli kinnistul asuvad sisuliselt kinnistu piiril ning lahenduste projekteerimine Kabeli kinnistule on teoreetiliselt välistatud. Kiiruspiirangute määramine ei kuulu üldplaneeringuga määratavate hulka ning nendega seonduvate ettepanekute osas võib pöörduda riigitee valdaja Transpordiameti poole.
2.10	26.03.2023	Valdis Laid, Leesla talu OÜ	Mina ei ole nõus, et OÜ Leesla talu Farmi kinnistule Paope külas on planeeritud kohalik tee.	arvestame osaliselt	Arvamusega arvestatakse osaliselt. Läbiv tee haru, mis kulgeb Tuulemäe kinnistu suunas eemaldatakse kohalike teede hulgast, kuna see teenindab vaid ühte kinnistut. Edelaservas kulgev tee teenindab mitmeid kinnistuid ning sellel on vajalik tagada avalik kasutus.
2.11	27.03.2023	Eesti Ornitoloogiaühing	Palume lisada Hiiumaa üldplaneeringusse (täpsemalt peatükki 4.1.6 „Arhitektuursed ja kujunduslikud tingimused“) tingimuse, mis muudaks rannikupiirkonda ehitatavad hooned lindudele oluliselt ohutumateks. Kuna Hiiumaad läbib mitu peamist lindude rändekoridori, on paljude uuringute ja Sõrve sääre kogemuste põhjal alust arvata, et Hiiumaa rannikutel võivad klaasirikkad fassaadid rändlindudele tõsiselt ohtu valmistada. Pikem seletuskiri lisatud manusena. Tingimuse soovituslik sõnastus oleks järgmine: „Kui uus või oluliselt ümberehitatav hoone või muu klaasi või pleksiklaasi sisaldav rajatis asetseb kuni 1 km kaugusel rannajoonest, tohib klaasi või pleksiklaasi osakaal hoone või rajatise ühe külje kohta ületada 30% vaid juhul, kui ehitusprojektis või detailplaneeringus on välja toodud lahendused, mis vähemalt 85% klaaspinna ulatuses vähendavad oluliselt lindude kokkupõrgete riski. Kohaliku omavalitsuse ja riigiasutuste rahastusel ehitatavatele hoonetele ja rajatistele laienevad mainitud nõuded kuni 5 km kaugusele rannajoonest. Näiteid sobilikest lahendustest leiab [sisestada asukoht].“ Ettepanekuga seoses tuleks üldplaneeringusse, selle lisadesse või mujale avalikult kättesaadavasse kohta lisada täpsem nimekiri sobilikest lahendustest: „Vähendamaks lindude kokkupõrkeid klaaspindadega sobib kasutada: 1. spetsiaalset linnusõbralikku klaasi (näiteks Saflex® FlySafe™, Ornilux®, 4BIRD); 2. muud silmatorkava mustri klaasi, kus mustrielementide vahe on maksimaalselt 10 cm; 3. täielikult või suuremas osas matistatud poolläbipaistvat klaasi või vitraažklaasi; 4. akna välisküljel paiknevat žalusiid, võrestikku või sääsevõrku tingimusel, et neid hoitakse lindude sügisel ja kevadisel rändeperioodil püsivalt akna ees; 5. kuni 20 cm laiustest ruutudest koosnevat akent; 6. akna ees rippuvaid või fikseeritud ≥3 mm jämeduse ja 10 cm vahedega nõõre (näiteks ilmastikukindel Paracord tüüpi nõõr); 7. lühema elueaga klaasimärgiseid (näiteks kleplint, aknakile, kleeibised, klaasivärvid, kriidimarker) tingimusel, et igal rändeperioodil on nende abil klaasile moodustatud maksimaalselt 10 cm laiade tühimikega silmapaistev muster; 8. muud arhitektuursed või tehnilised lahendused, mille puhul võib eeldada kokkupõrkeriski olulist vähenemist.“	jah	Leiame, et ettpanek on asjakohane ja kaalumist väärt. Täpsemad sõnastused ja vajalikud tingimused pannakse paika üldplaneeringu edasisel koostamisel.
2.12	27.03.2023	Mart Espenberg	Soovin tulla Hiiumaa püsielanikuks ning soetasin eelmine aasta Õngu külas asuvad Õnneoja 20501:001:1548 ja Päikesekiire 20501:001:1547 kinnistud. Oleme koos Emmaste osavalla Maa- ja Ehitusspetsialistiga uut üldplaneeringut uurinud ning soovin teha ettepaneku hoonestusala ulatuses väärtuslik põllumaa maha võtta. Kehtivas ÜP's on tegemist potentsiaalse elamumaaga. Ettepanek eemaldada väärtuslik põllumaa: (vt lisatud skeem)	analüüsitakse	Väärtuslikku põllumajandumaa kihti täpsustatakse ning eelmiste üldplaneeringute poolt antud määrangud analüüsitakse asukohapõhiselt läbi. Arvamusega arvestamine sõltub täpsema analüüsi põhjal.

2.13	27.03.2023	Toomas Kokovkin	Ettepanek 2.1: Liita rohevõrgustikuga kõik olemasolevad kaitsealade vööndid.	Ei	Ettepanekuga ei arvestata. Kaitse- ja hoiualade ning muude kaitsealuste loodusobjektidega seonduvat reguleerib Looduskaitseseadus ning selle läbi on nende alade kaitse ja looduslike aladena säilitamine tagatud. Kaitsealade ja nende erinevate vööndite lausaline rohevõrgustiku koosseisu hõlmamine ei ole seetõttu vajalik.
			Väärtuslikud maastikud ja kaitsealad. Eksperdid on teinud tubli tööd väärtuslike maastike piiritlemisega. Küsimus on jällegi selles, et ÜP väärtuslikud maastikud kattuvad osaliselt kaitsealadega, mille kaitse-eesmärgiks on muuhulgas loodusmaastike kaitse. Millega on põhjendatud, et näiteks Kõpu poolsaare põhjarannik või Määvli raba ei ole väärtuslik maastik ÜP mõistes? (vt. Joonis 2). (Ettepanekut ei ole).	Ei	Väärtuslike maastike metoodika kohaselt ei peagi otsene seos looduskaitsealadega ilmnema kuna hinnatakse ka teisi väärtusi.
			Ettepanek 1.1: Lisada Üldplaneeringu eelnõusse info Hiiumaa valla kuulumisest UNESCO biosfääri programmiala koosseisu.	jah	Arvamusega arvestatakse. Vastav info lisatakse seletuskirja.
			Ettepanek 2.2: Arvata rohevõrgustiku koridoriks laidude kaar Öakse-Saarnaki-Hanikatsi-Vareslaid-Kõrgelaid-Ahelaid-Köverlaid.	Osaliselt arvestatakse	Arvamusega arvestatakse osaliselt. Laiud lisatakse rohevõrgustiku tugialaks. Mereala ei kuulu üldplaneeringu koosseisu ning sinna ei ole võimalik planeeringulisi määratlusi anda.
			Kultuuripärand. Kultuuripärandi (eriti vaimse ehk mittemateriaalse kultuuripärandi) sidumine planeeringuga jääb suureks küsimuseks ja mõistan, et antud teema on laiem kui üldplaneeringu ulatus. Planeerimisseadus sätestab üldplaneeringu ülesandeks teiste seas kohaliku tähtsusega kultuuripärandi säilitamise meetmete, sealhulgas selle üldiste kasutustingimuste määramine. Väidan, et kultuuripärandina on üldplaneeringus käsitletud põhiliselt ehituslikku kultuuripärandit ning välja on jäänud paljud kohaliku identiteedi või vaimse pärandiga seotud objektid. Nii ei leia ÜP-st objekte nagu Ristimägi, Ülendi pärn või Tubala vai. Mõistan, et enamasti nad juba sisalduvad kultuurimälestiste registris, mistõttu võiks väita, et nad ei ole kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektid? ÜP koostamise lähtesisukohtades on Muinsuskaitseameti arvamus: Kaardistada mälestistest ja miljööväärtuslikest aladest välja jäävad ajalooliselt väärtuslikud hooned, monumendid, pühakohad, kalmistud, sillad, teed, tähised jne, analüüsida nende seisundit ning lisada säilimiseks ja traditsiooniliseks kasutuseks vajalikud tingimused. Ning vastav Valla seisukoht: Kohalik kultuuripärand kaarditatakse ja seatakse vajalikud tingimused. Minu meelest võiks veel kord hinnata, kas Muinsuskaitse ameti arvamus on leidnud piisaval määral planeeringus kajastust. Üles jääb küsimus: kas üldplaneeringu kultuuriväärtuste osa on praegusel kujul piisav vaimse kultuuripärandi kaitseks. (Ettepanekut ei ole).	jah	Pärandkultuuri objektid ja pühapäigad vaadati üldplaneeringu koostamise tööühmas üle ning otsustati üldplaneeringus kajastada vaid neid objekte, mis on oma iseloomulikult ruumiga seotud objektid, ei ole riikliku kaitse all, kuid omavad kohaliku pärandi edasikandmisel olulist rolli. Eelkõige teadlikkuse tõstmise eesmärgil, et pärand säiliks. Eraldi kaitsetingimusi ja avalikku juurdepääsu vajadust ÜP-ga ei seata. Objektide täpne nimekiri selgub planeeringu edasisel koostamisel.
			Ettepanek 2.3: Kasutada tekstis läbivalt mõistet „rohevõrgustiku tugiala“.	jah	Arvamusega arvestatakse. Mõisted parandati.
Peatükkide numeratsioon. Üldplaneeringu eelnõu alapeatükkide numeratsioon ei ole alati korrektne. Ettepanek 5.1: Parandada peatükkide 2.2 ja 2.3 alapeatükkide numeratsioon.			jah	Arvamust arvestatakse, numeratsioon korrigeeritakse.	
2.14	28.03.2023	Jüri Teppo	Hiiumaa vallas, Emmaste osavallas, Lepiku külas, Peetri tee asukoht ei kattu Niidimäe (Dagopen OÜ, töö nr 15-16) ja Leparanna (Dagopen OÜ, töö nr 08-59) kehtestatud detailplaneeringutega. Palun Peetri tee asukoht viia kooskõlla kehtestatud detailplaneeringutega.	jah	Arvamust arvestatakse. Tee asukoht korrigeeritakse.
2.15	29.03.2023	Sander Pielberg	Palun muuta maa juhtotstarvet kinnistul Hellamaa töökoda, Hellamaa küla, Hiiumaa vald. Uus juhtotstarve: Elamumaa 90% / Ärimaa 10% Katastri üksus : 63901:003:2510 Kinnistu on praegu tootmise maa-ala (ärimaa).	Jah	Arvamusega arvestatakse. Maaüksustele määratakse maalise asustuse maa-ala juhtotstarve, mis vastab uue katastriüksuse sihtotstarbega.
2.16	29.03.2023	Martin Lauri	Kärdla osas tootsin kergliiklustee osas muudatuse tõmbaksin joone kahe lõigu vahel. Vaata pilti. Manus ka DP kus see juba osalt planeeritud.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Kerliiklustee lisatakse üldplaneeringusse. Täname tähelepaneku eest!
			Väga toetan ideed, kus me muudame mõtteviisi mis loob eeldused paremaks liikumiseks, millel keskmes on jalgsi või rattaga liikumine. „muudaksime mõtteviisi ning käsitleksime tänavaid kui jalakäigualasid, kuhu aeglasel kiirusel lubame liikuma ka mootorsõidukeid. Kitsast tänavast pool oleks kasutada jalakäijatele ja ratturitele ning pool autodele.“	Selgitatakse	Selgitame, et täpsed liikluskorralduslikud lahendused pannakse paika järgmistes etappides sõltuvalt asukohast.
			Väga toetan ka ideed, kus – „ühendada jalakäiguteedega omavahel pargid ning jõgede ääres kulgevad kallasrajad, saame linnas olulisi kohti läbiva teekonna, mis looks mitmeid otseteid ja muuhulgas ühendab ka sadama keskusega. Lisaks saaks hõlpsasti linnaruumis tähistada teekonna, mis suunab inimesi liikuma punktist punkti, kulgedes erinevate teenuste, äride, spordiväljakute, kultuuriasutuste, sadama, parkide ja keskväljaku vahel. Selline teekond sobib nii jalutamiseks kui sportimiseks, kuid samal ajal toimib ka linna tutvustava giidina.“	jah	Võtame teadmiseks. Üldplaneeringus püütakse selleks kõik eeldused luua ja vajalikud kulgemised markeerida.

2.17	30.03.2023	Toomas Villo, Eurosec OÜ; Margo Koppel Kontsept Arhitektuuribür oo OÜ	Kasela kinnistu omanik ei nõustus Kasela kinnistu osalise määramisega rohealaks ning teeb ettepaneku määrata Kasela kinnistu tervikuna segahoonestusalaks.	Analüüsitakse	Küsimust arutatakse edasisel planeeringu koostamisel tuginedes muuhulgas detailplaneeringu algatamise protsessis tehtavatele lahendusele.
2.18	31.03.2023	Jaan Sadul	Härma küla Tihe 17501:002:0560, palus oma majapidamise rohekoridori alast välja võtta (punane joon skeemil).	jah	Arvamusega arvestatakse. Rohevõrgustiku koridori piirkonnas täpsustatakse.
2.19	30.03.2023	Maa-amet	Üldplaneeringu joonisel Kõrgessaare-Tahkuna piirkonna põhijoonis ning kaardirakenduses on Pihla turbatootmisalale (loa nr HII-011, loa omaja AS Hiiu Turvas, kehtiv kuni 05.05.2025) märgitud tehnoehitise maa-ala (OT) juhtotstarve. Seletuskirja peatükis 4.2.12 Mäetööstuse maa-ala (TM) on märgitud (tsiteerin): „Mäetööstusmaana ei näidata kehtiva kaevandusloaga Pihla turbatootmisala kus tootmine on lõppenud millel üldplaneering näeb ette päikeseelektrijaama rajamise.“ Sama mõtet on korratud ka peatükis 7.3.3 Päikeseparkide rajamine. Märgime, et Pihla turbatoomisala korrastamise suunaks on taastuv soo. Kuigi kaevandamisluba aegub 05.05.2025, ei ole käesolevaks ajaks maavaravaru Pihla turbatootmisalal ammendunud – hästilagunenud turvast on mäeeraldise piires arvel 455,6 tuh t ning vähelagunenud turvast 59,8 tuh t. Maa-ametile teadaolevalt ei ole mäeeraldisel korrastamistegevusega alustatud. Märgime, et vajaduse korral võib kaevandamisloa omaja AS Hiiu Turvas kaevandamisluba pikendada. Üldplaneeringu materjalidest ei selgu, millisele allikale tuginedes väidetakse, et tootmine turbatootmisalal on lõppenud. Informeerime, et 17.03.2023 jõustus MaaPS muudatus, mille kohaselt võib Keskkonnaministeerium või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutus lubada teatud tingimustel taastuvenergia ehitiste ehitamist aladel, kus maavara kasutusse võtmist lähemas ajaperspektiivis kavandatud ei ole. Täpsemad tingimused on toodud MaaPS §14 lõikes 21. Maa-amet lähtub Hiiumaa valla üldplaneeringu kooskõlastamisel uuendatud seaduses sätestatust. Üldplaneeringus mäetööstusmaa juhtotstarbe määramata jätmise korral aladel, kus on kehtiv kaevandamisluba ja pole teada lähiaastatel maavaravaru ammendumist, on planeering vastuolus MaaPS §-ga 14. Üldplaneeringus tervikliku ruumilahenduse saavutamiseks ning tagamaks, et maavarale juurdepääsu osas olemasolev olukord ei halvene, palume üldplaneeringu joonistel märkida mäetööstuse maa-ala juhtotstarve ka Pihla turbatootmisalale. Juhul kui on teada riigimaa valitseja Keskkonnaministeeriumi kindel kavatsus anda peale kaevandamise lõppu maa kasutusele tehnoehitise maa-alana ja kaevandamisloa omaja on kavandanud kaevandamisega lähiajal lõpetada ja muuta loas korrastamise suunda, siis palume sellekohane informatsioon esitada teadmiseks Maa-ametile. Kui nimetatud kokkuleppeid ei ole, siis on kehtiva kaevandamisloaga alal vajalik määrata mäetööstuse (või turbatootmise) maa-ala juhtotstarve.	jah	Arvamusega arvestatakse. Maa-alale märgitakse mäetööstuse maa-ala juhtotstarve.
			Seletuskirja peatükis 4.3 detailplaneeringu koostamise kohustus on märgitud, et muuhulgas on detailplaneeringu koostamine kohustuslik keskkonnamõjutustega, sh ka suurõnnetuse ohuga või ohtlike ettevõtete, uute tööstus- ja tootmishoonete kavandamisel. Märgime, et eeltoodu võib kohalduda ka maavarade kaevandamisele. Selgitame, et maardlate aladel antakse kaevandamisluba õigusaktidega sätestatud korras ja tingimustel ning maavara kaevandamine kui tegevus ei nõua ühegi õigusakti järgi detailplaneeringu koostamist. Maavara kaevandamise loa taotluse menetlus on avalik protsess ning loa taotluse menetlusele kaasatakse nii kohalik omavalitsus kui ka kohalik elanikkond. Igakordne detailplaneeringu koostamise kohustus oleks kaevandamisloa taotluse avalikku menetlust dubleeriv avalik menetlus. Loa andja saadab kaevandamisloa taotluse ning taotluse kohta tehtava otsuse eelnõu arvamuse saamiseks kavandatava kaevandamiskoha kohalikule omavalitsusele. Kohalik omavalitsus saab hinnata kaevandamisloa taotlusega tutvumisel detailplaneeringu algatamise otstarbekust ja teha vajadusel põhjendatud kaalutlusotsuse detailplaneeringu algatamiseks. Detailplaneeringu koostamise igakordne kaalutlemata nõudmine üldplaneeringus oleva tingimuse tõttu halvendab maavarale juurdepääsu osas olemasolevat olukorda ning on vastuolus MaaPS § 14. Palume täpsustada seletuskirja peatükki 4.3 detailplaneeringu koostamise kohustus selliselt, et kaevandamisloa taotlemise korral koostatakse detailplaneering vaid kohaliku omavalitsuse põhjendatud kaalutlusotsuse korral.	jah	Arvamusega arvestatakse. Seletuskirja peatükki 4.3 detailplaneeringu koostamise kohustus selliselt, et kaevandamisloa taotlemise korral koostatakse detailplaneering vaid kohaliku omavalitsuse põhjendatud kaalutlusotsuse korral.

			Üldplaneeringu jooniste ning kaardirakenduse kohaselt kattuvad maardlad väärtuslike metsamaastikega. Seletuskirjas peatükis 15.2 Väärtuslikud metsamaastikud märgitud piirangud halvendavad märkimisväärselt juurdepääsu maavaravarule, mistõttu on need vastuolus MaaPS § 14. Selgitame, et maavara kaevandamiseks on vajalik eelnevalt eemaldada seda katvad pinnasekihid, kus asuvad taimede juured. Selle tagajärjel ei ole võimalik taimestiku säilitamine. Väikestel aladel, nagu 20x20 meetrit või 50 m laiustel ribadel, ei ole võimalik maavara majanduslikult otstarbekalt kaevandada. Tingimused, mis keelavad taimestiku eemaldamise suurematel aladel ning eeldavad taimestiku kohest taastumist või taastamist, välistavad maavarade kaevandamise. Maa-amet ei saa anda kooskõlastust üldplaneeringule, millega sätestatakse kaevandamisele piiranguid, mis ei tulene seadustest. Vastuolu eemaldamiseks palume mitte märkida väärtuslikku metsamaastikku maardlate aladele, esitada tingimused soovituslikena või märkida seletuskirjas, et peatükis 15.2 Väärtuslikud metsamaastikud esitatud tingimused ei rakendu kaevandamisloa taotlemisel ja kehtiva kaevandamisloaga aladel toimuva raadamise korral.	jah	Arvamusega arvestatakse. Esialgne eesmärk ei olnud reguleerida raadamist. Täiendame peatükki 15.2 tingimsuega: Väärtuslikud metsamaastikud esitatud metsamajanduslikud tingimused ei rakendu kaevandamisloa taotlemisel ja kehtiva kaevandamisloaga aladel toimuva raadamise korral.
			Üldplaneeringu joonise Üldplaneeringu Emmaste piirkonna kaart ning kaardirakenduse kohaselt kulgeb üle Männamaa kruusamaardla (registrikaart nr 0496) lääneserva planeeritud 110 kV õhuliini koridor. Seletuskirja peatükis 7.1 Elektrivõrk on märgitud, et üldplaneeringuga kavandatakse uus 110 kV pingega elektriõhuliin Emmaste alajaamast Leigri külla ning määratakse selleks 300 m laiune trassikoridor. KSH aruande peatükis 3.2.1 Geoloogia (eelkõige radoon, põhjavesi) ja maavarad on märgitud, et elektrivõrgu projekteerimisel arvestada piirkonnas olemasoleva maardlaga ning paigutada elektriliinide vahepostid selliselt, et need ei jää maardla alale või et postide arv maardla-alal on viidud miinimumi. Maa-amet nõustub KSH aruandes märgituga, palume see ära märkida ka seletuskirjas.	jah	Arvamusega arvestatakse. Viidatud tingimus viiakse üldplaneeringu seletuskirja.
			Üldplaneeringu joonisel Üldplaneeringu Kärkla-Pühalepa piirkonna põhijoonis ning kaardirakenduses on märgitud planeeritud kohalik tee Partsi – Loja tee, mis läbib Partsi kruusamaardlat (registrikaart nr 0459) ning Partsi VIII liivakarjääri (loa nr KL-513788, loa omaja AS Tariston, luba kehtiv kuni 07.12.2037), Partsi 2 kruusakarjääri (loa nr HIIM-017, loa omaja aktsiaselts KIIRKANDUR, luba kehtiv kuni 01.11.2037) ja Partsi VI kruusakarjääri (loa nr L.MK/324485, loa omaja AS Tariston, luba kehtiv kuni 13.01.2029). Selgitame, et kõige pikema kehtivusajaga kaevandamisluba kehtib 2037. aasta lõpuni, mis tähendab, et nimetatud tee rajamine saab suure tõenäosusega võimalikuks alles kõige varasemalt 2038. aastal. Tee rajamine üle kehtivate kaevandamislubadega mäeeraldiste eeldab kokkuleppeid kaevandamislubade omajatega ning üldjuhul ka maavara ammendumist. Palume kaaluda, kas üldplaneeringus on asjakohane kajastada planeeritavat teed, mille rajamine üldplaneeringu kehtivusaja jooksul on suure tõenäosusega ebatõenäoline. Üldplaneeringu materjalides planeeritava tee säilitamise korral palume seletuskirja lisada, et Partsi – Loja tee rajamine on võimalik peale maavaravaru ammendumist ning kaevandamislubade aegumise järgselt, kui kaevandamislubade omajatega ei jõua teistsugusele kokkuleppele.	jah	Arvamusega arvestatakse. Viidatud teed eemaldatakse.
			Üldplaneeringu joonisel Kõrgessaare-Tahkuna piirkonna põhijoonis ning kaardirakenduses on Ninametsa lubjakivimaardla lääneosale märgitud virgestuse maa-ala ning planeeritav parkla. Juhime tähelepanu, et vajaduse ilmnemisel võidakse Ninametsa lubjakivimaardlas alustada kaevandamisega. Ninametsa lubjakivimaardlaga kattuvale alale rajatiste või hoonete (ka ajutiste) rajamisel on vajalik saada igakordne MaaPS kohane kooskõlastus või luba. Palume täiendada seletuskirja vastavalt eeltoodud selgitusele ning märkida, et vajaduse ilmnemisel pole virgestuse maa-ala ega sellele rajatud objektid takistuseks kaevandamisele Ninametsa lubjakivimaardlas.	jah	Selgitame, et ptk 16 on põhimõtteliselt nõue esitatud: "Maapõue ja maavara kaitse põhimõtted on määratud maapõueseaduses ning sellest lähtuvalt tuleb maardlatega kattuvatel aladel, kui maavara pole ammendunud, ehitusseadustiku mõistes püsiva iseloomuga ehitiste ja rajatiste kavandamisel küsida Keskkonnaministeeriumilt või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse luba."
2.20	30.03.2023	Koit Tikk	09.02.2022 algatati Hiiu Valla poolt detailplaneering Lepiku-Kassarisoo kinnistute paremaks majandamiseks silla rajamiseks üle neid eraldava jõe. Detailplaneeringuga pole me edasi läinud ,soovitati sild lisada valmivasse Hiiu Valla Üldplaneeringusse. Palun lisada see sild üldplaneeringusse.Kõik vajaminev informatsioon Vallavalitsuse korralduses.	jah	Vastav ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek on üldplaneeringus esitatud järjekorranumbriga nr 45.
2.21	31.03.2023	Hiiumaa Metsaselts	Ettepaneku asukoht: PTK 7. Tehnovõrkude ja -rajatiste üldise asukoha ja nendest tekkivate kitsenduste määramine. Ettepanek: Parandada fiiberoptilist kaarti. Selgitus: Fiiberoptiline ELA SA kaart ei ole ajakohane.	jah	Arvamusega arvestatakse. Andmed uuendatakse.
			Ettepaneku asukoht: 2.2.1 lk 7 Hiiumaa on Eesti ääremaa, vähe atraktiivne ettevõtluskeskkond (laenu ei saa, ... Ettepanek: soodsat laenu ei saa. Selgitus: Laenu ikka saab, aga ei saa teiste piirkondadega võrdsetel tingimustel, tingimused ebamõistlikud.	jah	Arvamusega arvestatakse. Korrigeerime teksti

	Ettepaneku asukoht: p 12 lk 63. rohevõrgustiku tugialadel ehitamisel peab katkematu tugiala laius olema vähemalt 200 m. Kui konkreetse juhtumi korral on näha, et tingimust ei ole võimalik täita, tuleb teha kaalutlusotsus kaasates otsuse tegemisse elustikueksperdi(d) Ettepanek: muuta sõnastust laiendades kaasatute loetelu ja määrata otsustaja. Kui konkreetse juhtumi korral on näha, et tingimust ei ole võimalik täita, tuleb vallavalitsusel/volikogul teha kaalutlusotsus kaasates otsuse tegemisse asjakohased eksperdid; Selgitus: Selgusetuks jääb otsustaja ja kaasatute ring, mis peab olema tasakaalus. Kaasata ka omandiõigust valdavaid eksperte.	jah	Arvamusega arvestatakse. Loetelu täiendatakse otsustajaga.
	Ettepaneku asukoht: p 12 lk 63. rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandada viisil, mis rohevõrgustikku ei kahjusta ning tagada vähemalt 50m laiuste katkematute metsaga kaetud koridoride säilimine. Kui konkreetse juhtumi korral on näha, et tingimust ei ole võimalik täita, tuleb teha kaalutlusotsus kaasates otsuse tegemisse elustikueksperdi(d). Ettepanek: rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandada viisil, mis võimaldab rohevõrgustiku toimimise ning tagada vähemalt 50m laiuste katkematute metsaga kaetud koridoride säilimine. Kui konkreetse juhtumi korral on näha, et tingimust ei ole võimalik täita, tuleb vallavalitsusel teha kaalutlusotsus kaasates otsuse tegemisse asjakohased eksperdid. Selgitus: Selgusetuks jääb otsustaja ja kaasatute ring, mis peab olema tasakaalus. Metsamajandamine mõjutab rohevõrgustikku mitmel moel ja võib mingit toimimise funktsiooni kahjustada ja mingit funktsiooni parandada. Seega tuleks pigem hinnata rohevõrgustikui toimimist.	Analüüsimine	Võtame seisukoha teadmiseks. Koostööd tehakse erinevate osapooltega ning metsa puudutavad tingimused vaadatakse saabunud ettepanekute alusel üle.
	Ettepaneku asukoht: p 15.1 lk 87. vanemat (> 60a) männi- ja segametsa (okas- ja lehtpuud) majandada püsimeetsana; Ettepanek: vanemat (> 60a) männi- ja segametsa (okas- ja lehtpuud) majandada raieviisidega, mis ei tekita üle 2 ha lagedaid sirgete servadega alasid. Võimalusel kasutada maastikuarhitekti soovitusi vallavalitsuse tellimusel. Selgitus: Miljööd rikuvad suured ja sirgete piirjoontega lagedad alad. Loodusesse sobituvad väikesed raielangid sageli ilmestavad maastikku ja loovad tänu servaeefektile soodsaid elupaiku nii taimestikule kui loomastikule. Samuti on väikeste lagedate alade metsastamine edukam ja võimaldab paremini valida kasvupaika sobivaid puuliike.	Analüüsimine	Võtame seisukoha teadmiseks. Koostööd tehakse erinevate osapooltega ning metsa puudutavad tingimused vaadatakse saabunud ettepanekute alusel üle kaasates seejuures erinevaid huvigruppe.
	Ettepaneku asukoht: endisi lehtmetsaga kaetud ja väärtusliku taimestikuga (kaitsealused liigid) puisniite majandada püsimeetsana. Ettepanek: endisi lehtmetsaga kaetud ja väärtusliku taimestikuga (kaitsealused liigid) puisniite majandada viisil, mis tagab väärtusliku taimestiku säilimise. Selgitus: Püsimeetsana majandamine ei võimalda mõnel juhul väärtusliku taimestiku säilitamist. Eesmärk peaks olema väärtusliku taimestiku säilitamine, mitte metsa raieviisi valik.	Analüüsimine	Võtame seisukoha teadmiseks. Koostööd tehakse erinevate osapooltega ning metsa puudutavad tingimused vaadatakse saabunud ettepanekute alusel üle kaasates seejuures erinevaid huvigruppe.
	Ettepaneku asukoht: p 15.2 lk 68. väärtuslikul metsamaastiku kõrgendatud avaliku huvi ulatus täpsustatakse metsakorraldustööde käigus koostöös metsaomaniku ja kohaliku omavalitsusega; Ettepanek: välja jätta. Selgitus: Metsaomanikul puudub vastav kohustus: sellekohase metsamajandamiskava koostamine. Kui KOV soovib seda, siis tuleb see teenus omanikule tasuta osutada.	Analüüsimine	Võtame seisukoha teadmiseks. Koostööd tehakse erinevate osapooltega ning metsa puudutavad tingimused vaadatakse saabunud ettepanekute alusel üle kaasates seejuures erinevaid huvigruppe.
	Ettepaneku asukoht: p 15.2 lk 68. kasutatavad raieliigid peavad tagama võimalikult paljude puude säilimise koos jätkusuutliku metsauuendusega ning raiutava ala täius ei tohi minna madalamale kui 0.5 (turberaie põhimõtted või valikraie, mida tehakse püsimeetsana majandamise eesmärgil üksikute puude ja väikehailude raiumisega. Väikehailude läbimõõt võib olla kuni 20 meetrit). ... Ettepanek: majandada raieviisidega, mis ei tekita üle 2 ha lagedaid sirgete servadega alasid. Võimalusel kasutada maastikuarhitekti soovitusi vallavalitsuse tellimusel. Selgitus: Väga vastuoluline, seadusele mittevastav ja praktiliselt teostamatu tingimuste kompleks. Sellistel tingimustel ei ole metsa uuendamine tagatud.	Analüüsimine	Võtame seisukoha teadmiseks. Koostööd tehakse erinevate osapooltega ning metsa puudutavad tingimused vaadatakse saabunud ettepanekute alusel üle kaasates seejuures erinevaid huvigruppe.
	Ettepaneku asukoht: p 15.2 lk 69. kui lageraie on hädavajalik, siis ei raiuta laiemalt kui 50m ribana ja pindala ei ületa 1 ha. Uue lageraie võib teha siis, kui kõrvalolevatel majandatud üksustel on puud kasvanud vähemalt 5m kõrguseks ning alla 30 a metsa osakaal perimeetris ei tohi olla rohkem kui 33%. Näiteks kui männi raievanus on keskmiselt 90a, siis tähendab, et vähemalt 2/3 raielangi servast peaks külgnema juba noore, >5m kõrguse metsaga; Ettepanek: majandada raieviisidega, mis ei tekita üle 2 ha lagedaid sirgete servadega alasid. Võimalusel kasutada maastikuarhitekti soovitusi vallavalitsuse tellimusel. Uue lageraie võib raiuda eelmise lageraie kõrvale, kui liitumisel on eelnevale raielangile kasvanud vähemalt 5 m kõrgune noorendik. Selgitus: Endise kaitsemetsa majandamise regulatsioonile sarnanev piirang. Selle tagajärjeks olid maksimaalse suurusega pikad ja kitsad raielangid (50 m lai ja 200 m pikk), mis ei sobitunud loodusesse ja ei uuenenud sageli	Analüüsimine	Võtame seisukoha teadmiseks. Koostööd tehakse erinevate osapooltega ning metsa puudutavad tingimused vaadatakse saabunud ettepanekute alusel üle kaasates seejuures erinevaid huvigruppe.

			Ettepaneku asukoht: p 15.2 lk 69. - raiejäätmel tuleb kogu raiealal kokku koguda ja ära viia; Ettepanek: raiejäätmel tuleb raiealalt koondada, eemaldada või peenestada. Selgitus: Alati ei ole raiejäätmete eemaldamine mõistlik, metsamulda pole mõtet vaesustada.	jah	Arvamusega arvestatakse.
			Ettepaneku asukoht: lk 6/86 Lisada stsenaariumite lähteseisukohtadesse: Hiiumaa metsadest on ligi ⅔ erametsad. Austatakse eraomandi puutumatus, mistõttu planeeringuga erametsade majandamisele piirangute seadmisel hüvitatakse need õiglaselt ja kohele. Selgitus: Juhul kui eraomandi kasutamise võimalusi piiratakse omavalitsuse poolt rohkem kui Metsaseadus seda ette näeb tuleb valla poolt selleks leida ka kompensatsioonimehhanismid.	Selgitame	Selgitame, et hea elukeskkonna loomise ja säilimise eesmärgil planeeringuga ei soovita seada tingimusi ulatuses, mis seaksid eraomandi kasutamise ohtu või oleksid ebamõistlikult piiravad. Kavandavad tingimused ei ole ka käsitletavad sundvalduse seadmisena. Täpsem sõnastus tingimuste muutmiseks töötatakse välja planeeringu järgmises etapis, kaasates erinevaid huvigruppe
			Ettepaneku asukoht: lk 77; Ettepanek: Lisada nimekirja ja kaardile Soera metsanduslik õpperada; Selgitus: Rada on sobilik igas vanuses kasutajatele ja lisaks liikumisrõõmule saab rajalt ning metsanduslikust väliõppeklassist ka metsanduslikke teadmisi	jah	Arvamusega arvestatakse. Rada lisatakse üldplaneeringusse.
			Ettepaneku asukoht: lk 63 Ettepanek: Rohevõrgustikku hulka planeeritavad kinnistud eelnevalt kooskõlastada kirjalikult maaomanikega. Selgitus: Maakonnaplaneeringuga ei ole määratud piiranguid, mis tekivad üldplaneeringuga.	ei	Üldplaneering koostatakse vastavuses planeerimiseseadusega. Planeerimiseseadus ei näe tingimuste seadmisel ette kõigilt maaomanikelt kirjaliku nõusoleku saamist. Üldplaneeringu koostamise protsess ja ka teavitamine on toimunud vastavalt planeerimiseseadusele ning selles toodud põhimõtetele (PlanS § 8...§ 12). Üldplaneeringu koostamisel on aluseks planeerimiseseaduse § 75 kohased ülesanded.
2.22	31.03.2023	Mati Matto	Arvata rohevõrgustiku tugialast välja Rebasheina 39201:003:0013 kinnistu. Siin näen veel ka lisaks ilmselget vastuolu Rohevõrgustiku planeerimisjuhendiga.	ei	Arvamusega ei arvestata. Palume selgitada milles seisneb konkreetne vastuolu.
			Arvata rohevõrgustiku aladest välja Uue-Matse 39201:004:4672, Matse 39201:004.0579 ja Karu 39201:004:0576 kinnistud. Soovitan Teil kasutada selleks eelistatult Riigimetsa maid.	ei	Arvamusega ei arvestata. Rohevõrgustiku toimimise seisukast ei ole võimalik määrata seda omandi alusel.
			Arvata planeeritavate väärtuslike maastike hulgast välja Papsiniidu 63902:001:0127 kinnistu. See maatükk müüdi mulle põllumaana. Seejuures polnud juttugi, et see on potentsiaalne väärtuslik maastik. Usun, et müüja ei soovinud mind tahtlikult petta.	ei	Arvamusega ei arvestata. Selgitame, et väärtuslik maastik ei välista põllumajanduslikke tegevusi ega maaharimist.
			Arvata väärtuslike põllumaade hulgast välja Nisu 63902:001:0433 kinnistu. Nisu kinnistu väärtusliku põllumaa hulka arvamine kindlasti kohatu. Tegelikult on tegemist väheviljaka halva ligipääsetavusega põllumaaga.	ei	Arvamusega ei arvestata. Maaüksuse ja kogu ümbritseva piirkonna mulla boniteet on maakonna keskmisest kõrgem. Väärtusliku põllumajandusmaa määramisel järgitakse Maaeluministeeriumi suuniseid.
2.23	31.03.2023	Eleonora Saue	Olen Hiessaare külas asuvate kinnistute Saue (63901:001:0080) ja Aadu (63901:001:2700) omanik. Teen ettepaneku üldplaneeringu projektis Pühalepa osavalla Hiessaare külla ka minu maadele planeeritud väärtusliku põllumaa ala planeeringust välja jätta. Nendel maadel ei ole maaparandussüsteemi. Kehtiva Pühalepa vallaosa üldplaneeringu järgi on see maa-ala planeeritud väikeelamute jaoks ja sellisena olen maid planeerinud kasutada.	Analüüsime	Arvamusega arvestatakse. Väärtuslike põllumajandusmaa vaadatakse täiendavalt üle ning hinnatakse kas kehtivate üldplaneeringutega määratud arendusalad on tänasel hetkel asjakohased.
2.24	31.03.2023	Arvu Kastein	Palun näha planeeringus ette Antstooma tee asukoha muutmise võimalus. Hetkel läbib tee Lõõtsa talu elamu ja abihoone (garaaz, kuur, katlamaja) vahelist õueala. Lipparuõue kinnistul puudub tänase tee asukoha tõttu õueala üldse. Samuti läheb tee läbi endise talukoha hoonete kohtade vahelt (hooned on kavas tulevikus taastada). Antstooma tee on kevadest sügiseni intensiivses kasutuses, teed kasutavad lisaks tavapärasele liiklusele ka mototuristid kelle kaardil see on, prügiauto ja muu rasketehnika (põllutehnika). Kellegi teekasutust piirata ei soovi ja eelkõige ohutuskalutlusel on soov teekohta tulevikus muuta vastavalt asendiplaanil näidatud ettepanekule.	jah	Kohalik tee näidatakse uues asukohas. Selgitame, et tee väljaehitamine on arendaja kohustus ning valminud tee hoolduskohustus antakse üle kohalikule omavalitsusele.
			Palun arvata väärtusliku metsamaa alt välja asendiplaanil näidatud õuealana näidatud piirkond. Oleme siiani kaardil näidatud ala kavandanud, kujundanud ja hooldanud Lõõtsa talu õueala juurde kuuluva parkmetsana ja ei ole seda vahetult avalikuks kasutuseks plaaninud. Samas ei ole ka piiranud ega takistanud kellelgi metsas jalutamast (aiad ja eramaa märgid puuduvad).	ei	Väärtuslik mets ei ole määratud õuealale. Väärtuslik metsamaastik on määratud miljööväärtuslikul alal paiknevale metsamaa kõlvikule, mis on osa küla väärtuslikuks miljööst.

2.25	31.03.2023	MTÜ Kassari Ratsamatkad	Palume kanda järgmised maaüksused Spordirajatiste (või siis teile sobiva nende kasutusotstarbele sobiva kategooria) maana üldplaneeringusse: 1.Kassari Ratsaväljakud, mis on registreeritud riiklikus spordiregistris spordiobjektina.https://www.spordiregister.ee/et/ehitis/5689/kassari_ratsaspordivaljakud (vt kaart.ala märgitud punase joonega) Kassari arengukava näeb sinna ette rajatisi, mis on ratsaspordiga tegelemiseks hädavajalikud. 2.Koidma Ratsaväljakud. vt. (kaart). MTÜ Kassari Ratsamatkad on aktiivselt tegev nii vabariiklikel võistlustel kui ka rahvusvahelisel tasandil. 2022 a. Toimusid Koidmal esmakordselt FEI rahvusvahelise kestvusratsutamise võistlused.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Alad märgitakse virgestuse maa-ala juhtotstarbena. Vajadusel lepitakse kokku täpse ulatuse osas.
2.26	31.03.2023	RMK, Andres Tammeveski	Sääretirbi telkimisala FID 54 Ettepanek: virgestusala piir viia kokku PLK piiriga, nii oli ka sisendettepanekus.	jah	Arvamusega arvestatakse.
			P 4.2 Maakasutuse juhtotstarbe määramine (lk 26) RMK haldusaladele peamiselt Kärkla linna piiril ja Kalanas on planeeritud asukohavaliku mõjuanalüüsi koostamata segahoonestuse, väikeelamu, jäätmekäitluse, tehnoehitise ja tootmise alad, millega me ei saa nõustuda. Need maad on vajalikud RMK põhitegevuseks.	Analüüsimine	Selgitame, et tihedamalt asustatud alade ümber olevad maade osas tuleb kaaluda erinevaid huvisid. Lahenduse muutmiseks on vajalik konkreetsete asukohtade osas soovid läbi arutada. Muudatuslahendused töötatakse välja planeeringu järgmises etapis. Mitmete alada puhul on lähtutud täna kehtivast üldplaneeringust. Selgitame, et üldplaneering annab juhtotstarbe puhulvõimaluse, mis ei piira senist kasutust. Üldplaneeringu edasisel koostamisel tehakse koostööd ja vaadatakse olukorrad asukohapõhiselt üle.
			P 12 Rohevõrgustiku toimimine (lk 63) Rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandada viisil, mis rohevõrgustikku ei kahjusta ning tagada vähemalt 50m laiuste katkematute metsaga kaetud koridoride säilimine. Ettepanek sõnastada tingimus ümber - 50 meetri nõude täitmist ei suuda keegi kontrollida ja tekitab näiteks metsamaal lihtsalt väljakujunenud puistute täiendavat fragmenteerumist. Teeme ettepaneku sõnastada nimetatud punkt ümber järgnevalt: rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandamiseks tehtavad tööd planeerida selliselt, et metsamaa kõlvikut ei katkestata rohevõrgustiku ulatuses lagedaks raiutava alaga.	Analüüsimine	Arvamus võetakse teadmiseks. Täpsem sõnastus tingimuste muutmiseks töötatakse välja planeeringu järgmises etapis, kaasates erinevaid huvigruppe.
			P 14 Väärtuslike põllumajandusmaade määramine (lk 65) Väärtuslikeks põllumaadeks on määratud metsamaade lagedamaid otsi, mis piirnevad põldudega. Selliste poollagedate alade puhul on metsastamine (v.a. põlluna kasutatavad osad) kõige mõistlikum kasutus. Teeme ettepaneku üheskoos täpsustada väärtuslike põllumaade paiknemine riigimetsamaal.	jah	Arvamusega arvestatakse. Väärtuslikud põllumajandusmaad vaadatakse koostöös üle ning tehakse korrektuurid
			P 15.1 Väärtuslikud maastikud (lk 66) Maakasutuse muutmisel ja maastikuhoolduse kavandamisel tuleb võimalusel: -vältida metsaistutamist põllu- ja rohumaaadel; Ei pea keeldu mõistlikuks, palume eemaldada või täpsustada. Kasutusest väljas olevad rohumaad paratamatult võsastuvad. -säilitada vanemaid puudesalusid ja üksikpuid põldude vahel ja teede ääres; Palume täpsustada üldplaneeringus, millistele tingimustele vastavad puistud väärtuslikel maastikel kvalifitseeruvad „vanemaks puudesaluks“. -vanemat (> 60a) männi- ja segametsa (okas- ja lehtpuud) majandada püsimetsana; Teeme ettepaneku täpsustada üldplaneeringu tekstis, millistele tunnustele peab mets vastama, et selle kohta saaks öelda – mets on majandatud püsimetsana. Üldplaneeringuga seatavad piirangud peavad olema kõigile ühtemoodi arusaadavad. -endisi lehtmetsaga kaetud ja väärtusliku taimestikuga (kaitsealused liigid) puisniite majandada püsimetsana. Palume täpsustada üldplaneeringus, millistele tingimustele vastavad puistud väärtuslikel maastikel kvalifitseeruvad nimetatud kriteeriumi (endised lehtmetsad) alla. Samuti teeme ettepaneku täpsustada üldplaneeringu tekstis, millistele tunnustele peab mets vastama, et selle kohta saaks öelda – mets on majandatud püsimetsana. Üldplaneeringuga seatavad piirangud peavad olema kõigile ühtemoodi arusaadavad. Ükski metsakasvatustlik või raietöö ei too kaasa maakasutuse muutumist, maad kasutatakse endiselt edasi metsa hoidmiseks ja kasvatamiseks. Teeme ettepaneku täpsustada pealkirja, lisades sinna „metsatööde planeerimisel ja tegemisel“.	Analüüsimine	Arvamus võetakse teadmiseks. Täpsem sõnastus tingimuste muutmiseks töötatakse välja planeeringu järgmises etapis, kaasates erinevaid huvigruppe.

		P 15.2 Väärtuslikud metsamaastikud (lk 67) Väärtuslikule metsmaastikule määratakse järgmised tingimused: - väärtuslikul metsamaastiku kõrgendatud avaliku huvi ulatus täpsustatakse metsakorraldustööde käigus koostöös metsaomaniku ja kohaliku omavalitsusega; Teeme ettepaneku muuta sõnastust „...täpsustatakse ala majandamise kava koostamise käigus koostöös.....“. Metsakorraldustöö on spetsiifiline termin ja tähendab eraldisel kasvavate puude ja metsa erinevate tunnuste kirjeldamist andmebaasides metsatakseerimise käigus. Metsakorraldus ei ole kuidagi seotud puhkemetsade piiride määramisega. -raied kooskõlastatakse kohaliku omavalitsusega enne metsateatise registreerimist; Teeme ettepaneku täpsustada sõnastust „Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt hallatavates metsades määratakse raieala suurused ja raieviisid koostöös kohaliku omavalitsusega koostatavates metsamajandamiskavades.“ Ei ole mingit mõtet nõuda metsateatise kooskõlastamist kohaliku omavalitsusega, kui metsateatise esitamise aluseks on KOV ja RMK vahel kooskõlastatud ala metsamajandamise kava. - väärtuslikku metsaala käsitletakse ühe tervikuna, millel välja raiutud või välja langenud puud asendatakse või asenduvad kasvukohale looduslikult omaste puudega, mille tulemusel kujuneb erivanuseliste ja eriliigiliste puistute olem ühel tervikalal (tervikala so ÜP kaardil märgitud väärtuslikud metsaalad ühe iseloomuga piirkonnas või selle ümber); See ei ole tingimus majandamiseks, vaid pigem sissejuhatavat teksti ja neid metsi iseloomustav osa. Ettepanek tõsta 15.2 peatüki algusesse. -kasutatavad raieliigid peavad tagama võimalikult paljude puude säilimise koos jätkusuutliku metsauuendusega ning raiutava ala täius ei tohi minna madalamale kui 0.5 (turberaie põhimõtted või valikraie, mida tehakse püsimeetsana majandamise eesmärgil üksikute puude ja väikehailude raiumisega. Väikehailude läbimõõt võib olla kuni 20 meetrit). Taotleda erivanuselist struktuuri – säilitada alusmetsa, põõsaid ja noori puid. Taotleda puistu liigirikkust. Säilitada väga vanu ja huvitava võrakujuga puid, osalt ka jalal kuivanud puid, kui need ei kujuta endast ohtu teedel liiklejatele;	Analüüsi	Arvamus võetakse teadmiseks. Täpsem sõnastus tingimuste muutmiseks töötatakse välja planeeringu järgmises etapis, kaasates erinevaid huvigruppe.
		P 15.2 Väärtuslikud metsamaastikud (lk 67) ... jätk Tingimuse esimene pool (peab tagama võimalikult jätkusuutliku metsauuenduse) ja teine pool (täius ei tohi minna madalamale kui 0,5) on üksteist metsakasvatuseks välistavad tingimused. Juhul, kui täius ei tohi neis metsades minna alla 0,5 siis jätkusuutlik uuendamine võimalik ei ole. Ettepanek tingimus sõnastada alljärgnevalt: kasutatavad raieliigid peavad tagama võimalikult paljude puude säilimise koos jätkusuutliku metsauuendusega. Seda tingimust võib täiendada lausega – raieala väljanägemine (raieviis) ja raiutava ala suurused (pindala) kooskõlastatakse ala metsa majandamise kava koostamise ja kooskõlastamise käigus. -suuremate alade (hailude ja ribade) täielikult lagedaks raiumine saab olla põhjendatud vaid metsa tervislikust seisundist tulenevalt või juhul, kui muul viisil ei ole võimalik tagada metsalise ilme säilitamiseks vajalikku metsauuendust; Ettepanek jätta välja mitte midagi ütlev sõnade ühend „suuremate alade (hailude ja ribade) täielikult“. Ettepanek on sõnastada tingimus, alustades sõnast „Ala lagedaks raiumine saab olla...“. Iga ala raieliik (kas lage või mõni muu) sõltub kohapealsetest oludest ja see lepatakse kokku ja arutatakse läbi metsa majandamise kavas. Kui on tingimustesse kirja pandud, et riigimetsas toimuvad tööd kokku lepitud kava alusel, siis sellised punktid ÜP tekstis ei ole vajalikud. -kui lageraie on hädavajalik, siis ei raiuta laiemalt kui 50m ribana ja pindala ei ületa 1 ha. Uue lageraie võib teha siis, kui kõrvalolevatel majandatud üksustel on puud kasvanud vähemalt 5m kõrguseks ning alla 30 a metsa osakaal perimeetris ei tohi olla rohkem kui 33%. Näiteks kui männi raievanus on keskmiselt 90a, siis tähendab, et vähemalt 2/3 raielangi servast peaks külgnema juba noore, >5m kõrguse metsaga;	Analüüsi	Arvamus võetakse teadmiseks. Täpsem sõnastus tingimuste muutmiseks töötatakse välja planeeringu järgmises etapis, kaasates erinevaid huvigruppe.

			RMK ei ole nõus planeerimisseadusele tuginedes piirangute seadmisest metsa majandamisele. Metsa majandamisele ÜP käigus piirangu seadmine kuni 1 ha või 50 m laius lageraiele ei ole kuidagi mõistlik ja ei taga metsade majandamisele ja uuendamisele alati ökonoomseid ja mõistlikke lahendusi. Raieala suurused, raieviisid ja piirid sõltuvad alati kohalikest spetsiifilistest looduslikest ja muudest tingimustest ning mingi väga range piiri kehtestamine võib tekitada kasu asemel hoopis metsale tulevikus kahju. Samuti jääb arusaamatuks terminite „perimeeter“ ja „raielangi serv“ kasutamine antud kontekstis. Millisest perimeetrist ja pikkusest seda osakaalu ja 2/3 raielangi servast arvutades otsustajad lähtuma peavad. Kui selline tingimus on tingimata vajalik, siis teeme ettepaneku sõnastada see alljärgnevalt – väärtusliku metsa alal planeeritakse töid eesmärgiga ühtlustada alal kasvavate puistute vanuselist jaotust. -laoplatsid tuleb korrastada 1 kuu jooksul peale materjali äravedu, peenike puidusodi tuleb hajutada selliselt, et taimestik suudaks kasvuperioodil sellest läbi kasvada; Ettepanek: „1 kuu jooksul“ asemel „esimesel võimalusel“.		
			-raielankidele ja väljaveo teedele ei tohi jätta sügavamaid roopaid kui 20 cm. Ettepanek: „väljaveo teedele“ asemel „kokkuveoteedele“- tähendab traktori veoteed langilt laoplatsile. Väljaveotee on maantee, mida mööda sõidab autotransport. ÜP teksti lugedes arusaamatuks, mida täpsemalt mõeldakse püsimetsanduse all – millistele tingimustele ja millistes piirides peavad metsad vastama, et saaks öelda, need on majandatud püsimetsa põhimõtteid järgides. Väärtuslike metsade peatükis lk 68 oleks nagu defineeritud püsimetsandus: „turberaie põhimõtted või valikraie, mida tehakse püsimetsana majandamise eesmärgil üksikute puude ja väikehailude raiumisega.“ See tähendab seda, et nooremates, kui tänase seaduse järgi raieküpsed metsad, püsimetsakasvatust teha ei saa (valikraie ja turberaie nooremates metsades on keelatud). Sellise arusaama korral tekitab nõue, mis puudutab väärtuslikke maastikke (vanemat (> 60a) männi- ja segametsa (okas- ja lehtpuud) majandada püsimetsana) vähemalt riigimetsades olukorra, kus 1500-st hektarist KAH alade majandatavast metsast ei saa teha mingeid raieid (k.a. hooldusraieid) ca 500 hektari ulatuses. Need metsad ei ole veel raieküpsuse eas ja kuna ÜP tekstis on karm nõue nende püsimetsana majandamiseks, siis on tulemuseks see, et muud raied neis metsades on ÜP järgi keelatud. 2023 a. ilmunud „Metsandusteatmik“ (Eino Laas, Veiko Uri) lk 307 tõdetakse mõiste „püsimetsakasvatus“ all järgmist: arukaske ja mändi ei saa kasvatada Eesti reeglite järgi püsimetsana või püsimetsas. Teeme ettepaneku täpsustada üldplaneeringu tekstis, millistele tunnustele peab mets vastama, et selle kohta saaks öelda – mets on majandatud püsimetsana. Üldplaneeringuga seatavad piirangud peavad olema kõigile ühtemoodi arusaadavad. Hiiumaa väärtuslikes metsades lähtub RMK oma plaanides sellest, et neis metsades oleks nii noori, keskealisi kui ka vanemaid puid ja ka metsa, mis jääb raietest puutumata. Metsa eluringist tulenevalt tuleb selleks, et mets oleks kogu aeg olemas ja temast oleks tänasega samalaadset rõõmu ja kasu inimestele ka tulevikus, teha siiski mõistlikul määral noortele ja keskealistele puudele ruumi, kus neil oleks võimalus kasvada suurteks ja tugevateks. Millised on parimad metsamajanduslikud võtted selleks, on juba konkreetse majanduskava koostamisega lahendatav.		
			Majanduskava koostamiseks ei ole tingimata vajalik üldplaneeringusse karmide ja mitmeti mõjuvate tingimuste kirjutamine, kuid üldplaneering ka ei takista sellise tegevuskava koostamist juhul, kui sellega ei keelustata kehtiva seadusandlusega lubatavaid raieviise. Tänaseks on 10 a. majanduskava koostatud koostöös valla ja kogukonnaga järgmistel KAH aladel: Hausma-Paluküla, Kärkla linn, Leemeti, Luidja-Paope küla, Puski küla, Ristna-Kalana küla, Meelste-Tahkuna küla ja Õngu küla. ÜP eelnõust ei selgu, kas ja kuidas tavametsanduse praktikale ja teaduslikele põhimõtetele tuginevate kavadega arvestatakse. „Metsandusteatmik“ (2023 Eino Laas, Veiko Uri) käsitleb mõistet „püsimetsandus“ järgmiselt (lk 310): püsimetsandus (ingl permanent forestry) – väär termin püsimetsakasvatuse kohta. „Metsandus“ ise on veel suuremahulisem mõiste kui „metsa- ja puidusektor“. Sellise kujuga megatermin „püsimetsandus“ tähendaks kogu metsandussektori ümberorienteerimist ja - struktureerimist uue paradigma järgi, mida õnneks tagasihoidlikul viisil rakendatav püsimetsakasvatus ei eelda metsa alternatiivse kasvatusmeetodina.		
2.27	31.03.2023	Meelis Pielberg	Vastavalt 03. märtsil 2023 Hiiumaa Vallavalitsusele esitatud detailplaneeringu koostamise algatamise taotluse ja selles toodud planeeringu koostamise eesmärkide ning koostatud eskiislahenduse alusel palun määrata Kärkla linna Liiva tn 1 krundi juhtfunktsiooniks korterelamu maa-ala (EK).	jah	Arvamusega arvestatakse. Alale märgitakse korterelamu maa-ala juhtotstave.

2.28	01.04.2023	Reet Ellermäe	Juhin tähelepanu, et Emmaste alajaam paikneb 2021.aastast Rannakülas katastriüksusel 20501:001:0305 ja 35kV elektriliin hargnemispunktist (mast nr. 5) endise alajaamani on likvideeritud. Praeguse 35kV liini kaitsevöönd 25 +25 m. (postide nr. 1-5 vahel) on elamutele Jökase, Elleri ,Männa, Kalmu, Majaka jt. kinnistutel liiga lähedal. Planeeritava 110 kV liini kaitsevöönd 40+40m õhuliini ja 300 m liinikoridori rajamine muudab elukeskkonna Rannakülas ebaturvaliseks ja elamiskõlbmatuks. Uue merekaabli võiks maale tuua mast nr.5 juures ja asendada alajaama ja mast nr.5 vahe kaabelliiniga, mis oleks elanikele ohutum.	Analüüsimine	Üldplaneeringu käsitlest muudetakse selliselt, et Emmaste-Leigri liini käsitletakse näitlikuna. Täpse asukoha ja liinikoridori määramiseks algatatakse vajadusel eriplaneering, mis tegeleb asukohaalternatiivide kaalumise ning koridori paika panemisega. Täpsed lahendused 110 kV liinide osas selguvad eriplaneeringu koostamise käigus.
2.29	01.04.2023	Erki Vabamets	Avaldaja kaasomandis on Hiiumaa vallas Hiessaare külas asuv Vabametsa kinnistu (katastritunnus 20501:001:1367, registriosa 13891550) ja Aasa kinnistu (katastritunnus 20501:001:1797, registriosa 22946750). Hiiumaa valla üldplaneeringu eelnõuga (edaspidi Eelnõu) kavandatakse vähendada Hiessaare külas (Hiessaare poolsaarel) ehituskeeluvööndit järgmiselt (sinisega viirutatud ala, väljavõte Eelnõu lisaks olevast Pühalepa-Kärdla piirkond kaardilehelt. Sama kaardilehe leppemärkide selgituses on märgitud, et kõnealune sinisega viirutatud ala tähistab „Varasemalt üldplaneeringuga vähendatud ehituskeeluvööndi ala“ (vt p 11, Ranna ja kalda ehituskeeluvöönd ja väljakujunenud ehitusjoon). Olen seisukohal, et täna kehtiva üldplaneeringuga ei ole ehituskeeluvööndit antud piirkonnas selliselt vähendatud ja Eelnõu lisaks oleva Pühalepa-Kärdla piirkonna kaardilehe andmed ei vasta selles osas tõele. See nähtub, kui võrrelda ülal esitatud kaarti ning Pühalepa Vallavolikogu 16.12.2003 määrusega nr 37 kehtestatud Suuresadama-Kärdla piirkonna üldplaneeringu lisaks nr 2 olevat kaarti. Viimasele ei ole sellist ehituskeeluvööndi vähendamist kantud. Lisaks asub näiteks Leemendi kinnistu (katastritunnus 63901:001:0149, registriosa 30033) Maa-Ameti katastriüksuse kitsenduste kaardi andmetel kogu ulatuses ranna või kalda ehituskeeluvööndis ning ranna või kalda piiranguvööndis. Samuti asub Aadu kinnistu (katastritunnus 63901:001:2700, registriosa 721033) suures osas ehituskeeluvööndis. Nimetatud kinnistud on hoonestamata. Järelikult ei ole antud ala puhul tegemist „Varasemalt üldplaneeringuga vähendatud ehituskeeluvööndi alaga“, nagu on märgitud Eelnõus, vaid Eelnõuga kavandatakse luua muudatus senises lahenduses ja luua uus – seadusest tulenevale ehituskeelualale ehitusõigust andev planeeringulahendus. Samuti olen seisukohal, et ehituskeeluvööndi vähendamine antud piirkonnas ei ole põhjendatud ja ehituskeeluvööndi vähendamine oleks vastuolus looduskaitseaduse (edaspidi LKS) §-s 34 sätestatud ranna ja kalda kaitse eesmärgiga. See mõjuks kahjulikult sealsele looduskooslusele ja liigirikkusele. LKS § 38 lg 1 p 1 järgi on ehituskeeluvööndi laius rannal või kaldal meresaartel 200 meetrit. Sellest erandi tegemiseks peavad ehituskeelu vähendamist õigustavad asjaolud kaaluma üles ehituskeeluvööndi eesmärgi ja sellega kaitstavad hüved.	Analüüsimine	Arvamusega arvestatakse edasisel koostamisel. Ehituskeeluvööndi ulatuses osas jätkame sobiva lahenduse väljatöötamist koostöös Keskkonnaametiga. Kogu EKV ala kattub III kaitsekategoori taimeliikide harilik käoraamat (Gymnadenia conopsea), hallkäpp (Orchis militaris), rohekas käokeel (Platanthera chlorantha) ja tumepunane neiuvaip (Epipactis atrorubens) leiukohtadega ning osa EKV alast III kaitsekategooria taimeliigi pruunikas pesajuur (Neottia nidus-avis) leiukohaga. Seega on alal ehitustegevuse soovi korral kindlasti vajalik taimestiku inventuuri läbiviimine.
2.30	01.04.2023	Ahti Vohu, Peeter Vohu nimel	Hiiumaa valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõust nähtub, et üle Hausma külas asuva Põllu kinnistu (registriosa nr 511233) on planeeritud elektri maakaabelliin koos kaitsevööndiga. Olulist tähendust omab asjaolu, et planeeritud maakaabelliin jookseb täpselt pikki kinnistu keskelt, mitte mööda kinnistu piire või muu sarnane lahendus. Maakaabelliini rajamine pikki Põllu kinnistu keskelt riivab oluliselt Põllu kinnistu omaniku õigust oma kinnisasja vallata, kasutada ja käsutada ning Peeter Vohu on kategooriliselt üle Põllu kinnistu maakaabelliini planeerimise vastu. Märgime, et üldplaneeringu eelnõus esitatud maakaabelliini asukoha lähipiirkonnas on nii riigi kui ka munitsipaalomandis kinnistuid, millele on võimalik	jah	Nimetatud kaablitrassi asukohad näidatakse edasises planeeringu koostamises näitlikuna (näitlik trass seejuures nihutatakse) ning omandipiirnaguid sellega ei seata.Täpne kaabli koridor koos omandipiirangute seadmisega selgitatakse vajaduse tekkimisel eriplaneerinugaga.
2.31	02.04.2023	Tiit Sokk	Seoses Hiiumaa valla üldplaneeringu kehtestamisega pöördun ma teie poole ettepanekuga vähendada ehituskeelu vööndit ja korrigeerida Hiiumaa vallas Orjaku külas asuva Tilgu kinnistu katastriüksuse 36802:003:0640 õueala. Palun laiendada katastriüksuse 36802:003:0640 õueala joonisel (Tilgu õueala laiendus 1) nähtava punktiiriga piiratud helebeezi maa-ala osa võrra.	Ei	Arvamusega ei arvestata. Selgitame, et üldplaneeringuga ei määrata õueala ulatust. Üldplaneeringus kasutatakse alusandmetena Eesti topograafia andmekogu (ETAK) ajakohaseid andmeid neis muudatusi tegemata. Kui on soov esitada parandusettepanek Eesti topograafia andmekogu (ETAK) andmete osas tuleb pöörduda otse Maa-ameti poole. Looduskaitseaduse § 38 lg 4 p 1 kohaselt ei laiene ehituskeeld hajaasustuses olemasoleva elamu õuemaale ehitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse.

2.32	02.04.2023	Kaja ja Lembit Vainumäe	Soovime teha ettepaneku Hiiumaa valla üldplaneeringusse Kärkla piiri nihutamise kohta. Ettepanek puudutab Kärkla piiri ja ei tohiks olla vastuolus tiheasustusalaga: 1. piir võiks minna mööda olemasolevat kraavi Vainu kinnistu 63901:001:1590 või 2. Karja tänav 1 juurdelõige 20401:001:0135 tipust kuni RMK matkaraja truubini Oleme suhelnud ka RMK Hiiumaa metsaülem Andres Tammeveskiga.	Jah	Praegune põhimõte on, et linna ja tiheasususega ala piir on pandud paika katastriüksuste piiride põhjal. Juhul kui arvamuse esitaja esitab üldplaneeringu koostamise ajal vastava kokkuleppe, et RMK nõustub linna piiri ja väike-elamumaa märkimisega, siis üldplaneeringu lahenduses tehakse vastav muudatus.
2.33	02.04.2023	Maris Rõmmel	Mulle(Maris Rõmmel/ isikukood 48203220296) kuuluv Peedu talu, mis asub Lõbembe külas, on lisatud Hiiu valla üldplaneeringu punktis 17.4 kohaliku tähtsusega üksikobjektide nimekirja(number kaardil 14). Seda on tehtud mind teavitamata. Kuna majas elab minu kohe 90- aastaseks saav vanaema, kelle tervislik seisund võib kiiresti muutuda, tuleb meil teha hädavajalikke ehitus- ja renoveerimistöid. Kuna väärtusliku üksikobjekti korrastamisel tuleb plaanitav tegevus kooskõlastada kohaliku omavalitsuse vastava valdkonna spetsialistiga, on see meie jaoks täiesti võimatu ja vastuvõetamatu. Elumaja ehitusaasta on 1908 ja rehetuba 1836, et sinna lastega tulevukus elama asuda, tuleb tohutult renoveerida. Seda teeme vastavalt oma rahalistele võimalustele ja valla spetsialistide soovitused käiksid meile üle jõu. Meie huvi on kõike vana säilitada nii palju kui võimalik. Palun meie talu(Peedu talu, Lõbembe küla) eemaldada Hiiu valla üldplaneeringu kohaliku tähtsusega üksikobjektide nimekirjast.	Analüüsime	Planeeringu edasisel koostamisel tehakse koostööd ja selgitatakse väärtusliku üksikobjekti määramise põhimõtteid.
2.34	02.04.2023	Linda Tikk	Säästliku turismi planeerimisel Hiiumaale ja Kassari saarele räägime virgestusaladest ja kergliiklusteedest, juba on võimalik laenutada rattaid otse Heltermaa sadamast. Tutvudes kergliiklusteede planeerimisega Hiiu Valla üldplaneeringus, selgus tõsiasi, et saare mõnigi osa on jäetud vaeslapse ossa. Suuremõisast kuni Putkaste ja Kassari saarel on Üldplaneeringus planeeritud ainult 1 teejuppi Orjaku rist - Lussuliiva supluskoht 1km. Pühalepa kiriku juurest viis vana allee (algul tammealle, siis Sanglepa allee) kunagi Käina krika poole. Selle tee taastamiseks kergliiklusteena on Käina valla ja Pühalepa valla poolt tellitud omal ajal isegi projekt.(Pühalepa kiriku juurest bussijaama ja Suuremõisast kuni Viilupi küla teeotsani on kergliiklustee juba tehtud). Nüüd aga pole idee kajastatud isegi üldplaneeringus.See ajalooline allee väärib kaitset ja lugupidamist ning tema kasutuselevõtt kergliiklusteena täidaks seda eesmärki. Ka Kassari vajab kergliiklusteid, et ohutult randa jõuda või rattaga saarega tutvuda, sest varem metsvahel looklevad rattarajad on eraomanduses, kuhu võõrais ei soovita ja suvisel ajal liiklus Kassari mäel väga tihe.Kassari saare arengukavas on nende rajamine sisse kirjutatud. http://www.kassarimaa.ee/uploads/MATERJAL/Arengu kava/Kassari_saare_arengukava_2008-2015.pdf	Analüüsime	Selgitame, et Suuremõisa-Putkaste-Käina ühendamine kergliiklusteena on üldplaneeringuga ette nähtud ja sellekohase tingmargina põhijoonisel kajastatud. Vea tõttu oli üldplaneeringu seletuskirjas tee märgitud lõiguna Emmaste küla- Käina alevik, mille parandame. Edasisel üldplaneeringu kosotamisel kaalutakse Kassari kergliiklustee märkimist.
2.35	02.04.2023	RKIK (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus), Katri Raudsepp	1. Palume kavandada üldplaneeringus Tahkuna külas asuvale Mereseire radarijaama kinnisasjale (katastriüksus 39201:004:0349, praegune sihtotstarve maatulundusmaa) riigikaitsemaa juhtotstarve. Kinnisasi kuulub Eesti Vabariigile, selle valitseja on Kaitseministeerium ja volitatud asutus RKIK. Kinnisasi on antud Kaitseministeeriumi valitsemisele riigikaitseliste ülesannete täitmiseks ning sel eesmärgil on kavas seda ka edaspidi kasutada. Peame oluliseks, et vastav otstarve kajastuks selgesti ka üldplaneeringus.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Mereseire radarijaama kinnisasjale (katastriüksus 39201:004:0349) määratakse riigikaitsemaa maa-ala juhtotstarve.
			2. Palume kajastada üldplaneeringus perspektiivset merele orienteeritud harjutusala (perspektiivne riigikaitse eripiirkond), mis on kavandatud Kõpu poolsaarest lõuna poole merealale, ning sellega seotud maalt merele laskeharjutuste ala Kõpu poolsaare rannikul. Perspektiivne merele orienteeritud harjutusala on kajastatud Hiiu maavanema 20.06.2016 korraldusega nr 1-1/2016/114 kehtestatud Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringus (seal nimetatud „planeeritud laskeharjutuste ala“) ja Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 korraldusega nr 146 kehtestatud Eesti mereala planeeringus (seal nimetatud „perspektiivne riigikaitse eripiirkond“). Sama perspektiivse riigikaitse eripiirkonnaga seotud maalt merele laskeharjutuste ala Kõpu poolsaare rannikul on kajastatud riigihalduse ministri 20.03.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/65 kehtestatud Hiiu maakonnaplaneeringus 2030+. Üldplaneeringu eelnõu tekstiosa peatükis 2.1 on küll märgitud, et planeeringuala kontaktvööndiks on mereala ning selle osas kehtib Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering, kuid märgitud ei ole viidet Eesti mereala planeeringule. Samuti ei ole üldplaneeringu eelnõus praegu kajastatud Hiiu maakonnaplaneeringu 2030+ põhijoonisel märgitud maalt merele laskeharjutuste ala. Arvestades, et vastavalt Hiiu maakonnaplaneeringule 2030+ ja Eesti mereala planeeringule puudutab perspektiivne riigikaitse eripiirkond koos maalt merele laskeharjutuste alaga osaliselt rannikut, siis palume seda kajastada ka üldplaneeringus (vt Eesti mereala planeeringu kaardirakendus https://www.fin.ee/riik-ja-omavalitsused-planeeringud/ruumiline-planeerimine/mereala-planeering ja Hiiu maakonnaplaneering 2030+ https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/hiiumaa/hiiu-maakonnaplaneering-2030/).	Jah	Arvamusega arvestatakse. Eripiirkonnad kajastatakse üldplaneeringus alusandmetena.

2.36	02.04.2023	Raivo Välba	Kas lennujaama laiendamine on Tallinna lennujaama või Hiiumaa Vallavalitsuse huvi? Milles see huvi väljendub? Mis läheb reaalselt paremaks ehitades välja pikema lennuraja? Mis saab muutuda võrreldes tänasega? Kas tänane seis on vallal kaardistatud, milline võimekus on lennujaamal praegu ning missugust vajadust momendil rahuldada ei saa? Olemasolevale rajale saavad maanduda kuni 78 kohalised ATR tüüpi lennukid millega on võimalik teenindada kuni 105 000 reisijat aastas. Samuti on hetkel käigusolev Saab 340 võimeline teenindama kuni 44 000 reisijat aastas tänase lennugraafiku järgi.Samas, ilmastikuolusid raha eest muuta ei saa. Pikem rada ei mõjuta madalat pilvisust ega tihedat udu. Olenemata lennuraja pikkusest halbade ilmastikuoludega lennuk maanduda ei saa. Sellel on otsene seos lennujaama paiknemisega mere läheduses ning lennujaama seadmete võimekuses.	jah	Arvamusega arvestatakse. Lennuraja laiendamiseks ei ole vajalik täiendav maa-vajadus ning üldplaneeringuga laiendamist ette ei nähta.
			Miks ei teavitatud maade omanikke keda antud üldplaneering puudutab? Selles on väga tugevalt mõjutatud mitmete talude maad. Minu maade puhul mõjutab piiranguala nii minu maid kui ka elumaja.	Selgitame	Selgitame, et üldplaneeringu eelnõus on lennuliikluse toimimiseks vajalikud kehtivad kitsendused esitatud üldistatuna ning alusandmetena. Kohalik omavalitsus ei kehtesta üldplaneeringuga lennuliikluspiiranguid vaid need seab Transpordiamet tuginedes lennundusseaduse § 34' lg 7'-le. Kehtivate lennuliikluspiirangutega on võimali tutvuda Maa-ameti lennunduse kaardirakenduses aadressil: https://xgis.maaamet.ee/maps/XGis?app_id=MA27&user_id=at&LANG=1&WIDTH=2260&HEIGHT=1240&zlevel=0,495000,6505000
			Mida tähendab Hiiumaa valla üldplaneeringu KSH aruande eelnõus Tabel 3.10 välja pakutud variandi 1 puhul „kompenseeritakse Pendi”?	Selgitame	Selgitame, et üldplaneeringu eelnõu koostamisel kaaluti erinevaid lennuvälja arengustsenaariume, mis leiavad kajastamist KSH-s. Üldplaneeringu eelnõu lennuvälja laiendamist ette ei näe. KSH aruandes tabelis 3.10 on lennuraja alternatiiv 1 juures välja toodud, et tulenevatest lennuraja kasutuspiirangutest on võimalik, et Pendi kinnistu tuleb kasutuspiirangut tuleks selle alternatiivi korral kompenseerida, kuna antud kinnistu jääb maandumissektoris. See võib tähendada kinnistu omanikult väljaostmist või sundvõõrandamist. Olemasoleva info põhjal on alternatiiv 2 kõige väiksemate kaasuvate mõjudega. Kui KSH aruanne tõdeb ka, et lennuvälja planeerimisel ning sobivaima asukoha valikul on vajalik läbi viia täpsemad mõjuhindamised.
			•„Mida tahetakse saavutada ja mitme aasta jooksul?”. Kui turistid ja roheline mõtteviis on valla huvi siis peaks kaaluma parvlaevauhenduse parendamist ja laevade üleviimist gaasile. See läheks kokku rohelise saarega. Lennuraja pikendamine ja taristu väljaehitamine nõuab miljoneid. Ehk saaks neid miljoneid kasutada laevaliikluse juures. Ostes võimsamad ja KIIREMAD laevad, mis sõidavad tihedama graafiku alusel. Lisaks sadamatesse bussiliiklust erinevatesse sihtkohtadesse: Tallinn, Pärnu, Tartu...	jah	Selgitame, et üldplaneeringus lennuraja pikendamist ei kavandata.
			Minu ettepanek on muuta minu omandis olev KÜ 63901:001:0978 sihtotstarve maatulundusmaast tootmismaaks (perspektiivne päikeseparkide ala). Selleks on ÜP KSH eelnõus tekitatud võimalused peatükis 1.5.2 Energiamajandus. <i>Tuuleenergia kõrval on oluliseks taastuvenergia allikaks päikeseenergia. Hiiumaa valla arengukavas 2035+ on valdkondliku eesmärgina esitatud „Kõik Hiiumaa piirkonnad on varustatud kvaliteetse elektrienergiaga, mis toodetakse enamikus osas kohalikest taastuvatest allikatest (päike, tuul)“.</i>	ei	Arvamusega ei arvestata. Selgitame, et tegu on Palade-Partsi väärtusliku maastiku ja väärtuslik põllumajandusmaaga kus energiataristu rajamine ei ole sobilik ja kooskõlas üldplaneeringus käsitletud põhimõtetega.

2.37	03.04.2023	Ken Poola	Esindan MTÜ Hiiumaa Motoharidust. Kuulsin, et üldplaneering ettepanekute aeg kohe lõppemas. Oleksime huvitatud ja olen nii vallavanema kui ka Jürgen Vahtraga suhelnud ja sooviksin lisada võimaliku krossi raja asukoha. Pidasin silmas vana prügimäe tagust ala, mis kunagi oli vist loomsete jäätmete matmis koht. Asukoht keskuse suhtes väga hea ja pinnad meile sobiv. Kui Nurstes kõva pinnas siis seal väga hea liivane mis annaks treeningutele väga suure edasi mineku. Hetkel me Nurstes trenne ei saa teha kuna suur osa vee all. Lisan pildid.	jah	Arvamusega arvestatakse. Maa-ala käsitletakse eriotstarbelise spordirajatise maa-alaga. Tehakse koostööd Keskonnameti ja RMK-ga Kaitstavad loodusobjektid otseseid kindlaid takistusi ei sea, EELISE kohaselt on lähimad kaitsealused taimeliikide elupaigad enam kui 50 m kaugusel näidatud alast ja kui jäädakse ettepanekus näidatud ala piiridesse, siis taimi ei mõjutata. Elamuid ja ka kaitsealuseid linde mõnesaja meetri raadiuses pole. Ala kattub aga projekteeritava Hiiumaa rahvusparki territooriumiga. Seega otsustamise koht, kas krossirada sinna sobiks. Tegemist on küll lageda alaga, aga olemasolevat taimkatet krossirada kahjustaks.
2.38	03.04.2023	Paap Kõlar	Hiiumaa üldplaneeringu eelnõu ja seletuskiri on puudulikud mitmes aspektis. Esitan mõned olulisemad märkused. Külastusmajanduse käsitus on puudulik ja lühinägelik. Turismimajanduslikud võimalused on analüüsimata ja avamata. Kui väärtustatakse turismi siis tuleb suunata teenused ka külastajatele ning tulemustest võib ka kohalik elanik. Ehitus- jm. nõuded ei arvesta rannikualade äärmuslikke ilmastikutingimusi ning kogu turismimajanduse hooajalisusest tulenevaid paratamatuid vajadusi. Raba ei ole puhkeala ega puhkepiirkond vaid paremal juhul episoodiline külastuskoht. Matkaradade ja kergliiklusteede osatähtsust on kohaliku majanduse kui terviku seisukohast üle tähtsustatud. Surfi ja veespordi- kui võtmetähtsusega rekreatsioonivõimalustele ja tingimustele pole üldse tähelepanu pööratud. Keskkonnasuhetes ja kaitse/kasutuse küsimustes on lubamatult ignoreeritud BKA kontseptsiooni ja ökosüsteemset käsitlust. Taastuvenergeetika osas on ignoreeritud kohalikke ressursse ja võimalusi. ÜP aluseks peaks olema sotsiaalmajanduslik analüüs. Olen valmis ülaloodud küsimusi vajadusel täpsustama ja täiendama.	ei	Ettepanek vajab täpsustamist. Arvamuses puudub konkreetne ettepanek üldplaneeringu lahenduse kohta. Üldplaneering koostatakse vastavalt planeerimisseaduses käsitletud ülesannetele. Selgitame, et üldplaneering ei ole turismimajanduse arengukava. Samuti ei ole eraldiseisvana eesmärgiks käsitleda kõikvõimalikke spordi- ja puhketegevusi vaid määratleda üldine maakasutus, juurdepääsud ja detailsete ruumiliste arengute jaoks vajalikud tingimused. Palume esitada konkreetseid näiteid, kus on kasutamata võimalusi, puudusi või milles seisneb lahenduse lühinägelikkus. Millised eitusnõuded siis arvestaksid rannikualade äärmuslikke ilmastikutingimusi ning kogu turismimajanduse hooajalisusest tulenevaid paratamatuid vajadusi? Kuna üldplaneeringu ulatus ei ole mereala, siis vee-alade kasutus sellega ei määratleta. Palume soovi korral esitada konkreetsed näited või ettepanekud.
2.39	03.04.2023	Toivo Saue	Teen ettepaneku jätta Hiissaare külas määratlemata väärtusliku põllumaa massiiv. Seal ei ole maaparandussüsteemi. Seal väljal oli enne 1939.aastat 9 talu, mis hävitati seoses Nõukogude okupatsiooniga. Nüüd tahetakse umbes sama teha, keelates seal ehitamise. Kehtivas vallaosa üldplaneeringus on sinna lubatud ehitada 8-10 väikeelamut.	Analüüsime	Väärtusliku põllumajandusmaa andmed vaatakse täiendavalt üle ning seejuures analüüsitase varasemate üldplaneeringutega määratud arendusalasid.
2.40	03.04.2023	Toivo Saue	Teen ettepaneku praegune Pühalepa osavalla Rõõsna tee planeerida terves pikkuses valla teeks (avalik kasutus).	jah	Arvamusega arvestatakse. Varasemas üldplaneeringus oli samuti käsitletud avaliku teena.
2.41	03.04.2023	Toivo Saue	Märkus kasutatava alusplaani kohta. Kaardil on Liivaoja nagu Maa-ameti kaardil. Kahjuks on Liivaoja tegelik kulgemine - vee voolamine - hoopis teine kui seal näidatud. Vabaduse tänava otsas just. Kaibaldi poolt tulev vesi läheb eelkõige Sõnajala tänava pikendusse ja sealt Autobaasi kraavi. Kui vett tuleb rohkem, siis Vabaduse tänava äärde ja sealt Kammiojja. Vabaduse tänava otsast lõuna ja ida poole - Liivaojja - vesi ei voola.	Selgitame	Selgitame, et üldplaneeringu aluskaardil kasutatakse Eesti topograafia andmekogu (ETAK) andmeid. Andmed ajakohastatakse järgnevates üldplaneeringu etappides. Kuna ETAK andmed koostatakse kindlate standardite alusel siis kohalik omavalitsus ei pea õigeks aluskaardi andmeid valikuliselt muutma hakata.
2.42	03.04.2023	Muinsuskaitseamet, Katrin Koit	soovitame kaaluda riikliku kultuuripärandi käsitluse järgneva info lisamist: Kinnismälestise kaitseks on kehtestatud kaitsevöönd, mille eesmärk on tagada mälestiste säilimine ajalooliselt väljakujunenud maastikustruktuuris ja mälestist väärivas keskkonnas. Kui õigusaktis ei ole määratud teisiti, siis on mälestise kaitsevöönd 50 m, tihedalt koos asuvatele mälestistele võib olla määratud ühine kaitsevöönd. Kui kinnismälestisele või kaitsevööndisse soovitakse ehitada või rajada teid, liine, trasse vm, tuleb kavandatav tegevus kooskõlastada Muinsuskaitseametiga. Mälestistena riikliku kaitse all olevad hooned hoida võimalusel kasutuses või kasutusest väljas olevatele leida (uus) sobiv kasutusotstarve. Tagada ümbruse heakord ja vaadeldavus. Kultuurimälestiste ja nende piiranguvööndite aktuaalne seis kajastub kultuurimälestiste registris (register.muinas.ee) ja tuleb enne iga järgmist etappi (detailplaneeringu algatamine, projekteerimistingimuste andmine, ehitusloa andmine jms) registrist üle kontrollida.	Arvestatakse osaliselt	Kohalik omavalitsus ei pea vajalikuks muinsuskaitseaduses defineeritud kaitsevööndi käsitlust üldplaneeringus kajastada, kuna see on riikliku muinsuskaitse küsimus ja võib üldplaneeringu kehtivuse perioodil seaduses muutuda, mis võib tekitada väärarusaamu ja ebakõlasid. Eesti planeerimispraktikas on sellekohaseid õpetlikke näiteid. Ettepanekust arvestatakse ning lisatakse seletuskirja järgnev: "Kultuurimälestiste ja nende piiranguvööndite aktuaalne seis kajastub kultuurimälestiste registris (register.muinas.ee) ja tuleb enne iga järgmist etappi (detailplaneeringu algatamine, projekteerimistingimuste andmine, ehitusloa andmine jms) registrist üle kontrollida."
			Eemaldada lk 68 lause: Ehitus- ja kaevetööde puhul kultuurimälestise alal, on projekteerimise raames täiendavalt vajalik enne ehitustegevust läbi viia arheoloogilised uuringud. Arheoloogilisi uuringute tegemine ei ole alati vajalik, seda hinnatakse iga projektiga eraldi.	jah	Arvamust arvestatakse ning lause eemaldatakse.

			Soovitame lisada ptk 17.4. Kohaliku tähtsusega väärtuslike üksikobjektide määramine: Riikliku kaitse all mitte olevate väärtuslike üksikobjektide nimekirja kuuluvate hoonete ja rajatiste lammutamise soovi korral teha koostööd Muinsuskaitseametiga eesmärgiga anda ametile võimalus kaaluda objekti mälestiseks tunnistamise menetluse algatamist. Samuti tuleb kaasata amet juba mälestiseks tunnistamise ettepaneku saanud objekti lammutamise ja ümberehitamise küsimustesse. Hooned hoida võimalusel kasutuses või kasutusest väljas olevatele leida (uus) sobiv kasutusotstarve.	jah	Arvamust arvestatakse ning lõik lisatakse seletuskirja.
			Soovitame lisada ptk 17 Ehituslik kultuuripärand eraldi peatükina looduslikke pühapaikasad käsitlev osa, et tõsta teadlikkust ning tagada nende säilimine. Seletuskirja lisatav tekst koos kaitse alla võetud pühapaikade ja mittekaitstud pühapaikade tabelitega on lisatud eraldi failina;	jah	Arvamust arvestatakse ning pühapaikade käsitus lisatakse. Käsitletavat objektid vaadatakse kohaliku omavalitsuse poolt üle ja määratakse asjakohased tingimused. Täpne lahendus selgub planeeringu edasisel koostamisel.
			Soovitame riikliku kaitseta pühapaigad (Tabel 2 lisatud failis) võtta kohaliku kaitse alla koos kaitsevööndiga 50 m ulatuses pühapaiga ümber;	Arvestame soovitud osaliselt	Arvamust arvestati osaliselt. Kohalik omavalitsus hindas Tabel 2 toodud objekte ning seisukohad on esitatud allpool. 1. Nõmba ohvriallika kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. See asub eramaal ning kohalik omavalitsus ei näe selle osas avalikku huvi. See on veekoguna kaitstud sh on sellele õigusaktidega määratud ehituskeelu- ja piiranguvöönd. Kohalik omavalitsus ei ole vastu looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 2. Aru allikas kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. See asub eramaal ning kohalik omavalitsus ei näe selle osas avalikku huvi. See on veekoguna kaitstud sh on sellele õigusaktidega määratud ehituskeelu- ja piiranguvöönd. Kohalik omavalitsus ei ole vastu looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 3. Ohvriaid (kiviring kõverlaiul) kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Laiud on õigusakidega kaitstud ning juurdepääs sinna on küllaltki piiratud. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 4. Tammistu allikat ja tiigi kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Objekti säilimist toetab ehituskeeluvöönd ja maastikukaitseala. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 5. Ohvrikivi (Soonlepa küla) kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Objekti säilimist toetab ehituskeeluvöönd. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla.

					6. Ohverdi mägi (Tempa küla) kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks kuna puudub avalik huvi ja juurdepääs. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 7. Loitsukivi (Heiste küla) kajastatakse loodusliku pühapaigana üldplaneeringus. 8. Kaplimäe (mägipe küla) kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Mägi asub looduskaitsealal ja on seega riiklikult piisavalt kaitstud. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 9. Keevaallik (mägipe küla) üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Piirkonnas on looduskaitseala, see asub ehituskeeluvööndis ning on kohaliku omavalituse vaatest piisavalt kaitstud. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 10. Matse mäe / kuninga haua kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 11. Kivi, kus ei lastuv magada (Reheselja küla) asub teeperve lähedal ning kuna ettepanekut selle riikliku kaitse alla võtmine ei ole kaalumisel, siis kohalik omavalitsus peab vajalikuks selle kajastamist üldplaneeringus, et tagada objekti säilimine. 12. Trepikivi kajastatakse üldplaneeringus loodusliku pühapaigana. 13. Vanapagana jälgedega kivi (Reheselja küla) kajastatakse üldplaneeringus loodusliku pühapaigana.	
					14. Aluskivi (Vanamõisa küla) kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. Kohalik omavalitsus nõustub looduslike pühapaikade eksperdinõukogu ettepanekuga võtta objekt riikliku kaitse alla. 15. Pühast lepa (Viiri küla) järelejäänud kändu ei peeta vajalikus üldplaneeringus kajastada. Objekt on hävinud. 16. Põhjatu augu (Kolga küla) on veekogu millele rakenduvad sellekohased õigusaktid sh on tegu nitraaditundliku alaga. KOV ei näe ohtu paiga hävimisele. Piirkonnas kaitsealuse liigi elupaik, mis tagavad objekti säilimise ja selle kajastamist üldplaneeringus ei peeta vajalikuks. 18. Leevälja ohvrikivi (Lõpe küla) kajastatakse loodusliku pühapaigana üldplaneeringus. 19. Suurjärve (Lehtma küla) on looduskaitseliste piirangutega hästi kaitstud ning täiendavat kaitset üldplaneeringuga ei peeta vajalikuks määrata.	
				Palume kanda riikliku kaitseta looduslikud pühapaigad üldplaneeringu kaardile eraldi kaardikihina.	jah	Kohaliku omavalituse poolt üle vaadatud pühapaigad esitatakse üldplaneeringu põhijoonisel.
				Lisada Malvaste kalmistule ka kalmistu maa-ala juhtotstarve.	jah	Arvamusega arvestatakse. Malvaste kalmistule märgitakse kalmistu maa-ala juhtotstarve.
				Lisada Reigi kalmistule ka kalmistu maa-ala juhtotstarve.	jah	Arvamusega arvestatakse. Reigi kalmistule märgitakse kalmistu maa-ala juhtotstarve.
				Lisada plaanidele MKA poolt saadetav arheoloogiatundlikute alade kaardikiht. Prognoositud arheoloogiatundlike alade seletuskiri koos kaardiga edastatakse 2023. aasta lõpuks.	jah	Arvamusega arvestatakse. Arheoloogiatundlikute alade kaardikiht lisatakse, kui see kohalikule omavalitsuse kättesaadavaks saab.
				Soovitame muuta Putkaste mõisa ja seda teenindavate hoonete maa juhtotstarvet tootmismaalt segahoonestuse maa-alaks	jah	Arvamusega arvestatakse.

			Soovitame lisada eelnõusse kirjeldus ja tingimused kaardile kantud kauni vaatega koha kohta;	jah	Arvamusega arvestatakse. Kauni vaatega kohad sisustatakse seletuskirjas.
			Palume tuua välja kohad, kus mälestiste maa-ala juhtotstarvet on muudetud ning lisada analüüs selle mõjust riikliku kultuuripärandi objektidele; nt Tahkuna tuletorn (reg-nr 23481), Kummistu kalmistu (reg-nr 22295)	jah	Arvamusega arvestatakse. Juhtotstarbed vaadatakse üle ning KSHs esitatakse muutuse korral mõju hinnang. Tahkuna tuletornu maaüksusel kehtib detailplaneering, millega kooskõla hinnatakse täiendavalt üle. Küsimuse edasise lkaalumisel tehakse Muinsuskaitseametiga koostööd. Kummistu kalmistu osas on hetkel tegemist üldkasutatava maa sihtotstarbega ja sellele on määratud kalmistu maa-ala juhtotstarve. Tegemist on täpsustava juhtotstarbe määramisega ning kuna määratud on kalmistu maa-ala, siis ka olemasoleva olukorraga võrreldes midagi ei muutu ning mõjud puuduvad.
			Analüüsida mõju Paluküla kirikule, kui mälestise kaitsevöödis oleva Liblika kinnistu (63901:001:0142) ärimaa juhtotstarve asendatakse tehnoehitise juhtotstarbega.	jah	Arvamusega arvestatakse. Juhtotstarbed vaadatakse üle ning KSHs esitatakse muutuse korral mõju hinnang.
			Soovitame tuua ptk 3.3.2. eraldi välja mitte kaitsealune arheoloogiapärand ja lisada järgnev ülevaade: „Tuginedes sellele, et arheoloogide, hobitsijate ja koduloohuviliste inimeste tegevus toob igal aastal juurde uut infot arheoloogiliste paikade kohta, mida ei jõuta kaitse alla võtta, tuleb arheoloogiapärandi hävimise vältimiseks tagada meetmed selle kaitseks. Muinsuskaitseameti poolt tehtava arheoloogia-tundlike alade analüüsi abil on võimalik vähendada arheoloogiapärandi hävimise riski ehitustegevust kavandavates kohtades, kuid seni avastamata ja prognoosimata muistiseid võib välja tulla ka väljaspool mälestisi ja arheoloogiatundlike alasid. Seetõttu tuleb: ▪ KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) alati eelnevalt täpsustada Muinsuskaitseametiga arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus; ▪ prognoositud arheoloogiatundlikel aladel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida planeeringu või ehitise kavandamisel Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta, kui: - algatatakse detailplaneeringut; - ehitiste alla jääva kaevatava ala pindala on enam kui 500 m².	Arvamusega on arvestatud	Arvamusega on arvestatud. Vastav info on üldplaneeringu eelnõu seletuskirjas ptk 17.4.
			Lisaks tuleb nii üldplaneeringus esitatud arheoloogiatundlikel aladel kui ka mujal arheoloogiapärandi avastamisel tagada arheoloogiapärandi kaitseks muinsuskaitseaduses ette nähtud tegevused. Üldplaneeringu edasisel koostamisel esitatakse arheoloogiatundlikud alad 2023. aasta seisuga, kuhu planeeringu või ehitise kavandamisel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta.	jah	Arvamusega arvestatakse.
2.43	03.04.2023	Tõnis Porgand, Poolsaar OY	Hiiu Vallavalitsuse 06.07.2016 korraldusega nr. 311 on kehtestatud Reigi küla, Kootsaare maaüksuse detailplaneering. Detailplaneering on käesoleval ajal kehtiv. Detailplaneeringu kohaselt on Kootsaare maaüksus (39201:004:0721) jagatud kolmeks osaks, millest kahele moodustatavale maaüksusele (suurusega 2,42 ha ja 2 ha) on määratud elamumaa sihtotstarve ja ehitusõigus üksikelamu ehitamiseks koos abihoonetega (kummalegi maaüksusele 3 hoonet). Käesolevaks ajaks on kaks moodustatavat maaüksust välja mõõdetud ja piiripunktidega tähistatud (lisatud foto) ning jätkub menetlus nende kandmiseks maakatastrisse ja kinnistusregistrisse. Lähtudes eeltoodud asjaoludest ja planeerimisseaduse § 82 lg 2 sätestatust palun teatada, kas kavandatav Hiiumaa valla üldplaneering võib mingil viisil mõjutada Kootsaare maaüksuse detailplaneeringu kehtivust, sh kas kavandatav üldplaneering võib kitsendada või piirata Kootsaare maaüksusele detailplaneeringuga määratud ehitusõigust seoses kahe uue maaüksuse (kinnistu) moodustamisega. Juhul, kui kavandatav üldplaneering kitsendab või piirab Kootsaare maaüksusele ülal viidatud detailplaneeringuga määratud ehitusõigust, siis ei nõustu Poolsaar OÜ kavandatava üldplaneeringuga selles osas ja vaidleb sellele vastu.	jah	Kehtivad detailplaneeringu kehtivad seni kuni need kehtetuks tunnistatakse. Üldplaneeringuga ei saa otseselt muuta kehtivat detailplaneeringut. Juhul kui kohalik omavalitsus leiab, et üldplaneeringu koostamisel on mõõdapääsmatu alustada seni kehtinud detailplaneerinite kehtetuks tunnistamist siis kajastatakse vastav info üldplaneeringus ning antakse vastavast vajadusest teada puudutatud isikutele. Avalikul arutelul olnud üldplaneeringu eelnõus detailplaneeringute kehtetuks tunnistamist ette ei olnud nähtud. Kohalik omavalitsus selgitab lisaks, et üldplaneering ei ole ainus, mis mõjutab ja tagab kehtiva detailplaneeringu elluviimist. Detailplaneeringu elluviimine võib saada takistatud riiklike õigusaktide muutumise tõttu või näiteks kui on avastatud planeeringualal mõni kaitsealune liik, mida seal planeeringu koostamise ajal ei olnud.
2.44	03.04.2023	Toomas Vikerpuur	Lk 22/ 4.1.2 Maaüksuste hoonestamine p.4 „Maakorraldustoimingute läbiviimisel...) Küsimus – Kas selle punkti järgimine ei või tekitada õiguslikke probleeme?	jah	Kohalik omavalitsuse seisukohast on tingimus vajalik ennekõike selleks, et isikutel ei oleks maaüksuste jagamisel automaatselt õigustatud ootust, et igale moodustavate maaüksuste puhul on tegu ehituskrundiga millel saab hiljem ehitusõiguse. Kui soov on saada ehitusõigus siis on vajalik taotleda projekteerimistingimused või läbi viia detailplaneeringu koostamine.

			Lk36/tabel 2 Planeeritud kergliiklusteed. Märkus: Emmaste küla – Käina alevik 9.2 km peaks olema Suuremõisa küla - Käina alevik.	jah	Arvamusega arvestatakse. Täname tähelepaneku eest!
			Lk 57/Täiendavate piirangute aluseks olev 1% tõenäosusega üleujutuse kõrgusväärtuse määramine. Küsimus – Kas ja kuidas on põhjendatud Heltermaa prognoosi kasutamine Jausa, Kassari ja Õunaku lähel?	Selgitame	Tulenevalt veemõõdujaamade andmete iseloomust ja GisPlan OÜ poolt 2020 koostatud uuringu piiratud mahust jaotati Hiiumaa tsoonideks, kus arvestati vastava tsooni jääva veemõõdujaama väärtust. Oleme nõus, et selliselt tekib tehislik kõrgusväärtuse üleminekupunkt. Heltermaa ja Sõru väärtuste vahel on selle üleminekupunkti kõrguste erinevus 11 cm, mis maastikul ei tingi märkimisväärselt ulatuse erinevust. Üldplaneeringu koostamisel hinnatakse kas andmed on täpsustunud ning kas on võimalik ja praktiliselt vajalik teostada täpsem analüüs ja teostada andmete interpoleerimine (sujuvalt kokku viia) maastikumudelil kaotamaks määratava riskijoonetehislikud üleminekupunktid. Juhime tähelepanu, et ka Keskkonna agentuur tegeleb piiratud aladel riskipiirkondade määratlemisega ning teeb seda lõiguti ning kasutades ühte fikseeritud kõrgusväärtust. Tänaeks avalikustatud riskipiirkonnad on leitavad: https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/yua
			Lk 59/Tabel 5 Detailplaneeringutega vähendatud tulevikus perspektiivselt vähendatavad ehituskeeluvööndid. Ettepanek - vähendada DP menetluses oleva Küüramäe, Lageda ja Sammalkivi maaüksustel ehituskeeluvööndi ulatust 100 m korduva üleujutuse piirist üldplaneeringuga, ilma detailplaneeringut lõpuni menetlemata. Detailplaneeringu ainuke eesmärk on ehituskeeluvööndi vähendamine st. ei planeerita maaüksuste kruntideks jagamist vms. ehituskoormust suurendavaid ettevõtmisi.	jah	Arvamust arvestatakse. Üldplaneeringu eelnõu nägi nimetatud vähendamise ette ning sellele rakenduvad lisatingimused. Keskkonnamet juhtis tähelepanu, et KSH analüüs on puudulik ning alal asuvat kaitstavat seeneliiki ei saa ümber asustada. Üldplaneeringu edasisel koostamisel otsustatakse, kas vähendus jäetakse üldplaneeringusse sisse. Kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi kroonliudik (Sarcosphaera coronaria) ning III kaitsekategooriasse kuuluva seeneliiki kuld-soverbiell aga ümberasustada ei saa, kuid alal säilib piisavalt ruumi, et kavandada ehitisi väljapoole elupaika. Ala arendamisel tuleb konsulteerida elustikueksperdiga hoonete ja taristu paigutamise ja raadamistööde alaga seoses, et oleks tagatud kaitstavate liikide elupaikade säilimine alal.
			Lk 67/Väärtuslikud metsamaastikud ja kaardikiht „Planeeritud väärtuslik metsamaastik“. Sõnastusest jääb eksitav mulje, et Hiiumaal ongi ainult need üksikud metsamaastikud väärtuslikud. Samas on osadest metsamaastikest (näiteks Säätetirbil) jäänud tänaseks alles ainult maastik. Ettepanek – Rõhutada sõnastuses esile toodud metsamaastike erilist väärtust ja ajakohastada kaardikiht.	jah	Arvamust arvestatakse. Väärtuslike metsamaastike käsitus ja alad vaadatakse terviklikuna üle kuna selle kohta on esitatud mitmeid arvamusi.
2.45	03.04.2023	Üllar Metsand	7.1.Elektrivõrk Ringtoide? Hiljutisel energeetikakonverentsil rääkis Sutter võimalusest panna merre kaabel Hanko – Hiiumaa – Saaremaa – Kuramaa. Toidaks ära meretuulepargid ja vastuvõtuvõimsused Soomes ja Lätis ka olemas. Vast peaks enne planeeringu kehtestamist seda varianti tõsisemalt uurima. Ka strateegiliselt võib see olla parem lahendus, kui jälle põhjarannikule uus kaabel paigaldada.	Analüüsimine	Arvamusega võimalusel arvestatakse. Sellised lahendused on sõltuvad väga paljudest ettearveamatutest teguritest ning kohalik omavalitsus ei saa neid ette näha. Nimetatud võimalik taristu on ilmselgelt riikliku huvi omav rahvusvaheline objekt, mis vajaks lahendamist riigi eriplaneeringu koostamise raames (planeerimisseadus § 27).
			15.1.väärtuslikud maastikud lk. 66 on kirjas: vältida ehitamist: asendaksin keelata ehitamist: põlistes okas- ja segametsades	Analüüsimine	Tingimused ja selle sõnastused vaadatakse üldplaneeringu edasisel koostamisel üle ning vajadusel muudetakse sõnastust.
			15.2.Väärtuslikud metsamaastikud lk 68. Siin palju ilusaid tahtmisi, mis metsamajanduslikult on väga küsitavad. Peaks koos ekspertidega uuesti läbi töötama	jah	Arvamusega arvestatakse. Tingimused vaadatakse uuesti üle võttes arvesse saabunud sisendit.
			Lugesin ka Kristiina Hellströmi analüüsi. Siit vist paljud soovitusel on leidnud koha eelnõus. Üldiselt olen Kristiinaga nõus, kuid kõikjal, kus ta soovib püsimeetsandust, lisaksin klausli (kui metsakasvukohatüüp seda võimaldab). Kahjuks ei leidnud soovitusi Luidja lepiku kohta. Lepikut on viimane aeg hakata rekonstrueerima.	jah	Arvamusega arvestatakse. Tingimused vaadatakse uuesti üle võttes arvesse saabunud sisendeid erinevatelt osapooltelt.
			Üldplaneeringus võiks sees olla ka Suuremõisa lossi park. Korrastada täies ajaloolises ulatuses.	ei	Selgitame, et Suuremõisa lossi park on riiklikult kaitstud nii loodus- kui muinsuskaitse seisukohast ning kohalik omavalitsus ei pea vajalikus täiendavate tingimuste seadmist riiklikult kaitstud objekti osas.

2.46	03.04.2023	Bradly Roberts	1.Planeerida Hausma külas ranna ehituskeeluvöönd piki mereäärset külateed, eesmärgiga jätta ehituskeeluvööndist välja Hausma küla olemasolevate elamute / suvilate õuealad, mis jäävad teest sisemaa poole. Ei nõustu väljapakutud ehituskeeluvööndiga ja teen ettepaneku vähendada ehituskeeluvööndit kogu Hausma küla ulatuses või vähemalt Kotkapesa kinnistul (63901:001:0870) eelpool toodud ulatuses.	jah	Arvamusega on selliselt arvestatud. Varasemate üldplaneeringute vähendused jäävad kehtima.
			2.Muuta planeeritava hüdrandi asukohta nihutades selle 12165 Kärkla-Hausma-Lennujaama tee ristmiku piirkonda, kus see on paremini ligipääsetav kui kitsal metsavaheteel planeeritud asukohas.	Analüüsimine	Kohalik omavalitsus on hetkel seisukohal, et asukoht olemasolevate hoonete suhtes on selles asukohas hea. Seletuskirjas on selgitatud, et veevõtu asukoht on üldine. Kohalikus omavalitsuses on koostöös Päästeametiga käsil veevõtukohtade inventeerimine ning üldplaneeringu edasisel koostamisel hinnatakse uute asukohtade käsitlemine uuesti üle.
			3.Planeerida avalik supluskoht Lautri kinnistule (63901:001:0860), sest seal asub väljakujunenud avalik supluskoht ning tegemist on ajaloolise küla lautrikohaga. Nimetatud koht on lähipiirkonnas ainuke, kus on ligipääs veele kindlalt kaldalt. Tagada supluskohale avalik juurdepääs jala ja rattaga.	ei	Arvamusega ei arvestata. Hausma tee alguses on avalik supluskoht koos taristuga rajatud ning piirkonnas pole täiendavate supluskohtade arendamine asjakohane.
			4.Ei nõustu Käinas Tobiasse tn 2 elamu määramisega väärtuslikuks üksikobjektiks. Plaanime hoone loomulikult säilitada, hoone arhitektuurset iseloomu ja detaile säilitades ja väärtustades korda teha, ümber ehitada ja laiendada ning ei vaja selleks valla poolseid täiendavaid piiranguid. Hoone asub tänavatest eemal ega mõjuta Käina miljööd.	jah	Arvamusega arvestatakse. Hoone eemaldatakse väärtuslike üksikobjektide nimekirjast.
			5.Ei nõustu ranna ehituskeeluvööndi määramisega Käina lahe ääres asuvatele Väike-Mõrra, Väike-Magevee, Väike-Põlismetsa ja Väike-Pakkvahi kinnistutele, sest nimetatud kinnistud on varasemalt eraldatud ranna poolsetest suurematest kinnistutest eesmärgiga kinnistutele hoonete püstitamiseks. Nimetatud kruntimine tehti koostöös kohaliku omavalitsusega ning omanikul on põhjendatud ootus sinna hoonete püstitamise võimaldamiseks. Ehituskeeluala vähendamist toetab ka reljeef ja ajaloolise külatee olemasolu. Nimetatud kinnistud ei asu üldplaneeringus määratud ülejutusriskiga alas. Planeerida ranna ehituskeeluvööndi piir Väike-Mõrra, Väike-Magevee, Väike-Põlismetsa ja Väike-Pakkvahi kinnistute lääne poolsele piirile.	ei	Arvamusega ei saa arvestada. Vaatamta sellele, et Keskkonnaamet on andnud loa 2012.aastal maaüksuse kruntideks jagamiseks ja elamumaa sihtotstarbe määramiseks ei ole alal tänase teadmise kohaselt ehitustegevus võimalik. Toona oli Keskkonnaamet seisukohal, et elamumaa sihtotstarbega maaüksused jäävad väljapoole ranna piirangu ja ehituskeeluvööndit. Kõik nimetatud kinnistud on hõlmatud Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala koosseisu. Seejuures kattuvad kõik kinnistud peale Väike-Mõrra kinnistu Väinamere loodusala kaitse-eesmärgiks oleva elupaigatüübiga puiskarjamaad (9070). Väike-Mõrra, Väike-Magevee kinnistud jäävad sisuliselt täies ulatuses Esiküla merikotka püsielupaiga territooriumile, mis tähendab, et seal ei ole praegusel hetkel enam ehitustegevust võimalik lubada. Ka Väike-Põlismetsa ja Väike-Pakkvahi kinnistud kattuvad osaliselt Esiküla merikotka püsielupaigaga ning kõik kinnistud kattuvad merikotka elupaigaks määratud ala piiridega. Lisaks on kõikidel kinnistute kattuvus III kaitsekatogooria taimeliigi veripunane koldrohi kasvukohaga. Seega ei näe reaalselt võimalust antud alal praegusel ajahetkel enam ehitustegevuse lubamiseks ja ei ole võimalik ka EKV vähendamine.
2.47	03.04.2023	Silver Vohu	Vastavalt Hiiumaa üldplaneeringu eelnõule on planeeritud üle minule kuuluva Tuuliku kinnistu (kat. 63901:001:1033) 110 kV elektri kaabli liin 40m laiuse trassikoridoriga. Sellisel kujul on Tuuliku kinnistu kaetud enam kui poole ulatuses trassikoridoriga ning kinnistu ehitus- ja planeerimistegevus sõltub võimaliku elektriühendust käsitleva riigi eriplaneeringu tulemustest. Leian, et sellisel kujul koormab üldplaneeringu lahendus liigselt Tuuliku kinnistu võimalikku kasutamist tulevikus, sealhulgas jätab kinnistu arendamise sõltuvusse määramatu ajakuluga riikliku eriplaneeringu tulemustest. Minule teadaolevalt on naaberkinnistu (Kopli) omanikul valmisolek trass läbi juhtida temale kuuluvalt maalt. Teen ettepaneku selles osas muuta trassi asukohta.	Analüüsimine	Edasisel planeeringu koostamisel kaalutakse trassikoridori paiknemist ja kujutatakse see näitlikuna (informatiivsena). Elektriühendus mandri või tuuleparkidega kavandatakse eriplaneeringuga kui selle rajamiseks üldplaneeringu elluviimise perioodil vajadus tekib.

2.48	03.04.2023	Helle Porgand	Praeguse üldplaneeringu menetlemisest sain teada samuti viimasel hetkel ja panin tähele, et minu kinnistule on lisandunud erinevate värvitoonidega märgistatud ja seda läbivad erinevat värvi katkendjooned, mille tähendus ei ole mulle täielikult arusaadav. Leppemärkide põhjal järeldan siiski, et minu kinnistule laieneb täiendavalt osaliselt rohelise katkendjoonega märgitud rohevõrgustiku ala. Mul on sellega seonduvalt üks väga suur mure. Olen juba 2005 aastal üldplaneeringus vormistatud erinevate kitsendustega kaotanud enda elamumaa sihtotstarbega kinnistul elamute rajamise õigust ja ma väga sooviksin, et uue üldplaneeringuga ei seataks minu elamumaa sihtotstarbega kinnistule täiendavaid piiranguid ega kitsendusi ja võimaldataks mul siiski Emmaste vallaga kooskõlastatult kinnistule hooneid ehitada kogu 2005 aastal kehtestatud üldplaneeringus selleks lubatud alale (lisatud orienteeruv joonis) . Ma väga palun võimalikke täiendavaid piiranguid minu kinnistutele mitte laiendada, kuna vastasel korral on uus üldplaneering minu suhtes lihtsalt täiesti ebaõiglane.		Üldplaneeringu eelnõus asub märgitus alal üldistatud looduskaitseline piirang. Tegu on III kaitsekategooria taimeliikide kaheleheline käokeel (<i>Platanthera bifolia</i>) ning hall käpp (<i>Orchis militaris</i>) leiukohad. Seega vajaks EKV vähendust ja ehitusõiguse jaoks taimestiku inventuuri. See kas kinnistu jääb ranna ehituskeeluvööndisse selgub edasisel planeeringu koostamisel koostöös Keskkonnaametiga.
2.49	03.04.2023	Kristel Härmson ja Hagaste, Värssu, Puliste, Hellamaa, Kuri külade elanikud	Meie, allakirjutanud Hagaste, Värssu, Puliste, Hellamaa ja Kuri külade elanikud, oleme vastu Hiiumaa valla uue üldplaneeringu eelnõuga esitatud ettepanekule vähendada ehituskeelu vööndit Kuri-Hellamaa-Hagaste rannikumaastikul (Ehituskeelu vööndi vähendamise ettepanekud nr 53, 54, 64).	Analüüsimine	Üldplaneeringu koostamisel on olnud eesmärk lubada hoonestust vaid rannapoolsesse metsa serva ning sarnase mustri ja mahuga nagu on olemasolevad. Edasisel planeeringu koostamisel kaalutakse ehituskeeluvööndi vähendamist selliselt, et vähendamise ulatus piirduks vaid piiratud alaga metsa servas, mis tagab avatud põllud ja vaated mere suunas. Väljavõte KSHst: Kattuvad Väinemere linnuala ja loodusalaga. Hellamaa ja Värssu külla kavandatud EKV vähendamise alad (läänepoolsed osad kattuvad väikeluikge (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>) leiukohaga). EELISe (07.02.2023) kohaselt toitumisala, seejuures viimane vaatlus toimunud 2015. Liigi kaitsetegevuskava (2018) kohaselt on olulised lagedad alad, mida lõhuvad hooned, teed, põldudevahelised puuribad jms. Eelnevast lähtuvalt tuleks lagedate alade säilitamise eesmärgil hoonestus planeerida võimalikult metsaala lähedale, Seejuures väljapoole loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe.
2.50	03.04.2023	Miina Kiiver	Palun vähendada ehituskeeluvööndit kollane joon pildil ja anda luba ehitada Pildre kinnistule 63901:001:3120 Suuresadama külas.	ei	Arvamusega ei arvestata. Pildre kinnistu kuulub Väinamere loodusala koosseisu (lisaks ka Väinamere linnuala koosseisu) ning suur osa kinnistust on kaetud esmatähtsa Natura elupaigaga 9010* (vanad loodusmetsad), osa kinnistust kattub esmatähtsa elupaigatüübiga 6270* (liigirikkad niidud lubjaveesel mullal), ning osa esmatähtsa elupaigatüübiga 1630* (rannaniidud), mis sisuliselt välistab seal ehitustegevuse.
2.51	03.04.2023	ELF (Eestimaa Looduse Fond)	Rohevõrgustiku alad kattuvad laias laastus Eestimaa Looduse Fondi poolt esitatud Hiiumaa rahvuspargi ettepanekualadega, kuid kohati on jäänud siiski mõned piirkonnad välja. Teeme ettepaneku lisada rohevõrgustikku kõik ettepaneku alla jäävad alad, sest see aitab siduda ühtseks tervikuks Hiiumaa loodusväärtused ja -maastiku. Hiiumaa rahvuspargi ettepanekualad paiknevad kõik riigimaal, mis tähendab, et konfliktid piirangute seadmisel oleksid väiksemad ning lihtsamini teostatavad, sest riigimetsad peavad täitma avalikke funktsioone ja kaitsma loodusväärtusi .	Analüüsimine	Arvamus võetakse teadmiseks. Metsade ja rohevõrgustiku teemad vaadatakse planeeringu edasisel koostamisel üle ning sõnastatakse tingimused.
			Tingimused riigi omandisse kuuluval metsamaal peavad rohevõrgustiku edukaks toimimiseks välistama uuendusraied, lubatud võiks olla püsimetsana majandamine. Lisaks uuendusraiete keelule tuleb elurikkuse hoidmiseks rohevõrgustiku aladele seada veelgi tingimusi. Näiteks seada sisse lindude jt loomade pesitusaegse rahu tagamiseks raietöid välistav periood (majandusmetsades 15.04.-15.07, kaitstavatel aladel 15.03.-31.08), samuti lisada nõuded raiejärgselt metsa jäetava surnud puidu osas ning säilikpuude jätmise nõue, samuti tuleb keelata raietööde käigus pinnase kahjustamine.	ei	Arvamusega sellisel kujul ei arvestata. Lausaliselt kõikjal rohevõrgustikus, kuhu on hõlmatud suur osa Hiiumaa metsadest, selliste nõuete kehtestamine on liiga suurte piirangute seadmine metsa majandamisele ning seda ei toeta ka metsaseadus. Edasisel planeeringu koostamisel vaadatakse metsade ja rohevõrgustiku ja väärtuslike metsade käsitlemine saabunud arvamuste valguses üle.
			Teeme ettepaneku seada väärtuslike metsamaastike majandamiseks üldjoontes samad tingimused nagu panime ette rohevõrgustiku majandamiseks – keelata uuendusraied ja rakendada täiendavaid meetmeid elurikkuse kaitseks nagu näiteks pesitsusrahu kehtestamine, surnud- ja säilikpuude nõude rakendamine, pinnasekahjustuste välistamine.	Analüüsimine	Väärtuslikel metsamaadel olidki sarnased tingimused juba olemas. Kohati oli nii erametsaomanike esindajad, kui RMK neile vastu. Teemat analüüsitakse ÜP koostamisel edasi ja täpsem sõnastus tingimuste muutmiseks töötatakse välja planeeringu järgmises etapis, kaasates erinevaid huvigruppe.

2.52	03.04.2023	Meelis Tamme	I 4.1.2 Maaüksuste hoonestamine alapunkti: ▫ Emmaste, Kalana, Hausma-Rehemäe, Luidja, Lõpe-Ala-Sakla ja Kõrgessaare aleviku Nõmmerga tee piirkonnas 0,5 ha; Lisades sinna: "Puurkaevu tee, Hausma küla" Põhjendus: tegemist on elamuehituseks perspektiivse piirkonnaga kus on ka hetkel mitu ehitust pooleli. Puurkaevu teed läbib Palade-Kärdla vee- ja kanalisatsioonitrass ning piirkonnas on olemas elektrivarustus. Hajaastustuse minimaalse kinnistu suuruse piirang 1 ha on Puurkaevu teel ebaproportsionaalne nõue ning piirab omanike võimalusi kinnistu arendamiseks. II Joonis 12. Vähim üksik- või kaksikelamuga hoonestatava maaüksuse suurus. "Vähim elukondlikult hoonestatava maaüksuse suurus 0,5 ha" Laiendada joonist, kaasates sinna Puurkaevu tee, Hausma küla	ei	Arvamusega ei arvestata. Tegu on osaga väärtusliku põllumajandusmaa massiivist, mille killustamine ei ole mõistlik.
2.53	03.04.2023	Enefit Green, Karmo Kõrvek	kas ÜP-ga planeeritakse järgmine elektriliini trassikoridor või mitte: maakaabelliin (võimalik ühendus meretuulepargiga). ÜP seletuskirjast loeb ühelt poolt välja, et ÜP koostamisel ei ole meretuuleparkidest tulenevate võimsuste mandrile juhtimise vajadusega arvestatud, teisalt on liin ÜP joonistel tähistatud kui planeeritud elektrivõrk ning ÜP seletuskirjas antud tingimused 110 kV+ maakaabli kavandamiseks;	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneeringusse kantakse nimetatud kaablikoridorid näitlikuna. Meretuuleparkide või mandri vaheliste ülekandeliinide rajamiseks algatatakse vajadusel eriplaneering, mis analüüsib erinevaid trassivariante ja määrab omandi piirangu ulatused.
			kas eeltoodud maakaabelliini kavandamiseks on vajalik eriplaneeringu koostamine või mitte. See on momendil ebaselge, sest ÜP seletuskirjas räägitakse nii eriplaneeringu koostamisest nii soovitusena kui vajaduse vormis. Lisaks on juba antud tingimused 110 kV+ maakaabelliini kavandamiseks ega ole öeldud, et eriplaneeringu koostamisega vajaduse kohtade osas tulevad tingimused hoopis eriplaneeringust.	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneeringusse kantakse nimetatud kaablikoridorid näitlikuna. Meretuuleparkide või mandri vaheliste ülekandeliinide rajamiseks algatatakse vajadusel eriplaneering.
			Teeme ettepaneku, et maakaabelliini asukoht planeeritaks üldplaneeringuga. See annaks võimaluse kasutada üldplaneeringu tingimusi tulevikus projekteerimisfaasis alusena, samas saab hiljem otsustada ka eriplaneeringu kasuks kui asjaolud kavandatud asukoha osas mingil põhjusel muutuvad. Samuti teeme ettepaneku säilitada ÜP-s võimalus, et võimaliku meretuulepargiala maismaa liinid rajatakse õhuliinina.	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneeringusse kantakse nimetatud kaablid näitlikuna. Meretuuleparkide või mandri vaheliste ülekandeliinide rajamiseks algatatakse vajadusel eriplaneering. Maakonnaplaneering näeb ette maakaabelliinid.
2.54	03.04.2023	Villem Vohu	Üldplaneeringu maaüksuste juhtotstarbe ja ehitustingimuste kirjeldus koostoimes rohealade kirjeldusega langevad vaid osaliselt kokku Kopli, Juhani ja Koplipõllu (63901:001:1042 / 63901:001:1044 / 63901:001:1045) kehtiva detailplaneeringu lahendusega. Sellisel kujul on lahendus eksitav. Ettepanek on rohealad ja planeeritud hoonestusalad üldplaneeringus viia nimetatud detailplaneeringuga vastavusse.	jah	Arvamusega arvestatakse. Üldplaneeringus määratud maalise asustuse maa-ala juhtotstarve on kooskõlas detailplaneeringus määratuga ning sinna on võimalik elamuid rajada. Rohevõrgustiku koridori kulgemine muudetakse.
			Lisaks ülkirjeldatud detailplaneeringule on piirkonna kuue kinnistuomaniku (Juhani, Kopli, Koplipõllu, Põllu, Tuuliku ja Tülli) kokkulepe kasutada kinnistutele juurdepääsuks plaanil markeeritud juurdepääsuteed. Ettepanek on kirjeldada nimetatud juurdepääsutee analoogiliselt teiste erateedega üldplaneeringus.	Selgitame	Selgitame, et üldplaneering kajastab avalikku huvi omavaid teid kohalike teedena. Antud rajamata eratee ei oma avalikku huvi ega vaja ülsplaneeringus kajastamist. Kuna teed veel ei ole, siis ei kajastu see ka üldplaneeringus kasutatud aluskaardil.
			Hausma küla juurdepääsud kallasrajale ei ole markeeritud üldplaneeringus. Praktikas kasutatakse ujumiskohana „Saueri silla“ nimelist kohta Lautri kinnistul koos juurdepääsudega kallasrajale üle naaberkinnistute. Kehtivas üldplaneeringus on vähemalt üks nimetatud juurdepääsudest ka vastavalt markeeritud. Lisaks peaks olema planeeritud lautrikohaga Kõlu ja Peetri kinnistute piiril olema seotud ka avalik juurdepääs kallasrajale. Ettepanek on kanda üldplaneeringusse vastavad juurdepääsud kallasrajale.	ei	Arvamusega ei arvestata. Kohalik omavalitsus ei näe antud juurdepääsu osas piisavat avalikku huvi. Lähipiirkonna kinnistuomanikel on võimalik iseseisvalt sõlmida kokkulepped vastavate juurdepääsude kasutamiseks.
			Üldplaneeringus on Hausma külas planeeritud üks veevõtukoht asukohaga Kuuseranna kinnistul (markeeritud plaanil punktina). Antud kohas on küll kõige suurem hoonete kontsentratsioon külas aga sellesse punkti paakautoga juurdepääs on äärmiselt keeruline (kitsas tee, mis lennujaama poolses otsas läheb üle pinnaseteeks). Lisaks eeldab antud kohas veevõtukaevu rajamine mere suunas veeühenduse rajamist. Ettepanek lisada täiendav veevõtukoht riigimaantee äärde Kopli ja Koplipõllu kinnistu kuivenduskraavile (markeeritud plaanil ristiga).	Analüüsime	Olemasolevad ja planeeritavad veevõtukohad vaadatakse täiendavalt üle ning kaalutakse esitatud asukohta veevõtukoha märkimist. Kohaliku omavalitsuse ja Päästeameti koostöös toimub hetkel olemasolevate veevõtukohtade inventeerimine.

			Üldplaneeringus on kavandatud uue min 110 kV maakaabelliini rajamine läbi Hausma küla. Kaabelliini 40 m laiune trassikoridor on planeeritud läbi põllumajandusmaade (sh. läbi aiamaa) ja rannikuäärse loodusliku kadakamaastiku. Ettepanek muuta trassi selliselt, et see asuks metsamaal ja kinnistute piiridel vastavalt lisatud joonisele (esitatud kahe võimaliku alternatiivina). Kopli ja Juhani kinnistu osas annan omanikuna kinnituse, et olen valmis trassi paiknemist läbi rääkima. Sõltuvalt lahendusvariandist on täiendavateks osapoolteks kas Ahio kinnistu omanik või lisaks Kääri, Kivi, Peetri ja Kõlu kinnistute omanikud.	Analüüsimine	Üldplaneeringusse kantakse nimetatud kaablikoridorid näitlikuna (käsitlust muudetakse). Meretuuleparkide või mandri vaheliste ülekandeliinide rajamiseks algatatakse vajadusel eriplaneering. Pakutud alternatiiv läbib mõnevõrra pikemalt III kaitsekategooria taimeliikide elupaiku, kui ÜP alternatiiv. Samuti tükeldab rohevõrgustikku mõnevõrra rohkem. Samas liiguks see pakutud alternatiiv pikki rohekoridori, mitte risti läbi rohekoridori. tõenäoliselt rohevõrgustikus ei muutuks see loomade liikumisele otseseks takistuseks.
2.55	03.04.2023	Maia Aaslepp	1.Palume vähendada, ehituskeelu vööndit Tuuliku kinnistul Jausa külas 17502:001:0276 100 meetri võrra ehk rannajoonest 100 meetrit jääks ehituskeeluvööndiks.	ei	Arvamusega ei arvestata. Kinnistu rannaäärne ala kuulub Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala koosseisu ja kattub esmatähtsa Natura elupaigatüübiga rannaniidud (1630*). Seega ilmselt ehitustegevus seal reaalne pole ja EKV vähendamine pole tõenäoline.
			2.Lillepoti 63902:001:0347, Kõogi 63902:001:0346 ja Tara 63902:001:0294 kinnistutel Soonlepa külas vähendada ehituskeeluvöönd 100 meetri võrra. Ehk rannajoonest jätta ehituskeeluvöönd 100 m.	Analüüsimine	Võimalusel arvestatakse osaliselt. Kohalik omavalitsus kaalub võimalust Lillepoti kinnistu põllumaale jäävas osas ning teeb selles osas koostööd Keskkonnametiga. Kõik nimetatud kinnistud on hõlmatud Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala koosseisu. Seejuures kattuvad kinnistud Väinamere loodusala kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpidega puiskarjamaad (9070), kadastikud (5130) ja esmatähtsa elupaigatüübiga rannaniidud (*1630). Seega ilmselt ehitustegevuse seal reaalne pole ja EKV vähendamine pole perspektiivikas.
			3.Anna 63902:001:4720 Vahtrepa külas vähendada ehituskeeluvöönd 150 meetri võrra ehk rannajoonest jätta ehituskeeluvöönd 150 m.	ei	Arvamusega ei arvestata. Kinnistu on hõlmatud Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala koosseisu. Seejuures kattub kinnistu II kaitsekategooria taimeliigi harilik muguljuur leiukohaga terves ulatuses. Natura elupaikade kaardikihil ei ole natura elupaika antud kinnistule näidatud, kuid eraldi on EELIS infosüsteemis kogu alale määratud poollooduslik kooslus rannaniidud (*1630), mis on Väinamere loodusala kaitse eemärkides nimetatud esmatähtis elupaigatüüp. Seega ilmselt ehitustegevuse seal reaalne pole ja EKV vähendamine pole perspektiivikas.

2.56	03.04.2023	Kevin Kasser	Hiiumaa Valla üldplaneeringu eelnõus ning selle lisa 4. “Hiiumaa üldplaneeringu alusuuring ‘Korduva üleujutusega ala piiri määramine ja ehituskeeluvööndi täpsustamine.” tõusetub õiguslikke küsimusi, mis on Hiiumaa valla elanike kui ka Hiiumaa valla enda arengu suhtes olulised. Uuringu eesmärgiks oli ette nähtud looduskaitseseaduses (edaspidi: LKS) § 35 lõike 31 alusel kaardistada Hiiumaa rannikutel asuvad korduva üleujutusega riskipiirkonnad ning kehtestada üldplaneeringuga korduva üleujutusega piirid. ... Kokkuvõtteks tuleb tunnistada, et õiguslikult on ehituskeeluvööndite ja korduva üleujutusala piiri määramine suureks vaidlusallikaks. On selge, et omandipiiranguid tuleb vältida. Alusuuringus on öeldud järgmist: “Võib arutleda, et KOV-il ei peaks tegelikult olema erilist huvi KÜA piiri määramiseks üldplaneeringuga, kui ainuõige lahendus on 1 m samakõrgusjoon, mis on juba seaduses sätestatud.” Arvestades ülalpool väljatoodud argumente ja selgitusi võib paremaks lahenduseks olla seega seadusest lähtumine ning ehituskeeluvööndi arvestamine seaduse alusel ehk veepiirist. Omandiõiguse piiranguid võib niigi seada üksnes seaduse või volitusnormi alusel, kuid mitte kohaliku omavalituse üldaktina. Eesmärgiks on omandiõiguse piirangute seadmisel kogu riigipinnal ühesuguste kriteeriumitega arvestamine.6 Üleujutusriskide maandamiseks saab Hiiumaal riskipiirkonnad eraldi kaardistada ning erilist tähelepanu vajavatele kohtadele määrata vajadusel sundvaldus. Ühetaoline rakendus korduva üleujutusala määramisel oleks omandipiirangutele liialt invasiivne ning ei täida oma eesmärki. Õiguslikult tuleb selliste probleemide puhul riiklikult kokku leppida, et vaatamata seadustest lähtutakse üldplaneeringute koostamisel ainult materiaalsoiguslikest üldnormidest, mis konkreetselt määratlevad ehituskeeluvööndit ja veepiiri. Üldplaneering peab olema era -ja avalikes huvides tasakaalus ning rakenduma valla arengukava ja mõistliku eelarvepoliitika alustel.		Hiiumaa vald on esitatud põhimõtetega nõus, kuid on niiöelda tupikseisus. Probleem on riikliku õigusakti ebamäärasuse või selle arusaamatu tõlgendusega. Hiiumaa vallal ei oleks midagi selle vastu, kui ehituskeeluvööndit arvestatakse lihtsasti arusaadavast põhikaardile märgitud vee piirist ning seadust tõlgendatakse selliselt nagu viitab Õiguskantsler oma kirjas. Selleks, et õiguskantsleri seisukoht KKMin-le siduvaks saaks on vaja kohtulahendit. AB Artes Terrae (planeeringu lepinguline konsultant) pöördus 2019 aastal selles küsimuses täiendavalt Õiguskantsleri poole kus küsiti, et milliseid edasisi samme küsimuse lahendamisel on astunud. Õiguskantsler saatis küsimuse edasi Riigikogu keskkonnakomisjonile, Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile. Laekus vaid Rahandusministeeriumi seisukoht, et "planeeringu koostamise käigus tehtav tõhus koostöö üldplaneeringu koostamise korraldaja ja Keskkonnaameti vahel aitab Teie kirjas tõstatatud probleemi vältida ning jõuda õiguspärase ja osapooli rahuldav planeeringulahenduseni". Vastus viitab jällegi, et segaduse seaduse tõlgendamisel peavad lahendama omavalitsused. Hiiumaa vald ja selle eellased on aastaid püüdnud Keskkonnaministeeriumile keerulist olukorda selgitada. Tõlgenduses, kus korduva üleujutusega ala piiri ja seaduses märgitud ehituskeeluvööndite ulatus käsitletakse liituvatena sõideti üle kehtivatest üldplaneeringutest, mis olid koostatud kogukondi kaasavalt. Lahendusteks pakuti, et tuleb teha uus üldplaneering, kus KOV valib ise millisest joonest vööndi määramine algab.
					ÜP alusuuringu koostamisel oli teada seisukoht, et Keskkonnaamet ei kooskõlasta üldplaneeringut, kui korduva üleujutusega ala piiriks on määratud põhikaardile märgitud veepiir (täna on Hiiumaal selliseid kehtivaid üldplaneeringuid, mis seda teevad). Sellest tulenevalt pakkus uuring välja võimaliku meetodi, mis vastaks põhimõtteliselt Keskkonnaministeeriumi vaatest korduva üleujutusala määrangule, kuid samas ei lõöks senist planeerimispraktikat pea peale ja võiks kohaliku kogukonna vaatest olla vastuvõetav. Tänaseks on Keskkonnaameti seisukoht, et ka uuringu alusel määratud korduva üleujutusala piir ole piisavalt laia ulatusega ning et määrata tuleks seaduses kirjeldatud üks meeter kaldajoone kõrgusväärtusest. Kuna arutelu, kas vööndeid tuleb looduskaitseseaduse alusel liita ei kuulu väljapool kohtuid arutamisele siis on omavalitsus seisus kus on vaid üks õige lahendus, mis tähendab ehituskeeluvööndi joont keskeltläbi 324 m rannajoonest ning järgmine 15 aastat vaieldakse tõenäoliselt ligi 2400 hoone õueala ulatuse üle. Samuti tekib suur hulk kehtivaid detailplaneeringuid mis jäävad uue määrange kohaselt ehituskeeluvööndisse, millel on vajalikud kooskõlastused, kuid ehituskeeluvööndi vähendamist ei ole tehtud sest varasema arusaama kohaselt ei olnud see vajalik. Kohalik omavalitsus püüab edasise planeerimisprotsessis siiski rakendada seadusega antud planeerimisautonoomiat, tuua välja kaalukad argumendid ning leida Keskkonnaameti ja Keskkonnaministeeriumiga mõistliku lahendi.

2.57	03.04.2023	Andrus Ilumets, HMPK	Objekt: Rannapaargu, Lubjaahju 3; Kärdla Rannapaargu detailplaneeringus on plaanitud päästesõidukite ja hooldussõidukite ning busside tagasipööramiskoht alljärgneval kinnistul (lisatud väljavõte planeeringust). Kinnistu: Lubjaahju tn 3b (37101:003:0058) Plaanitud: Supelranna maa-ala (SP) kollane Ettepanek: muuta üldplaneerinu eelnõus vastav ala osaliselt – Liikluse maa-alaks (L) sinine	jah	Arvamusega arvestatakse.
2.58	03.04.2023	Andrus Ilumets, Luxfire	Objekt: SADAMA tn 13a, kat. nr. 37101:004:0003 (nn. Näkisaar) Detailplaneeringu eelnõus on plaanitud - Roheala (H) Kinnstu on ümbritsetud Näkitiigi ja Nuutri jõega ning piirneb Sadama tänavaga. Lisatud plaanid. Ettepanek: muuta üldplaneerinu eelnõus vastav ala virgestuse maa-alaks (P) Kaaluda sama ka munitsipaalomandis oleva kinnistuga, mis asub teasel pool Sadama tänavat lasteaia vastas, lähiaadressiga Kalda haljasala (20501:001:0185)	jah	Arvamuse andjaga on suheldud ning olemaolev roheala juhtotstarve vastab ettepaneku tegija soove.
2.59	03.04.2023	Andrus Ilumets, HMPK	Objekt: Puiduladu Heltermaa külas Kinnistud: VOLMERI 63901:001:1104 MEGAVATI 20501:001:0200 PINKA TEE 20501:001:0201 PIGI 20501:001:0202 PAE 63901:001:1066 ANKRU 63902:001:1560 Ettepanek: muuta üldplaneerinu eelnõus vastavad alad – Tootmise maa-alaks (T) sinine Lisatud kaardid.	jah	Arvamusega arvestatakse, kui keskkonnanõuded on tagatud. Volmeri kinnistu serva ulatub II ja III kaitsekatekooria taimede leiukoht, aga valdavas osas on kinnistud kaitsealuste loodusobjektide piirangust vabad
2.60	03.04.2023	Andrus Ilumets, Luxfire	Objekt: Mereküla, Suuresadama küla (Laiumets) 63901:001:1304 Mereküla detailplaneeringus on plaanitud virgestuse maa-ala (P). Kinnistu: Mereküla (63901:001:1304) Juurdepääs avalikult teelt Lisatud plaanid. Ettepanek: muuta üldplaneerinu eelnõus vastav ala virgestuse maa-alaks (P)	jah	Arvamusega arvestatakse. Kinnistu on hõlmatud Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala koosseisu. Seejuures kattub kogu kinnistu Väinamere loodusala kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpidega puiskarjamaad (9070), esmatähtsa elupaigatüübiga rannaniidud (1630*) ning vanad loodushõlmid (9010*). Seega niisama jalutamiseks puhkealaks sobib. ehitada sinna ilmselt ei saa.
2.61	03.04.2023	Andrus Ilumets, Apestex	Objekt: MERILOO, Mudaste küla 39201:004:4520 Kinnistu asub Kõrgessaare – Mudaste hoiualal. Juurdepääs rekonstrueeritavalt Heinamaasääre teelt, mis on koosluste hoolduseks vajalik taristu, rekonstrueerimise prioriteetsusklassiga II (kaitsekorralduskava). Lisatud plaanid. Ettepanek: muuta üldplaneeringu eelnõus vastav ala virgestuse maa-alaks (P).	jah	Arvamusega arvestatakse.

2.62	03.04.2023	Tõnu Kaptein	Planeering kehtestatakse volikogu otsusega ja seega peab vastama nii vormilt kui sisult haldusaktidele kehtestatud nõuetele ning järgima hea halduse põhimõtteid, ehk siis olema selge, üheselt mõistetav ja kooskõlas hetkel kehtiva seadusega. Planeeringuga tutvumisel ja ka mitmete tuttavate ettevõtjatega arutledes planeeringu teemal jääb siiski liiga palju ebaselgeks, tundub mitmeti mõistetavana või ka õigus- ning õiglusvastasena. Eelnõust ei selgu milline on planeeringu koostamise ja kehtestamise õiguslik alus (viide Planeerimisseaduse asjakohastele sätetele), ka edasi puuduvad paljuski viited õigusnormidele millega antakse volitusnorm planeeringuga kaasnevate õiguste ja vabaduste piiramiseks või laiendamiseks ning kas nende kehtestamine on planeerijale seadusega soovituslik või kohustuslik? Planeeringu eelnõus kasutatakse hulgaliselt termineid ja väljendeid mis ei ole igapäevases kõnepruugis tavapärased või on mitmeti mõistetavad ja ei ole selgitatud nende tähendust planeerinu mõistes ning millel puudub viide õigusakti sättele mis sisutaks antud mõiste. Planeeringu eelnõu punktis 26 „Üldplaneeringus kasutatud mõisted“ on küll püütud mõningaid antud planeeringu osa vähetähtsatena tunduvaid mõisteid sisustada kuid see ei ole kindlasti piisav. Samas on lisatud viide et „Mõistete käsitusel on aluseks võetud Pärnu linna üldplaneeringus toodud mõisted, mida on vastavalt vajadusele täiendatud ja töödeldud“, tekib küsimus, miks just Pärnu, mis on ühist Pärnu linnal ja Hiiumaa saarel? Planeeringu eelnõule lisatud digitaalne kaardirakendus ja pdf kaardid erinevad oluliselt, lisatud leppemärkide kaart erineb oma ülesehitusel ja ka sisult digitaalse kaardi ja pdf kaartidele lisatutest, millised andmed väljendavad planeeringu koostajate tegelikku nägemust? Kuna planeeringuga seonduv mõjutab otseselt ja pikaajaliselt väga paljude vallaelanike ja ettevõtete igapäevategevusi ning arenguplaane peaks planeering olema lihtsalt mõistetav kõigile nii koha-, kui valdkonnapõhiselt.	Arvestame osaliselt	Üldplaneering koostamise õiguslikuks aluseks on planeerimisseadus. Üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu avalik väljapanek toimus planeerimisseaduse § 82 kohaselt. Konkreetne korraldus koos viidetega seadustele koostatakse kui haldusakti hakatakse vastu võtma või kehtestama. Üldplaneeringuga lahendatakse planeerimisseaduses § 75 esitatud ülesandeid ning vastav info on esitatud valla kodulehel. Üldplaneeringus seletuskirjas on pigem hoidutud väga konkreetsetele seadusepunktidele viitamisest, kuna seadused võivad üldplaneeringu kehtimise perioodil muutuda ning on varasemast näiteid, kus see põhjustab segadusi planeeringu elluviimisel. Nõustume, et eskiisis esitatud viide Pärnu linna üldplaneeringule ei ole kohane ning sellest viitest loobutakse. Mõisted ühtlustatakse ning selgitatakse edasise planeeringu koostamise juures lahti. Mõningaid probleeme on tekitanud asjaolu, et kõik mõistete tähendused ei ole riiklikul tasandil paika pandud ehk iga üldplaneering sisustab need paljuski ise.
			1. Eelnõu punktis 1 on vaid viide Hiiumaa Vallavolikogu 18.10.2018 otsusele nr 90 millega algatati uue üldplaneeringu koostamine. Ettepanek: lisada ka viide Planeerimisseaduse paragrahvile 74 ning edaspidi kõigi teemade puhul mis tulenevad planeerimissadusest viited sama seaduse asjakohastele sätetele lühikese selgiutusega kas antud osas on tegemist omavalitsuse õiguse või kohustusega.	Selgitame	Üldplaneeringu algatamise otsuse ja selle lähtealustega saab tutvuda https://vald.hiiumaa.ee/uldplaneering. Omavalitsus ei näe vajadust muuta üldplaneeringu algatamise otsust. Üldplaneeringu seletuskirja lisatakse lõik vastavatele lähtealuste kohta. Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse (edaspidi ETHS) § 14' lõige 11 kohustas omavalitsusel uue üldplaneeringu koostamise algatama ühe aasta jooksul kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast arvates. Seega puudub haldusreformi käigus ühinenud omavalitsustel kaalutlusruum selle osas, kas jätkata olemasolevate üldplaneeringute elluviimisega või mitte.
			2.Kuigi elnnõus on palju termineid mille sisustamine tekitab tavakodanikule raskusi, toon siinkohal vaid mõned näited: roheala, tugiala, rohevõrgustik, koridor, ehitustingimuste eripiirkond, täiendavate ehituspiirangutega ala jne. Kuigi arvatavalt kõigi mõistetel on eelnõu koostajal ka teadaolev tähendus ning võibolla on seda ka tehtud mingis planeeringu osas, selle lisas või muus kehtivas õigusaktis on koha- või teemapõhisel planeeringuga tutvumisel neid väga keeruline leida. Ettepanek: tuua eelnõu punkt 26 „Üldplaneeringus kasutatud mõisted“ planeeringu eelnõu tekstiosa algusesse ning selgitada kõigi planeeringus üldises kõnepruugis vähekasutatavate mõistete tähendust, kas viitega õigusnormile kus on mõiste sisustatud, või selgitada mõistet antud planeeringu tähenduses, jättes välja olemasolevast antud planeeringu osas tähtsust mitteomavad mõisted.	jah	Arvamusega arvestatakse. Mõisted tuuakse seletuskirja algusesse, neid täiendatakse ja ühtlustatakse. Selgitame, et enamik mõisteid on õigusnormides sisustamata, kuid üldplaneeringus need sisustatakse.
			3.Kaardite omavahelise erinevuse ning erinevusena tekstiosast toon näitena kergliilustee Käinast Suuremõisa millest on juba kümmeaastat räägitud. Digikaardil on see tee olemas, kuid eelnõu tekstiosa tabelis 2.“Planeeritud kergliiklusteed“ ja ka piirkonna pdf kaardil on vaid teelõik Käina – Putkaste pikkusega 0,4 km, mis lõpeb erakinnistul asuva tühjanaseisva mõisahoonet juures. Ettepanek: planeerida kergliiklustee kogu Käina -Suuremõisa vahelisel lõigul arvestades eeskätt kohalike elanike vajadustega kellele on see igapäevaseks ohutuks liikumiseks ja liiklemiseks hädavajalik. Ettepanek: Putkastes tuua kergliiklustee elamute piirkonda kust elab enamasti küla elanikkonnast, pidada vajalikuks selle lõigu ja vähemalt Vaamlani ulatuva lõigu väljaehitamine eelisjärjekorras, sest tegemist on mitmesaja elanikuga piirkondade ühendustega Käina keskusega mida kasutatakse aktiivselt nii jalgsi kui jalgrattal liiklemiseks igapäevaseks ning mis on täna suhteliselt tiheda liiklusega valgustamata maanteel liigeldes väga ohtlik. Ettepanek: kontrollida üle kogu planeeringu eelnõu, viia omavahel kooskõlla erineva kaardid ja tekstiosa, kasutada ühtseid leppemärke ja nende seletusi.	Arvestame osaliselt	Arvamusega arvestatakse osaliselt. Selgitame, et Suuremõisa-Putkaste-Käina ühendamine kergliiklusteedena on üldplaneeringuga ette nähtud ja sellekohase tingimärgina põhijoonisel kajastatud. Vea tõttu oli üldplaneeringu seletuskirjas tee märgitud lõiguna Emmaste küla- Käina alevik. Täname veale tähelepanu juhtimise eest. Üldplaneeringus ei peeta vajalikuks määrata kavandatud kergliiklusteede täpseid prioriteetsusklasside või rajamise järjekorda. Rajamise järjekord sõltub võimaluste ja vajaduste kaalumisel planeeringu elluviimisel.

		4.Juba aastaid on tõsiseks probleemiks olnud mööda 1 meetri kõrgusjoont kulgev ranna ja kalda veekaitsevöönd ning sealt edasi olev piirangu- ja ehituskeeluvöönd mis kohati ulatuvad nii õuealadele kui kasutuses olevate põldudele tuues lisaks ehituskeelule samalaiusele piiranguvööndile kaasa hulgaliselt piiranguid muule majandustegevusele, (Looduskaitseseadus § 37). Kui Looduskaitseseadue § 38 lubab planeeringutega ehituskeeluvööndit vähendada ja mõningatel juhtudel ka ehituskeeluvööndis õuealadele uue ehitise püstitada ei ole piiranguvööndi ulatust võimalik vähendada seega jääb ka vähendatud ehituskeeluvööndis kehtima Looduskaitseseadusse § 37 (3) nõue mis keelab „6) mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud riiklikuks seireks, kaitstava loodusobjekti valitsemisega seotud töödeks või tiheasustusalal haljasala hooldustöödeks, kutselise või harrastuskalapüügi õigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimiseks, pilliroo varumiseks ja adru kogumiseks ning maatulundusmaal metsamajandustöödeks ja põllumajandustöödeks.“ Seega võib tekkida õigus küll ehitada kuid väljaspool tiheasustusala ka ehitamiseks ega õueala kujundamiseks ning hooldamiseks mootorsõidukiga liigelda ei tohi. Ettepanek: Arvestades asjaolu et Planeerimisseaduse § 75 (1) 9) kohaselt on planeeringu ülesandeks korduva üleujutusega ala piiri määramine mererannal ja ka Looduskaitseseaduse § 35 toetab seda põhimõtet ning ei määratle täpset metoodikat leian et just korduva üleujutusala piiri korrigeerimine arvestades tegelikku olukorda selliselt et piirangu- ja ehituskeeluvöönd ei ulatuks juba hoonestatud kinnistute õuealadele ega tootmishoonete teenindusalasse ilma et sellest tekiks otest kahju kaldaalale mille kaitseks piiranguvööndid looduskaitseseadusega on kehtestatud. Ehituskeeluvööndi vähendamine võiks sel juhul vajalik vaid erandjuhtudel. Kuna korduva üleujutusala määramine on õiguslikult seotud vaid kehtestatud üldplaneeringuga on tegemist õiguslikul alusel kehtestatud vöönditega mida saab muuta vaid üldplaneeringu muutmisega, ega oleks informatiivsed nagu praegune eelnõu ette näeb.	jah	Arvestame ettepanekuga. Kohalik omavalitsus mõistab probleemi olemust ja ei nõustu samuti ehituskeeluvööndi ja piiranguvööndi määramisega 1 meetri kõrgusjoonest ning nõustub Õiguskantseri seisukohaga, et arvestada tuleks vööndeid Eesti topograafia andmekogu põhikaardile kantud veekogu veepiirist (nagu veekaitsevööndu puhul - veeseadus § 118 lg 3). Valla seisukohtade kujunemise osas palume vaadata vastust Keskkonnametile (kiri nr 2.68). Kohalik omavalitsus teeb edasisel planeeringu koostamisel Keskkonnaametiga koostööd, et jõuda mõistlike lahendusteni ja ühisele arusaamale veekogudest tulenevate kitsenduste määramise osas. Selgitame, et kohalik omavalitsus saab määrata üldplaneeringuga vaid korduva üleujutala piiri mitte täpset ehituskeeluvööndi ulatust. Näiteks, kui seadusandja otsustab üldplaneeringu kehtimise ajal viia looduskaitseseadusest tulenev ehituskeeluvöönd 200 meetrilt 100 meetrile siis see on võimalik. Selle tõttu näidatakse ehituskeeluvööndi joont üldplaneeringus informatiivsena ning kehtestatakse vaid korduva üleujutusega ala piir.
		5.Veel mõtteid, ettepanekuid: 1)Kuna põllumaa väärtus põllumajandustootja jaoks oleneb peale mullaviljakuse Hiiumaal kus intensiivtootmises põllukultuure kasvatakse vähe, põhiliselt asukohast ja väljakujunenud kasutusviisist, peaks minu hinnangul kogu täna kasutuses olev põllumaa kuuluma väärtusliku põllumaa hulka. Kuigi statistiliselt võib tunduda Hiiumaal põllumajanduse osakaal väike on põllumajanduslike tegevusega hõivatud ning saavad sellest erineval määral tulu sajad majapidamised. Arvestades asjaolu et minule teadaolevalt ei ole seda teemat kordagi huvigrupiga avalikult arutatud oleks see arutelu väga vajalik. 2)Ka mitte kõigi planeeritavate miljööväärtuslike alade maaomanikega ei ole siiani plaani arutatud, mis oleks heal tasemel planeeringu puhul samuti väga oluline. 3)Planeeringu eelnõu kohaselt ulatub tiheasustusala Käinas suures osas kaitseala sihtkaitsevööndisse, ehituskeeluvööndisse jne. Miks? Palun parandada. 4)Kärdla linna laienemisel jääb eelnõu kohaselt ka edaspidi linna alast välja kaks linnaga tihedalt seotud ala, kalmistu ja reoveepuhasti. Oleks igati loogiline mahutada ka need linnaruumi. 5)Käsitlemata on eelnõus kalmistutega seonduvad teemad: a)Kalmistud on kindlasti osa meie miljööväärtuslikest aladest, kultuuripärandist, pärandkultuurist, mis vajab senisest paremat esiletoomist, kaitset ja korrashoidu. b)Paljud kalmistud vajavad lähiajal laiendamist, ka kalmistu maa-ala suurendamist. c)Jäätmemajanduse korraldamine kalmistutel, liigiti kogumine, biojäätmete kogumine, kompostimine, visuaalselt korrektsel viisil. Vajadusel selleks uute alade leidmisega. d)Juurdepääsuteede ja parkimiskorralduse parendamine. e)Valla eeskujul, kogukonna kaasamisel annab siin lihtsate vahenditega palju ära teha.		1) Põmmumajandusettevõtjatega arutati väärtulike põllumajandusmaade käsitlust üldplaneeringus 6 mail 2021. Väärtusliku põllumajandusmaa määratlemisel on siiski vajalik lähtuda mingitest mõõdetavatest kriteeriumitest. Planeeringu koostamisel on lähtutud Maaeluministeeriumi suunistest ja Eestis üldlevinud käsitlusest. Kohalik omavalitsus on seisukohal, et arendussurve Hiiumaal ei ole nii suur, et kõikidele põllumajandusmaadele oleks vajalik piiranguid seada. 2) Koostöö ja kaasamine toimub planeerimisseaduses kirjeldatud viisil. Kõigil on võimalik esitada ettepanekuid ja osaleda aruteludel. 3) Tegu on tänase alevikuga. Alevik on oma olemuselt tiheasustusega ala ning mitmetes õigusaktides selliselt käsitletud. 4) Kohalik omavalitsus ei näe põhjust, et kalmistu ja reoveepuhasti peaks jääma tiheasustusega alale. Mõlema objektiga käivad kaasas piirangud nin tihedama asustuse kujunadamine nende objektide ümber ei ole asjakohane. 5) Oleme nõus, et kalmistute heakorra osas saab teha parndusi. Üldplaneeringuga ei lahendata detailselt kalmistu korrashoiu, parkimise ja jäätmete kogumisega seonduvaid küsimusi. Kaalume üldise kalmistute peatüki esitamist seletuskirjas, et kirjeldada ära kalmistute arengu üldpõhimõtted. Palume esitada konkreetset näited, millistel kalmistutel on vajalik kalmistu maa-ala suurendamine.
		Planeeringu eelnõust ei leia viiteid Lääne-Eesti saarte biosfääri programmialaga seonduvale, millised võiks siin olla uued võimalused hiidlase ja looduse koostöös. Minu hinnangul on tegemist olulise teemaga mida tuleks planeeringus käsitleda.	jah	Vastav seostamine tehakse, täpne sisu otsustatakse planeeringu edasisel koostamisel. Palume võimalusel täiendada ettepanekut ja tuua näiteid tingimustest, mis oleks otseselt seostatavad biosfääri programmiala arvestades või kas Teie arvates esineb vastuolusid üldplaneeringu tingimuste ja biosfääri kaitseala vahel. Samasisuline arvamus on esitatud kirjaga nr 2.13.

2.63	03.04.2023	Priit Aun, Uuepõllu Mets	39201:002:0074 kuulub kas osaliselt või täielikult rohevõrgustiku alale. Anname teada, et arvestades kompensatsioonimeetmete puudumist on OÜ Uuepõllu Mets täielikult vastu käesolevas. kirjas nimetatud kinnistute arvamisele rohevõrgustiku ja/või väärtusliku põllumaa ja/või väärtuslike maastike koosseisu.	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneering on avalik kokkulepe, kus täidetakse planeerimisseaduses toodud ülesannete alusel kohalike väärtuste kaitse, seades selleks vajalikke tingimusi. Üldplaneeringu eesmärk on Hiiumaa loodus- ja maastikuväärtuse hoidmine, mis on kohaliku elukeskkonna ja selle eripärade säilitamise seisukohast vajalik. Väärtuslikku põllumajandusmaad viidatud maaüksusele pole märgitud. Kehtiv õigus ei näe ette kohustust asuda nende tingimuste määramiseks kompensatsioonimeetmeid välja töötama. Palume võimalusel selgitada millised seatavad tingimused ja mis ulatuses Teie omandi kasutamise huve piiravad.
			Katastriüksus 39201:003:0361 on arvatud ka väärtuslike põllumaade koosseisu. Anname teada, et arvestades kompensatsioonimeetmete puudumist on OÜ Uuepõllu Mets täielikult vastu käesolevas kirjas nimetatud kinnistute arvamisele rohevõrgustiku ja/või väärtusliku põllumaa ja/või väärtuslike maastike koosseisu.	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneering on avalik kokkulepe, kus täidetakse planeerimisseaduses toodud ülesannete alusel kohalike väärtuste kaitse, seades selleks vajalikke tingimusi. Üldplaneeringu eesmärk on Hiiumaa loodusväärtuste ning toidutootmiseks vajalik maade kaitse. Kehtiv õigus ei näe ette kohustust asuda nende tingimuste määramiseks kompensatsioonimeetmeid välja töötama. Palume võimalusel selgitada millised seatavad tingimused ja mis ulatuses Teie omandi kasutamise huve piiravad.
			katastriüksus 39201:002:0074 osaliselt ka väärtuslike maastike hulka. Anname teada, et arvestades kompensatsioonimeetmete puudumist on OÜ Uuepõllu Mets täielikult vastu käesolevas kirjas nimetatud kinnistute arvamisele rohevõrgustiku ja/või väärtusliku põllumaa ja/või väärtuslike maastike koosseisu.	ei	Arvamusega ei arvestata. Üldplaneering on avalik kokkulepe, kus seatakse planeerimisseaduses toodud ülesadeid täites tingimused kohalike väärtuste kaitseks. Üldplaneeringu eesmärk on Hiiumaa loodus- ja maastikuväärtuse hoidmine, mis on kohaliku elukeskkonna ja selle eripärade säilitamise seisukohast vajalik. Väärtuslikku põllumajandusmaad viidatud maaüksusele pole märgitud. Kehtiv õigus ei näe ette kohustust asuda nende tingimuste määramiseks kompensatsioonimeetmeid välja töötama. Palume võimalusel selgitada millised seatavad tingimused ja mis ulatuses Teie omandi kasutamise huve piiravad.
2.64	03.04.2023	Kristi Ugam	1)Vormistada Prähnu rand avalikuks rannaks.	jah	Arvamusega on arvestatud. Prähnu on üldplaneeringu eelnõus (vt ptk 9) märgitud supelrannana ning on kantud üldplaneeringu põhijoonisele.
			2)Arendada Leisu koolimaja Lääne-Hiiumaa teenuskeskuseks.	Arvestatakse osaliselt	Üldplaneeringu eelnõus on maa-alale määratud ühiskondliku ehitise maa-ala juhtotstarve. Maa-ala juhtotstarve muudetakse segahoonestue maa-alaks kuna üldplaneeringu elluviimise perioodil võib olla sinna vajalik leida sellele alale teisi kasutusi. Segahoonestuse maa-ala juhtotstarve jätab otsustamise osas vabamad käed ja võimaldab selle arendamist teenuskeskusena. Üldplaneering ei pane detailselt paika kindlat hoone kasutust ning selle osas tuleb teha konkreetsed võimalustele ja vajadustele vastavad poliitilised otsused. Üldplaneering tõstab hoone esile kohaliku tähtsusega üksikobjektina ehk hoone tuleks algupärasel kujul säilitada.
			3)Otsustada Hiiumaa pikaajalises arengus loobuda mahukatest tööstusarendustest.	Palume selgitust	Palume võimalusel selgitada, mida üldplaneeringu eelnõus mahuka tööstusarenduse all silmas peetakse. Teatud majanduskeskkond on vajalik, et saarel oleksid töökohad, jätkusuutlik elukeskkond inimesele ning pistikupeast tuleks elektrivool.
2.65	03.04.2023	Inge Talts, Hiiu Tuul MTÜ	1. ÜP seletuskirjas (lk.42) antakse projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused 35 kV õhuliinide rekonstrueerimine pingele 110 kV, s.h tingimus „Kärdla linna piires tuleb rekonstrueerimisel kaaluda õhuliini asendamist maakaabliga”. Palun see tingimus muuta ja sõnastada: „Kärdla linna piires tuleb rekonstrueerimisel kasutada maakaablit.”	jah	Arvestame arvamusega.

			Üldplaneeringuga kavandatakse (seletuskiri lk. 43) uus 110 kV pingega elektriõhuliin Emmaste alajaamast Leigri külla ning määratakse selleks 300 m laiune trassikoridor. Vastavalt planeerimisseaduse § 56 määrab maakonnaplaneering taristu asukoha ja annab suunised üldplaneeringu koostamiseks. Hiiumaa maakonna maakonnaplaneering1 (lk. 55) näeb ette, et elektriliinide rekonstrueerimisel või uue elektriliini kavandamisel eelistatakse asukohta, mis kulgeb olemasoleva elektriliini trassikoridoris. Samuti ei ole maakonnaplaneeringus käsitletud võimaliku variandina Emmaste - Leigri elektriliini. Emmaste-Leigri elektriliin kattuks osaliselt II kaitsekategooriasse kuuluva väikeluige (Cygnus columbianus bewickii) elupaikadega. Väikeluige jaoks on üks suurimaid ohtusid elektriliinid. Kuna kõrgepingeliini maakaablisse panek (ka osaliselt) on väga kulukas, siis ilmselt seda ei rakendata. Samuti kahjustaks Emmaste-Leigri kõrgepingeliin rohevõrgustiku sidusust. Seega teeb Hiiu Tuul ettepaneku Hiiumaa valla üldplaneeringust välja jätta 110 kV pingega elektriõhuliin Emmaste alajaamast Leigri külla, kuna see kahjustab Hiiumaa loodust ja ei ole kooskõlas Hiiumaa maakonna maakonnaplaneeringuga. Juhul, kui kunagi peaks selguma hädavajadus Emmaste-Leigri kõrgepingeliini rajamiseks, saab seda teha läbi eriplaneeringu.	jah	Küsimus arutatakse erinevate osapooltega täiendavalt üle. Võimalikud uued kõrgepingeliinid, ühendus mandri või tuuleparkidega lahendatakse vajadusel eriplaneeringuga, kui ühenduse jaoks üldplaneeringu elluviimise perioodil vajadus tekib. Üldplaneeringus kajastatakse liinid näitlikena.
			3. Hiiumaa valla ÜP seletuskirjas (lk. 43) märgitakse, et Hiiumaa elektrivõrgu sidumine otse mandriga on kajastatud üleriigilise planeeringus Eesti 2030+ ning maakonnaplaneeringus. Juhime tähelepanu, et üleriigilises planeeringus Eesti 2030+ (lk. 38 joonis 10) on tähistatud Hiiumaa elektrihendust üle Vormsi mandrile kui „võimalikku elektrihendust” (mitte kui tulevast/planeeritavat elektrihendust). Üleriigilises planeeringus on esialgselt tähistatud Hiiumaast põhja pool asuvaid rannikumere alasid kui eelistatud alasid tuuleparkide rajamiseks. Riigikohtu otsusega on tühistatud Hiiu merealal tuuleparkide arendusalad. Rahandusministeeriumi ning MKM-i tellimusel 2022.a. valminud „Ruumiline eelanalüüs Hiiu merealal tuuleenergeetika alade planeerimiseks”2 kinnitas, et saarest põhja poole olevatele madalatele tuuleparke rajada ei saa. Seega on kadunud oluline põhjendus Hiiumaa ja Läänemaa vahelise kõrgepingeliini rajamiseks. Kõrgepingeliin Hiiumaa ja Läänemaa vahel mõjutab mõlemat maakonda. Läänemaa kehtivas maakonnaplaneeringus ei ole kajastatud lääne poolt (Hiiumaalt või Vormsist) tulevat kõrgepingeliini. Eleringi tellimusel 2014.a. valminud töös „Projekti „Hiiumaa elektrivarustuskindluse tõstmise sotsiaalmajandusliku uuringu ja tehnilise eeluuringu teostamine“ keskkonnamõju eelhinnang” (lk.18) märgitakse, et Hiiumaalt mandrile kavandatava liini kaitsevööndisse jäävad või piirnevad sellega järgmised kaitse- ja hoiualad: Väinamere hoiuala (KLO2000340 (Hiiu), KLO2000241 (Läänemaa), Vormsi maastikukaitseala (KLO1000220), Silma looduskaitseala (KLO1000197), Karjatsimere hoiuala (KLO2000256) või Väinamere hoiuala (KLO2000340 (Hiiu), KLO2000241 (Läänemaa)) ja Vahtrepa maastikukaitseala (KLO1000238). Nimetatud elektriliini rajamisel ei ole kaitsekorralduslikult oluliste elupaigatüüpide täielik vältimine võimalik. Laiud ja rannikuäärsed rannaniidud on olulised linnuliikide pesitsusalana. Väinamere laiud on oluliseks pesitsusalaks vähemalt 31 linnuliigile. Samuti on Vormsi ümbruse piirkond ja rannikualad olulised rändlindude peatus- ja toitumiskohad (nt mustvaeras (Melanitta nigra), väikeluik (Cygnus columbianus bewickii), aul (Clangula hyemalis) jt) ning ka sulgimispiirkonnad (nt kühmnokk-luik (Cygnus olor)). Vormsi maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks on Lääne-Eesti saarestiku omapärase ja kergesti haavatava loodusmaastiku ning piirkonnale iseloomulike ohustatud pärandkultuurmaastike kaitse. Silma looduskaitseala kaitse-eesmärgiks on Haapsalu lahe ja Noarootsi poolsaare jäänukjärvede ja roostike -- rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaikade kaitse ning ohustatud poollooduslike koosluste, rannaniitude säilitamine ja taastamine. Sellise mitut maakonda puudutavat suurt infrastruktuurirajatise rajamist saab kaaluda vaid eriplaneeringu kaudu. Hiiu Tuul palub viia Hiiumaa valla üldplaneeringust välja ringtoite rajamine, mis ei ole lahendatav Hiiumaa valla üldplaneeringuga.		Küsimus arutatakse erinevate osapooltega täiendavalt üle. Võimalikud uued kõrgepingeliinid, ühendus mandri või tuuleparkidega lahendatakse vajadusel eriplaneeringuga, kui ühenduse jaoks üldplaneeringu elluviimise perioodil vajadus tekib. Viimast toetab asjaolu, et merealal ühenduse kavandamiseks on eriplaneering tõenäoliselt niikuinii vajalik ning joonobjekti oleks otstarbekas kavandada tervikuna.
			4. Juhime tähelepanu, et mandrile mineva 110 kV elektriliini idapoolne alternatiiv võib Hiiu maakonna maakonnaplaneringu KSH alusel (lk. 22) põhjustada Kukka-Luhastu looduslale (RAH0000490) kaitse-eesmärgiks oleva metsaelupaiga (9050) kadu ning sooelupaiga (7160) mõjutamist, samuti võib avaldada negatiivset mõju kaitseesmärgiks olevale taimeliigile (soohiilakas). Seega ei saa rajada 110 kV elektriliini idapoolset alternatiivi.	Analüüsimine	Võimalikud uued kõrgepingeliinid, ühendus mandri või tuuleparkidega lahendatakse vajadusel eriplaneeringuga, kui ühenduse jaoks üldplaneeringu elluviimise perioodil vajadus tekib. Üldplaneeringus esitatakse näitlikud lahendused, mis ei ole siduvad ega omandit piiravad. Viimast toetab asjaolu, et merealal ühenduse kavandamiseks on eriplaneering tõenäoliselt niikuinii vajalik ning joonobjekti oleks otstarbekas kavandada tervikuna.

		5. Hiiumaa valla üldplaneeringu KSH (lk. 107) märgib, et rekonstrueerimisele minev elektritrass (35 kV asendatakse 110 kV) kattub Väinamere ja Pihla-Kurisu hoiualaga ning Pihla-Kaibaldi looduskaitsealaga. KSH aruande koostajad on seisukohal, et olemasoleva 35 kV elektriliinide rekonstrueerimisega 100 kV õhuliiniks, ei kaasne reaalselt mõju kaitse- ja hoiualadele. Samas Hiiumaakonna maakonnaplaneeringu KSH aruandes märgiti, et 110 kV elektriliinide rajamine ja sihtide laiendamine: - Väinamere loodusalal (RAH0000605) võib elektriliini rajamine ja selle sihi laiendamine põhjustada kaitse-eesmärgiks olevate metsaelupaikade kadu ja niiduelupaikade mõjutamist - Kõrgessaare- Mudaste linnuala I (RAH0000109) mõjutab elektriliini rajamine linnuala ja võib mõjutada kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide elupaiku - Väinamere linnuala (RAH0000605) puhul võivad 110 kV elektriliini rajamine avaldada mõjutusi alale ning mõnedel juhtudel ka kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele või nende elupaikadele, olulised negatiivsed mõjud kaitseesmärgiks olevatele liikidele ja elupaikadele on enamusel juhtudel ilmselt siiski välditavad või leevendatavad - mõjutada Pihla-Kurisu loodusala (RAH0000485) kaitseesmärgiks olevaid elupaiku (9080*, 6270*, 6530, 9020*), võimalikud on ka mõjud kaitseesmärgiks olevatele elupaikadele Kuna on tekkinud oluline vastuolu maakonnaplaneeringu ja üldplaneeringu KSH aruandes, vajab üldplaneeringu KSH-s esitatud seisukoht täpsemat põhjendamist. Palun põhjendada, miks maakonnaplaneeringus esitatud loodusalade võimalikud kahjustused ei esine üldplaneeringu samalaadse tegevuse korral.	Selgitame	Selgitame, et looduslike alade arvelt laiendamist tänase teadmise kohaselt ei toimuks. Üldplaneeringu käsitlust muudetakse selliselt, et uute 110 kV õhuliinide kavandamiseks koostatakse eriplaneering. Olemasolevate 35 kV elektriliinide rekonstrueerimisega 110 kV õhuliiniks, siis ei kaasne tegevusega täiendavat looduslike alade kasutuselevõttu, vaid järgitakse olemasolevate elektriliinide trassikoridori (kaablikoridor ja selle kaitsevöönd jäävad samaks) ja seega reaalne mõju puudub.
		6. Hiiumaa valla üldplaneeringus (seletuskiri lk. 45) ja KSH aruandes (lk. 109 – 111) käsitletakse Hiiumaast põhja pool asuvate hüpoteetilisi meretuuleparke ja nende ühendamist elektrivõrku läbi Hiiumaa. Riigikohtu otsusega kohtuasjas 3-16-1472 on tühistatud Hiiumere alal tuuleparkide arendusalad. Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel 2022.a. valminud „Ruumiline eelanalüüs Hiiumere alal tuuleenergeetika alade planeerimiseks”3 kinnitas, et saarest põhja poole olevatele madalatele tuuleparke rajada ei saa. Hiiuma Tuul palub jätta Hiiumaa valla üldplaneeringust ja KSH aruandest välja kõik Loode-Eesti tuuleparki ja tema elektriühendusi puudutav, sest see arendus ei realiseeru.	Analüüsimine	Arvamust arvestatakse küsimuse edasisel kaalumisel. Küsimus arutatakse erinevate osapooltega täiendavalt üle. Hiiumaa vald kaalub varianti, et võimalik ühendus mandri ja/või tuuleparkidega lahendatakse vajadusel eriplaneeringuga, kui ühenduse jaoks üldplaneeringu elluviimise perioodil vajadus tekib. Viimast toetab asjaolu, et merealal ühenduse kavandamiseks on eriplaneering tõenäoliselt niikuinii vajalik ning joonobjekti oleks otstarbekas kavandada tervikuna. Riigikohtu otsus ei ütle, et tuuleparke ei saa rajada, vaid ütleb, et tuuleparkidega seotud mõjusid, sh mõjusid seoses Natrua aladega, tuleb hinnata põhjalikumalt.
		7. Hiiumaa valla üldplaneeringus kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist sadamates, s.h. Natura 2000 aladel paiknevates sadamates. Üldplaneeringuga lubatakse sadamates ehitustegevus ilma mahu/suuruse piirangut kehtestamata. KSH aruandes tõdetakse, et sadama-ala (v.a. Suuresadam ja Tärkma sadam) ei kattu kaitsealuste lindude elupaikadega. On väga mõistetatav, et linnud ei pesitse sadama ala, kuid sadama ala laiendamisel või ehitiste püstitamisel laieneb kaitsealuste lindude jaoks ebasobiv tsoon. Hiiuma Tuul teeb ettepaneku täpsustada Natura 2000 alal asuvate sadamate (piiramata) ehitustegevuse mõju kaitseala eesmärkide ja terviklikkuse tagamisse. Palume teha valik, millised sadamad võiksid olla nn. „turismisadamad” ja teistes sadamates jätta ehituskeeluvöönd vähendamata. Nendes sadamates, kus ehituskeeluvööndit vähendatakse, tuleb kehtestada ehitistele mahupiirang.	Analüüsimine	Arvamusega arvestatakse üldplaneeringu edasisel koostamisel ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga. Juhime tähelepanu, et kaitsealale sätestatud piirangud kehtivad olenemata üldplaneeringus seatud tingimustest. Ehk iga järgnev tegevus tuleb samuti kooskõlastada kaitseala valitsejaga ning see ei saa olla vastuolus kaitseala kaitseesmärkidega. Kohalik omavalitsus kaalub täiendavalt kas oleks otstarbekas mõne sadama puhul sõnastada detailplaneeringu koostamise kohustus.
		8. Hiiumaa valla üldplaneeringuga kavandatakse vähendada ehituskeeluvööndit väikeluige (Cygnus columbianus bewickii) elupaigas Hellamaal ja Värssus ja merikotka (Haliaeetus albicilla) elupaigas Orjaku külas. Arvestades Natura 2000 kaitseesmärke teeb Hiiuma Tuul ettepaneku mitte vähendada nendel aladel ehituskeeluvööndit.	Analüüsimine	Arvamust võetakse planeeringu edasisel koostamisel arvesse. Ehituskeeluvööndi vähendamise teema vaadatakse täiendavalt Keskkonnaametiga koostöös üle ning kaalutakse vähenduste käsitlust.

			9. Hiiumaa valla üldplaneeringuga kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist Kõpu looduslal (RAH000493), mis kuulub Natura 2000 alade hulka. Plaanis on puhkealade arendamine. Hiiumaa maakonnaplaneeringu KSH aruandes (lk. 23) on märgitud, et puhkeala intensiivsem kasutamine Kõpu looduslalal võib avaldada mõjusid kaitseesmärkideks olevatele elupaikadele ja liikidele. Puhkealade intensiivsema kasutusega suureneb tallamiskoormus, mis võib negatiivselt mõjutada kaitseesmärgiks olevaid Natura metsa- ja rannikuelupaiku. Saame vaid nõustuda üldplaneeringu KSH väitega, et Kalana puhkealal ei ole kaitstavaid objekte, kuid puhkeala laiendamisel võivad naabruses olevad kaitstavad objektid kahjustatud saada. Teiste planeeritavate puhkealade (Hirmuste, Kaleste, Mägipe) puhul on ala võimalik kahjulik toime kaitstavatele elupaikadele ja ala terviklikkusele maakonnaplaneeringus tuvastatud. Hiiu Tuul teeb ettepaneku suunata üldplaneeringuga puhkealad Natura 2000 aladest väljapoole.	Analüüsimine	Arvamust võetakse planeeringu edasisel koostamisel arvesse. Ehituskeeluvööndi vähendamise teema vaadatakse täiendavalt Keskkonnaametiga koostöös üle.
			10. Hiiumaa valla üldplaneeringus kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist Luidja looduslal (RAH0000481; EE0040118) avaliku puhkeala ja matkaradade purrete rajamiseks. Maakonnaplaneeringu KSH aruandes tuvastatakse, et puhkealade intensiivsema kasutusega suureneb tallamiskoormus, mis võib negatiivselt mõjutada kaitse-eesmärgiks olevaid Natura rannikuelupaiku. Hiiu Tuul teeb ettepaneku mitte vähendada ehituskeeluvööndit puhkeala rajamiseks ja kehtestada purrete ehitamisele mahupiirang (näiteks laius kuni 1 m).	Selgitus	Planeeringu edasisel koostamisel lähtutakse iga konkreetse juhu vajadustest, mõjudest ja Keskkonnaameti seisukohast. Vajadusel märgitakse asukohapõhised tingimused. Keskkonnaamet on andnud seisukoha et "ei pea ehitiseks purret, mis koosneb kahest palgist, kui need on toetatud jõe kallastele kinnitamata ning on teisaldatavad". Kui see on konkreetses asukohas piisav, siis ehituskeeluvööndi vähendamist üldplaneeringus ei märgita.
			11. Tahkuna looduslale (RAH0000498; EE0040133) planeeritakse puhkekoha ja lautrikoha rajamist. Maakonnaplaneeringu KSH-s on fikseeritud, et Tahkuna loodusaalal puhkealade intensiivne kasutus võib põhjustada negatiivseid mõjusid kaitse-eesmärgiks olevatele elupaikadele, vajalik on Natura asjakohane hindamine. Hiiu Tuul teeb ettepaneku mitte rajada Tahkuna looduslale puhkekohta ja lautrikohta.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Ehituskeeluvööndi vähendamine ja virgestuse maa-ala eemaldatakse. Olemaoleva parkla ja lautrikoha tähistus jäetakse üldplaneeringusse sisse, kuna see kajastab tänast olukorda. Lõplik lahendus selgub koostöös Keskkonnaameti ja RMK-ga.
			12. Ettepanek: lisada üldplaneeringule Natura 2000 alade kaart.	Jah	Arvamusega arvestatakse. NATURA 2000 alad esitatakse üldplaneeringu alusandmetena. Avalikud ja ajakohased looduskaitse kitsendused ja Natura 2000 alade paiknemine on kõigel saadaval Maa-ameti kaardirakenduses aadressil: https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/looduskaitse
			13. Palun üldplaneeringu dokumentides lindude puhul kasutada väljendit „elupaik” (või „pesapaik”) mitte „leiukoht”.	Ei	Arvamusega ei arvestata. EELIS andmebaasis on suurte aladena näidatud just "leikohad", mis on võrdväärne mõiste mõistega "elupaik". Tegemist ei ole võrdväärse mõistega "pesapaigale", kuna konkreetne peasapaik on kuskil EELIS andmebaasis näidatud ala sees. Kuna leiukoht ja elupaik on sisuliselt võrdsed mõisted, siis ettepanekuga ei arvestata.
			14. Palun üldplaneeringusse sisse kanda Kaleste küla kohaliku kaitse alla võtmine vastavalt külakogukonna ettepanekule 20.02.2021. Ekspert hinnang ja kaitse-eeskiri on koostatud.	Selgitame	Selgitame, et üldplaneeringu ja kohaliku kaitseala moodustamise protsessid on seni toimunud parallelselt ning edasise planeeringu koostamises otsustatakse tingimuste ja info ülekandmine.
			15. Palun lisada ptk. 7.3.2. Väiketuulikute püstitamine viimasesse lõiku lause: „Mistahes kõrgusega elektrituuliku püstitamine tuleb kooskõlastada Keskkonnaametiga.”	Analüüsitakse	Arvamust arutatakse Keskkonnametiga ning kui tingimust peetakse asjakohaseks, siis see see lisatakse seletuskirja.
			16. Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) ja kohaliku kogukonna vahel on olnud erinev nägemus metsade heast majandamisest. RMK on deklareerinud, et kohalikele kogukondadele ja elanikele olulised kõrgendatud avaliku huviga metsaalad lepitakse kokku kohaliku omavalitsusega üldplaneeringu koostamise käigus4. Palun tähistada Hiiumaa valla üldplaneeringus kõrgendatud avaliku huviga metsaalad ja sõnastada nende alade majandamise põhimõtted.	Analüüsitakse	Selgitame kõrgendatud avaliku huviga metsade mõiste on RMK käsitus mida pole planeerimisseaduses. Hiiumaa valla üldplaneeringus on määratletud väärtuslikud metsamaastikud, mis riigimetsas ühtivad täna kokku lepitud KAH aladega või piirkondadega kus RMK võiks KAH metsa käsitlust rakendada.

			17. Üleminek vähese süsinikuheitega majandusele ja ühiskonnale on kujunemas ülemaailmseks trendiks, mille üks mõõdik on kasvuhoonegaaside heite vähenemine. Eesti pikaajaline siht on vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2050. aastaks ligi 80 protsenti võrreldes 1990. aasta heitetasemega. Selle sihi suunas liikumisel vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks orienteerivalt 70 protsenti ja 2040. aastaks 72 protsenti võrreldes 1990. aasta heitetasemega.⁵ Riigikogu otsusega nähakse ette metsade süsinikuvaru säilitamine, säästva metsanduse põhimõtete arvestamine ja elurikkuse säilitamine 6. Tartu ülikooli säästva metsanduse teadur Raul Rosenvald on väljendanud, et lageraie Eesti metsades võimendab kliimamuutusi 7. Lageraiega majandamise puhul vabaneb metsast hulk süsinikku, mis siis alles aastakümnete jooksu uuesti deponeerub kasvavas metsas. Metsade mõõduka majandamise kaudu saab tagada nii süsiniku sidumise suurenemise kui ka elurikkuse säilimise 8. Metsade majandamisel toimuvad olulised muutused ka mulla süsinikuvarus. Maaailma muldade süsinikuvarud on kolm korda suuremad kui süsinikuvarud biomassis (Körner, 2017). Metsade muldadesse on talletunud üle 2/3 kogu sealse ökosüsteemi süsinikuvarudest (Dixon et al., 1994). Kui võrrelda metsaökosüsteemi eri komponente, siis on mullas ladestunud süsinik kõige stabiilsem (Körner, 2017). Raiejärgselt kahaneb mulla orgaanilise süsiniku varu, kuna varise hulk väheneb ning lagunemine kiireneb. 9. Pikendades raieintervalli, suurenevad metsaökosüsteemi süsinikuvarud (elus ja surnud puudes ja muudes taimedes, mullas) (Harmon et al., 2009; Hynynen et al., 2015), lisaks saab jämedast puidust valmistada rohkem selliseid tooteid, milles süsinik on pikemaajaliselt seotud (Felton et al., 2016). Lühema raieringi korral on küll puittoodetesse salvestunud süsiniku hulk suurem, kuid see ei asenda metsaökosüsteemi süsiniku vähenemist raiete tagajärjel. 10. Küpsete männikute majandamine püsimeetsana on oluline ka mustikametsade säilitamiseks ja sellega hiidlastele traditsioonilise elu jätkamise võimaldamiseks. Mustikametsad saavutava täisküpsuse 80-aastaselt ja heade mustikametsade hulk Eestis väheneb. Lageraie puhul on mets tuultest tugevamalt mõjutatud. Värsked lageraied suurendavad tuule kiirust metsa servades, mille tõttu on kahjustuste esinemine ja ulatus suurem. Servades on eriti vastuvõtlikud tuule kahjustustele vanemad puistud (Zeng et al. 2004). Suured avatud alad on märgitud ka naaberalade tuulekahjustuste põhjusteks (Wilson 2004). Tiheda liitusega puistud on tuulekindlad vaid juhul, kui nende serv on tuultega harjunud. Vastasel juhul pääseb tuul puistu keskele ja tekitab ulatuslikke kahjustusi (Kosenkranius 1943). 11. Palume Hiiu valla üldplaneeringus käsitleda Hiiumaa metsade majandamisel püsimeetsanduse osakaalu suurendamise meetmeid, et võidelda ebasoovitavate kliimamuutustega ja säilitada elurikkust.	Analüüsitakse	Teemat analüüsitakse põhjalikumalt. Väärtuslikke metsamaastike peatükk vaadatakse üle võttes arvesse laekunud arvamusi ja ekspertidelt saadud sisendeid.
2.66	03.04.2023	Priidu Tikk	1. Palun sõnastage üldplaneeringu eesmärgiks: Luua ja kaitsta perekondadele sobivat elukeskkonda.	jah	Arvamusega arvestatakse. Hiiumaa arengutsenaariumite lähteseisukohtades tõstetakse esile peresõbralik elukeskkond.
			2. Väärtuslikud põllumaad.- Palun parandage/täpsustage või ajakohastage andmeid, mis puudutavad põldude määratlust või asupaikasid. Konkreetselt avastasin valed andmed, mis puudutavad Kassari saarel Tiigi ja Tamsepa kinnistuid. Kaks selgitavat põhjust: 1) Vastavad kinnistud ei ole olnud kasutusel põllumaana vähemalt 30 aastat. 2) Kinnistutel kasvavad kõrged puud, võsa ja kadastik.	jah	Arvamusega arvestatakse. Andmeid korrigeeritakse. Väärtuslike põllumajandusmaade andmete osas oleme tuginenud Põllumajandusuuringute Keskuse andmetele ja nõustume, et andmeid on vaja täiendavalt üldplaneeringu kontekstis täpsustada ja paradada.
			3. Planeeringus võiks rohkem mõelda kergliiklejatele. Tuleks loobuda kinnismõttest, et kergliiklusteed peaksid paiknema suurte maanteed kõrval. Autode müra ja heitgaaside tuules tudimine ei ole niivõrd meeldiv ega kasulik. Lisaks kergliiklusteedele peaks avalik taristu üldisemalt soodustama autost jalastumist- ühtlasi üleminekut jalgratastele, hobustele, soomesaanidele, paatidele jm transpordivahenditele. Argumendid: 1)Kergliiklejad säästavad rohkem meie loodust 2) Kergliiklejatest Hiiumaa külastajatel on põhjust pikemalt ja hajutatumalt tarbida Hiiumaa teenuseid. 3) Värskes õhus, looduses liikleja saab terviklikuma ja sügavama kogemuse Hiiumaast ja Hiiumaaga külgnevatest saartest. Konkreetselt teen ettepaneku planeerida Suuremõisa- Nõmba kergliiklustee. Vastav marsuut on kattuv mitu kümnendit tagasi laialt kasutatud vana Suuremõisast Kärdlasse kulgeva maanteea. Trajektoori: Suuremõisa-Hermisto-Undama-Vilivalla-Nõmba. Ühtlasi võiks vald planeerida vaemlasse suuremat avalikku parklat, et inimestel oleks kindel ja mugav lahendus jätta enne Kassarile tulemist auto.	Arvestatakse osaliselt	Üldplaneeringus on kergliiklusteede võrk lahendatud. Esmane prioriteet on suuremate teenuskeskuste sidususe tagamine, kus on peamised elu- töökohad. Kassari kergliiklustee lisamist üldplaneeringusse kaalutakse edasisel koostamisel. Suuremõisa-Hermisto-Undama-Vilivalla-Nõmba suunda kaalutakse kajastada kui matka ja/või rattamarsruuti. Leiame, et parkimisvõimalusi on piisavad ning Käinasse saab samuti parkida, kui on soov rattaga Kassarisse liikuda.
2.67	03.04.2023	Tiit Värva ja Loigu ja Kaare tn piirkonna elanikud	Teeme ettepaneku väikeelamumaa laiendust ja asustusüksuse piiri muutust Tareste küla piirkonnas mitte läbi viia. Selgitused vt. lisatud kirjas.	Ei	Lahendus perspektiivsete elamualadega tugineb täna kehtivale üldplaneeringule "Pühalepa valla keskosa üldplaneering". Kärkla vajab 15 aasta perspektiivis uusi elamuarendusalasid ja piirkond on ühendatud Kärkla tänavate ja tehnovõrkudega siis on loomulik, et sellest saab Kärkla linna osa.

2.68	03.04.2023	Keskkonnaamet	Üldplaneeringu (edaspidi ÜP) seletuskirjas on välja toodud, et kergliiklusteede puhul, mis asuvad kultuurimälestiste alal või nende kaitsevööndis, tuleb projekteerimistingimuste andmisel ja projekti koostamisel teha koostööd Muinsuskaitseametiga. Peame vajalikuks lisada, et mitmed kavandatud kergliiklusteed jäävad kaitstavatele loodusobjektidele või vahetult piirnevad nendega. Sellest tulenevalt tuleb kergliiklusteede projekteerimisel teha koostööd ka Keskkonnaametiga.	Jah	Arvestame arvamusega. Põhimõte lisatakse kergliiklusteede peatükki.
			Juhime tähelepanu, et Hiiessaare külas Kärkla metskond 366 kinnistule (katastritunnus 20501:001:0380) kavandatud parkimisala jääb Väinamere hoiualale hoiualale1, mis on arvatud Natura 2000 võrgustikku Väinamere loodusalana ja Väinamere linnualana, ning kogu ulatuses ka hoiuala ja loodusala kaitse eesmärgiks seatud loodusdirektiivi loodusdirektiivi2 I lisa elupaigatüüpidele, mille kahjustamine on keelatud.	Jah	Arvestame ja eemaldame planeeritud parkla ja ehituskeeluvööndi vähendamise ettepaneku. Ala kattub täielikult kaitse-eesmärgiks oleva esmatähtsa elupaigatüübiga lood (alvarid - 6280*) ning elupaigatüübiga püsitaimestuga kivirannad (1220). Esmatähtsaid elupaiku peab veel eriti kaitsma
			ÜP ga kavandatakse Leigri külla endisele Pihla turbatootmisala päikesepaneelide arendusala ja määrab Pihla turbatootmisalale tehnoehitise maa ala juhtotstarbe. Päikeseelektrijaama edasine kavandamine toimub projekteerimistingimuste alusel ning vajalik on läbi viia täiendav keskkonnamõju strateegiline hindamine, vähemalt celhindamise tasemel. Juhime tähelepanu, et projekteerimistingimuste ja ehitusloa andmise staadiumis ei viida läbi keskkonnamõjude strateegilist hindamist (KSH), vaid keskkonnamõju hindamist (Pihla turbatootmisala korrastamise tingimused on välja antud Keskkonnaameti 28.06.2021 kirjaga nr DM 116058 1 ja OÜ Inseneribüroo STEIGER on koostanud Pihla turbatootmisala korrastamise projekti (töö nr 22/4195). Korrastamise projekti eesmärk on ette näha ala taassoostamine ning läbi tehnoloogilise korrastamise luua sobilik veerežiim sootaimede levikuks alale. Selleks tõkestatakse kuivendusvete suunamine Armijõkke ja tõstetakse turbatootmis ala veetase tasemele, mis on piisav soo taastumiseks. Korrastatud maa on sihtotstarbelt taastuv soo. Keskkonnaameti hinnangul ei saa määrata Pihla turbatootmisalale tehnoehitiste maa ala juhtotstarvet, kuna pärast ala sooks taastamist ei ole see sobiv päikesepargi arendusalaks. Ala piirneb vahetult Pihla Kaibaldi looduskaitsealagalooduskaitsealaga3 ja moodustab pärast korrastamist sellega ühtse sookompleksi, mis võetakse tervikuna kasutusele seal piirkonnas elutsevate liikide (sh kaitsealuste linnuliikide) poolt.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Pihla turbatootmisalale määratakse mäetööstusmaa maa-ala juhtotstarve. Täiendavalt otsitakse uusi eelisarendatavaid alasid päikeseparkide rajamiseks.
			ÜP-ga määratakse supelrannad, kus rakenduvad looduskaitseseadusest tulenevad ehituskeeluvööndi tingimuste leevendused . Palume täpsustada, kus asub planeeringu seletuskirjas nimetatud Soonlepa supelrand, mida ei ole kaardile kantud. Küll aga on kaardile kantud seletuskirjas nimetamata supelranna maa Heltermaal. Juhime tähelepanu, et valdav osa määratavatest supelrandadest jäävad looduskaitseseaduse alusel kaitse alla võetud hoiu ja kaitsealadele, kus rakenduvad täiendavad piirangud tulenevalt nende alade kaitse eesmärkidest. Muuhulgas jääb ÜP ga kavandatav Hellamaa supelrand Väinamere hoiualale ja kogu ulatuses ka ala kaitse eesmärgiks seatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidele, mille kahjustamine on keelatud. ÜP seletuskirjas on eraldi välja toodud, et Kaleste puhke ja supluskohta rajatiste püstitamisel tuleb läbi viia taimestiku inventuur, millega välditakse supelranna teenindamiseks vajalike rajatiste püstitamist loodusväärtustele. Peame vajalikuks ÜP sse lisada ka info selle kohta, et kõikides kaitstavatele aladele jäävates supelrandades on supelranna rajatiste püstitamine lubatud üksnes juhul, kui sellega ei kahjustata ala kaitse eesmäärke ning tegevus on kooskõlas vastavate alade kaitse eeskirjade ja loodus kaitseseadusega.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Soonlepa supelrand nimetatakse ümber Heltermaa supelrannaks ning paikneb Heltermaa küla Tambilõuka maaüksuse lõunaosas. Üldplaneeringusse lisatakse esitatud põhimõte, et kõikides kaitstavatele aladele jäävates supelrandades on supelranna rajatiste püstitamine lubatud üksnes juhul, kui sellega ei kahjustata ala kaitse eesmäärke ning tegevus on kooskõlas vastavate alade kaitse eeskirjade ja loodus kaitseseadusega.

		ÜP seletuskirjas on öeldud, et korduva üleujutusala piir leiti GisPlan OÜ 2020 aastal koostatud uuringu „Korduva üleujutusega ala piiri määramine ja ehituskeelu võõndi täpsustamine“ (ÜP lisa 4) põhjal. Piirjoone määramisel lähtuti põhimõttest, et sageda üleujutuse all mõistetakse iga aastaselt toimuvat üleujutust. Keskkonnaagentuur on 2020. aastal koostanud analüüsi „Suurte üleujutusosaladega siseveekogude ja merer annikul korduva kõrgvee taseme poolt mõjutatud alade määramine“, mis näitab, et korduv kõrgvesi esineb kogu Eesti mereranniku piirkonnas. Keskkonnaagentuuri analüüs, mille raames uuriti erinevaid olemasolevaid ruumiandmeid (sh ka märgalade kaardikihte), sa telliitpilte ja veetasemete aegridasid, näitas, et kuigi korduv kõrgvesi ulatub väga erinevatele kaugustele maismaa suunas, siis esineb see ühe meetri ulatuses kaldajoone kõrgusväärtusest (1 m BK77 kõrgussüsteemis) kogu Eesti mereranniku piirkonnas. Keskkonnaministeerium on pidanud oluliseks, et uute üldplaneeringute koostamisel looduskaitseaduse kohase korduva üleujutusega ala ja selle piiri määramisel mererannal arvestataks ka viidatud analüüsi tulemusi. Seejuures on keskkonnaministeerium märkinud, et kohalikel omavalitsustel on võimalik looduskaitseaduse § 35 lõikes 3 1 nimetatud ühest meetrist erinev korduva üleujutusega ala piir määrata lisainformatsiooni ja kaalukate argumentide olemasolul. Näiteks Saaremaa valla üldplaneeringus sisendina kasuta miseks on Interreg projekti Coast4us raames teostatud Tallinna Tehnikaülikooli poolt töö „Ülevaade modelleerimisest ja üleujutusosalad“, mille eesmärgiks oli välja selgitada kõrgendatud riskiga üleujutusosalad Saaremaal. Selles töös hinnati üleujutuse riske pe rspektiivis 10, 20 ja 50 aastat, arvestades seejuures ka võimaliku kliimamuutuse mõjudega merevee tasemetele. Ka AS MAVES töös „Pärnu linna korduva üleujutusega ala piiri määramise ja ehituskeeluvõõndi täpsustamise uuring“ lähtuti korduva üleujutusega ala piiri määramisel maapinna kõrgusarvudest, veetaseme esinemistõenäosustest, mullakaardist ja ranniku taimkattest. Seejuures üleujutusega ala piiri määramisel võeti lähtekohaks seaduses toodud korduva üleujutusega ala piir 1 m maapinna kõrgusväärtus, mida täpsustati piirkondlikult kombineeritud andmetega. Sarnast meetodikat korduvalt üleujutatava ala piiri määramiseks kasutati ka Haapsalu linna ja Lääneranna valla üldplaneeringute puhul. Hiiumaa valla ÜPs on korduva üleujutusega ala piir määratud vastavalt GisPlan OÜ 2020 aastal koostatud uuringule „Korduva üleujutusega ala piiri määramine ja ehituskeeluvõõndi täpsustamine“.	Ei	Hiiumaa vald ei nõustu arvamusega. Planeerimisseaduse kohaselt on korduva üleujutusala piiri määramine kohaliku omavalitsuse planeerimisotsus. Mõisted ja meetodikad selle määramiseks ei ole riiklikult paika pandud. Keskkonnaamet ei kordagi konkreetselt välja toonud milline on õige meetodika ja kui sageli peaks üleujutus aset leidma. Ükski uuring ei muutu automaatselt omavalitsusele planeerimisotsuse tegemisel automaatselt siduvaks. Planeerimisteoorias räägitakse tihti jätkusuutlikkuse neljast sambast kus peale looduskeskkonna on veel majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised aspektid. Ei ole korrektne eeldada, et omavalitsus peab lähtuma planeerimisautonoomiat rakendades vaid ühekülgselt vaatest. Üks oluline teema on põhiseadusest tulenev kaitse omandile. Hiiumaa vald leiab, et ehituskeeld on oluline omandit piirav kitsendus, mille ulatus peaks olema üheselt ja kõigile arusaadavalt defineeritud looduskaitseaduses. Sellise kitsenduse ulatuse määramist ei saa jagada korraga kohaliku omavalitsuse ja seadusandja vahel ning Hiiumaa vald nõustub Õiguskantsleri poolt 13.04.2016 kirjas nr 6-1/151125/1601576 seisukohaga. (https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/ehituskeeluvuondiga_seotud_kusimused.pdf) "9. Eeltoodud teine tõlgendus (ehituskeeluvõõndit ja üleujutusala tuleb käsitleda paralleelsetena, mitte liituvatena) arvestab nii ehituskeeluvõõndi ja üleujutusala määramise eesmäärke kui ka kinnistu omaniku omandipõhiõigust ning sellest lähtuvat võimalikku soovi oma kinnistule midagi ehitada. Seetõttu saab ja tuleb LKS § 35 lg 4 rakendamisel eelistada tõlgendust, mis toob kaasa vähem omandipiiranguid. Ehituskeeluvõõndi ja üleujutusala paralleelne käsitus lähtub ka ajaloolisest tõlgendusmeetodist, 6 mil ehitamine oli keelatud ehituskeeluvõõndis ja sellest välja jääval üleujutataval alal."
		Selles uuringus on aluseks võetud üksnes veetasemete ühe aasta tõenäosusstsenaarium, põhjendusel, et üksnes sellise üleujutuse kohta võiks väita, et üleujutus on korduv ja toimub sageli. Nimetatud uuringus on täielikult kõrvale jäetud nii mullastik kui taimestik, kuna uuringu teostaja hinnangul võib neid piirangute seadmise mõistes pidada kaudseks. Uuringu koostaja on asunud seisukohale , et kinnisomandi kitsendamise suhtes on proportsionaalne arvestada üksnes selliseid üleujutusi, mis kindlasti leiavad aset igal aastal. Ranna või kalda kaitse eesmärk on rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine 4. Korduva üleujutusega veekogude ranna või kalda piiranguvõõnd, veekaitsevõõnd ja ehituskeeluvõõnd koosnevad üleujutatavast alast ja looduskaitseaduse § des 37 39 sätestatud võõndi laiuselt. Hiiumaa valla ÜPs korduva üleujutusega alade määramiseks kasutatud meetodika ei taga ranna kaitse eesmärkide täitmist, kuna sellise meetodika kasutamisel ulatub tegelik üleujutusala oluliselt kaugemale kui ranna ehituskeeluvõõnd ja piiranguvõõnd. Kasutatud meetodika puudust näitab ka see, et sellise meetodikaga leitud korduva üleujutusega ala piir jäi osades piirkondades põhikaardi rannajoonest mere poole (uuringus lk 11 on öeldud, et kui kõrgusmu delil modelleeritud joon jäi põhikaardile kantud rannajoonest mere poole, siis on korduvalt üleujutatava ala piiriks arvestatud põhikaardile kantud rannajoon). Uuringus on ka öeldud, et esitatud korduva üleujutusega ala ettepanek ei hõlma endas kõiki roostikke, rannaniite ja sooldunud rannikumuldasi, kuna kõikide alade osas ei ole iga aastane üleujutus arvutuslikult tõestatud. Arvutuse tulemused rannikul varieerusid 0,48 0,62 m (EH2000) kõrgusväärtuse vahel, seejuures kogu Hiiumaa lõuna ja kaguranniku osas on korduva üleujutusega ala piiriks määratud 0,48 m kõrgusväärtus, mis on võrreldes Keskkonnaagentuuri analüüsis toodud 1 m kõrgusväärtusega BK77 süsteemis 76 cm võrra madalamal.		Hiiumaa vald on seisukohal, et tõlgendus kus korduva üleujutusega ala piiri ja ehituskeeluvõõndi ulatust käsitletakse liituvatena on sündinud igasuguse ühiskondliku diskusioonita ning sellega on varasemalt kohalike kogukondade kaasamisel sündinud üldplaneeringutest jõuliselt üle sõidetud. Hiiumaa vallale ei ole kuidagi vastuvõetav, et omandi põhiõiguste olulist piiramist (ehituskeeldu) oleks võimalik siduda ja põhjendada kuni 200m kaugusel paikneva taimestiku või mullasiku piiridega.

		ÜP seletuskirja tabelis 4 on toodud varasemalt üldplaneeringutega vähendatud ehituskeeluvööndi alad. Juhime tähelepanu, et tabelis toodud ja ÜP joonistele kantud aladel Tohvri, Sepaste, Külama ja Valgu külades ei ole Emmaste valla ÜP ga ranna ehituskeeluvööndit vähendatud. Emmaste valla ÜP ga tehti nendel aladel ettepanek ranna ehituskeeluvööndit suurendada võrreldes sel hetkel kehtinud seadusjärgse ranna ehituskeeluvööndi ulatusega (200 m põhikaardi rannajoonest). Keskkonnaministri nõusolekul nõusolekul5 vähendatud ehituskeeluvööndiga alad on kantud Emmaste valla üldplaneeringu kaartidele. Ülejäänud piirkondades on ranna ehituskeeluvöönd määratud 200 meetriga ehk tegemist on seadusjärgse ehituskeeluvööndi ulatusega, kus ka tänasel päeval kehtib seadusejärgne ehituskeeluvööndi ulatus (arvestades lisaks ka korduvat üleujutusala).	jah	Põhikaardile märgitud veekogu piir on sellise ulatusega omandiõiguse piirangu määratlemisel selge ja arusaadav ning selliselt määratud ka veekaitsevööndi ulatus (vt veeseadus § 118). Suur osa Hiiumaa aastatuhande alguses koostatud detailplaneeringuid on arvestanud ehituskeeluvööndi piiri tavalisest veepiirist ning tänasel hetkel kehtib Kõrgessaare osavallas ning Sarve-Heltermaa-Salinõmme piirkonnas üldplaneering, mis on määranud korduva üleujutusega ala veepiirile. Palume Keskkonnaametil põhjendada ja tuua näited kuidas selline pikalt kasutuses olnud Keskkonnaameti/Keskkonnateenistuse poolt planeeringumenetlustes aksepteeritud praktika (arvestada ehituskeeluvööndit vee piirist) ei ole taganud ranna kaitseesmärkide täitmist.
		ÜP seletuskirjas olevas tabelis nr 5 on nimetatud detailplaneeringuna, millega on ranna ehituskeeluvööndit vähendatud, Reigi saare detailplaneering. Juhime tähelepanu, et Reigi saare detailplaneeringuga ei ole ranna ehituskeeluvööndit vähendatud. Reigi saare detailplaneering oli aluseks selle ala tiheasustusalaks määramisel, kus kehtib looduskaitseaduse § 38 lg 1 p 3 kohaselt 50 m laiune ehituskeeluvöönd. Reigi saar, nii nagu ka Kalana sadama ja Põhja Ristnanina piirkonnas olevad tiheasustusalad tuleb sellena kajastada ka ÜP joonistel.	Analüüsime	Kõrgessaare Täna kehtivate Rahandusministeerium on AB Artes Terrae-le on antud probleemipüstituses vastunud järgmist: "oleme seisukohal, et planeeringu koostamise käigus tehtav tõhus koostöö üldplaneeringu koostamise korraldaja ja Keskkonnaameti vahel aitab Teie kirjas tõstatatud probleemi vältida ning jõuda õiguspärase ja osapooli rahuldav planeeringulahenduseeni".
		Looduskaitseaduse § 38 lõikes 5 on toodud ehitised, mille ehitamisele ranna või kalda ehituskeeluvööndis ei laiene looduskaitseaduse § 38 lõikes 3 toodud ehituskeeld. Muuhulgas ei laiene ehituskeeld detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud sillale sillale8. Sellest tulenevalt ei ole vajalik taotleda ehituskeeluvööndi vähendamist ÜP tabelis nr 6 nimetatud sildadele ja purretele, kuid ne nde asukohad peavad kajastuma ÜP joonistel.	jah	Hiiumaa vald esitab edasisel planeeringu koostamisel kaalukad argumendid ja loodab edasisele koostööle mõistlike planeerimisotsuste tegemiseks.
		Tabelis 6 p 21 on ehituskeeluvööndi vähendamist vajava objektina nimetatud vaatetorni rajamine Tareste külla. Planeeringu kaardile kantud ehituskeeluvööndi vähendamist vajava ala asukoht kattub olemasoleva ning värselt rekonstrueeritud vaatetorni asukohaga. Palume täpsustada, kas ja mille tarbeks on seal ehituskeeluvööndi vähendamine vajalik.	jah	Seonduv küsimus on esitatud üleval pool kirjaga nr 2.56
		ÜP seletuskirjas ja joonistel kajastuvad mitmed ehituskeeluvööndi vähendamised, mille kohta ÜP le koostatud KSH ütleb, et need ei ole põhjendatud. Palume korrigeerida ÜP s olevat tabelit või selgitada, miks ei ole KSH tulemustega arvestatud.	jah	Arvamusega arvestatakse. Üldplaneeringu edasisel koostamisel vaadatakse ehituskeeluvööndiga seonduv koostöös Keskkonnaametiga üle ning tehakse KSHst tulenevad korrektuurid.
		Tabelis 6 on toodud kavandavad ehituskeeluvööndi vähendamised. Juhime tähelepanu, et ÜP peab nimetama täpselt, milliste ehitiste tarbeks soovitakse igal alal ehituskeeluvööndit vähendada. Üldsõnalised selgitused „ sadama mitmekesise arenguvõimaluste tagamine “, sadama ja selle lähiümbruse mitmekesise arengu tagamiseks “, olulise turismiobjekti arenguvõimaluste tagamiseks “, puhkekoha j a lautrikoha arendamine “ jne ei võimalda aru saada, milliseid ehitisi on vajadus aladel ehitada. Keskkonnaametil ei ole võimalik üldsõnalise põhjenduse alusel teha kaalutusotsust ning keeldub tõenäoliselt vööndi vähendamisest. Palume iga ala kohta selgitada võimalikult täpselt, milliste ehitiste tarbeks (arv, ligikaudne pindala) on vajadus ehituskeeluvööndit vähendada.	analüüsime	Üldplaneeringu ülesandeks ei ole täpsete ehitiste ja hoonemahtude kavandamine vaid tingimused tulenevad maakastuse juhtotstarbest. Keskkonnaametil on võimalik tugineda maakasutuse juhtotstarbele ning esitada vajadusel lisatingimused või maksimaalsed piirmäärad, mille ületamise korral ei ole ranna või kalda eesmärgid täidetud. Samuti võib edasise koostöö käigus kaaluda detailplaneeringu koostamise kohustust planeeritud ehituskeeluvööndi vähenduse alal.
		Tabelis 6 palume arvestada ka järgnevaga: - nr 42 Avaliku puhkeala kavandamine. ÜP Kõrgessaare Tahkuna piirkonna kaardil on märgitud ehituskeeluvööndi (EKV vähendamise ala Paope avaliku puhkeala jaoks, kuid seal puudub vastav numeratsioon. - nr 49 Kärkla sadama arenguvõimaluste tagamine. Tabelis 6 ei ole välja toodud Kärkla vetelpääste sadama ehituskeeluvööndi vähendamist, mida on käs itletud KSH aruandes. Kas see mahub Kärkla sadama alla? Palume täpsustada. - nr 68 Meretooma kinnistu detailplaneering (lautrikoha hoonestus). Jääb ebaselgeks, mis hoonestus on lautrikohal vajalik. Palume täpsustada.	Analüüsime	Arvamusega arvestatakse. - viga parandatakse; - Kärkla sadam ja Kärkla vetelpääste sadama ala ehituskeeluvööndi vähendus esitati üldplaneeringus ühe ala ja vähendusena. Tulenevalt lahenduse muutumisest koostamise käigus on tekkinud ebakõla. Üldplaneering ja KSH aruanne viiakse kooskõlla. - Kehtiv Meretooma kinnistu detailplaneering näeb lautrikoha juurde ette hoonete ehitamise.

		Peame vajalikuks märkida, et ÜP s väljakujunenud ehitusjoone määramisel tuleb lähtuda keskkonnaministeeriumi poolt antud selgitustest. Erandi rakendamiseks peavad olema täidetud kõik järgmised tingimused: - Planeeritav ehitis, millele erand rakendub, peab asuma tiheasustusalal. - Piirkonnas peab olema varem välja kujunenud ehitusjoon, mis tähendab, et planeeritava ehitise lähiümbruses ja vahetult mõlemal pool asuvad olemasolevad õiguslikel alustel püstitatud ehitised, mis on kõik põhikaardile kantud veekogu pii rist sarnasel kaugusel. Ehituskeeluvööndis varem väljakujunenud ehitusjoone tuvastamisel tuleb lähtuda konkreetsest kinnistust ja selle lähiümbrusest. Seejuures moodustavad varem väljakujunenud ehitusjoone olemasolevad hooned, mitte rajatised või looduskai tseaduse § 38 lõigetes 4 ja 5 nimetatud erandid. - Erandit saab rakendada vaid ehitamisele maismaa suunas ning olemasolevate ehitiste vahele, mis tähendab, et planeeritavast ehitisest mõlemal pool peavad varasemalt olema lähestikku asuvad ja veekogust sarnasel kaugusel asuvad olemasolevad õiguslikel alustel püstitatud ehitised, ning uut ehitist võib erandi alusel rajada vaid maismaa suunas, mitte lähemale veekogule (veekogu piirile, mida arvestatakse põhikaardile kantud piirist) kui on kõrval asetsevad juba olemasolevad ehitised. Juhime tähelepanu, et ÜP kaardile kantud väljakujunenud ehitusjoon ei vasta nimetatud tingimustele ning palume seda korrigeerida.	Ei	Kohalik omavalitsus tugineb väljakujunenud ehitusjöone määramisel kehtivale haldusaktile "Kärdla linna üldplaneering" mis on varasemalt saanud asjaomaste asutuste kooskõlastused. Kärdla linna üldplaneeringus märgitud joon on seega läbinud kaasamisprotsessi ning kehtimise ajal ennast heast küljest tõestanud. Palume võimaluse tuua näiteid probleemidest mida seni kehtinud väljakujunenud ehitusjoon Keskkonnaameti vaatest on põhjustanud, et omavalitsus saaks neid kaalutlustes arvesse võtta. Edaisel planeeringu koostamisel tehakse joone täpsustamisel koostööd.
		Rohevõrgustik on looduslike ja poollooduslike alade ning muude keskkonnaelementide strateegiliselt kavandatud ja ökoloogiliselt toimiv võrgustik, mis on loodud ja mida hallatakse eesmärgiga tagada looduslike protsesside toimimine, pakkuda mitmesuguseid ökosüsteemiteenuseid ning leevendada kliimamuutuste mõju. Rohevõrgustik peab olema sidus ja multifunktsionaalne. Rohevõrgustiku eesmärkide täitmise seisukohast on kõige olulisemad ökosüsteemid metsad, niidud ja märgalad, aga ka siseveekogud. Siseveekogud moodustavad nn sinivõrgustiku, mis rohevõrgustiku koosseisu kuuludes mitmekesistab selle funktsioone ja toimib tihti ka eri alade vahelist sidusust loova võrgustikuna. Rohe võrgustiku kontekstis on siseveekogudel oluline ülesanne mageveeliikidele elupaikade pakkumisel, mis aitab kaasa elurikkuse säilimisele. Veekogude kaldad toimivad omakorda elupaikade ja liikumiskoridoridena mitmetele maismaaliikidele. Eeltoodust lähtuvalt tuleks Keskkonnaameti hinnangul rohevõrgustikuga liita suuremas mastaabis vooluveekogusid ja nende kaldaid.	jah	Võtame teadmiseks. Võimalusel esitada konkreetsed ettepanekud.
		Palume läbi mõelda rohevõrgustiku kaitseks seatavate piirangute rakendatavus. Kitsendused peavad lähtuma maakonnaplaneeringus toodud üldistest tingimustest, ent sisaldama konkreetseid käske ja keelde, millega maaomanikel arvestada tuleb. Kitsenduste praktilise rakendatavuse seisukohalt on oluline, et need oleksid selgete ja üheselt mõistetavate käitumisreeglitena sõnastatud. Otstarbekas on määrata se lged piiravad tingimused ka metsamaa raadamisel, tarastamisel ja tootmisterritooriumi moodustamisel. On suur tõenäosus, et täpsete ja üheselt mõistetevate piirangute seadmata jätmisel saab rohevõrgustik kahjustatud. Näitena saab aluseks võtta kehtestatud üldplaneeringutes olevad tingimused tingimused10.	jah	Võtame teadmiseks. Võimalusel esitada konkreetsed ettepanekud.
		<i>"Rohevõrgustiku koridoridele ehitamisel peab koridori alaga risti suunas säilima vähemalt 50 m laiune katkematu koridori riba (vahekaugus nt hoo nete, tarastatud õuealade jms vahel). Seejuures võib järgmine seesuguse vähenemisega koht olla minimaalselt 200 m kaugusel esimesest".</i> Kas siin on mõeldud kohaliku omavalitsuse teavitamist vajavaid loa jaehitusteatisekohustuslikke ehitisi või igasugust ehitustegevust? Kui piiratakse vaid kohaliku omavalitsuse teavitamist vajavat ehitustegevust, siis tuleb arvestada, et kohalikul omavalitsusel ei ole võimalik kontrollida nn vaba ehitustegevust ning rohevõrgustiku eesmärgid saavad 50 m nõude puhul (vahemaa liiga väike) suure tõenäosusega kahjustada. Kohaliku omavalitsuse kontrolli alt väljas oleva vaba ehitustegevuse tõttu peaks risti suunas säilitatav katkematu koridori riba olema määratud oluliselt laiem kui 50 m.	Ei	Tegu on üldtingimusega, mida tuleb järgida, et tagada rohevõrgustiku toimivus. Rohevõrgustiku toimivust tuleb hinnata iga toimingu juures, mis võib seda oluliselt piirata. Rohevõrgustikule seatud tingimusi peavad järgima ka teised asutused oma otsustusprotsessides ning maaomanikud nn vaba ehitustegevuse rakendamisel. Kui kuskil on rohevõrgustiku koridoris on vabaks liikumiseks jäänud alla 50 m siis, tuleb leida lahendused rohevõrgustiku toimivuse tagamiseks. Oluliselt rangema tingimuse seadmist ei ole asjakohane põhjendada asjaoluga, et omavalitsust ei ole vaja mingitest toimingutest teavitada. Rohevõrgustiku koridoride laiust on põhjalikult analüüsitud Kohv (Kohv, 2007) töös. <i>Uuringute tulemuste ja Eesti ekspertide hinnangute põhjal võib väita, et väikeimetajatele ja mitte metsasisestele elupaikadele spetsialiseerunud liikidele suunatud koridoride puhul peaks aitama 100 m laiusest loodusliku taimestikuga alast, millest vähemalt 50m laiune riba peab olema katkematu.</i> Kanadas välja töötatud soovitude kohaselt peaksid metsaliikide liikumist toetavad koridorid olema minimaalselt 50 m laiused. Kui koridori eesmärk on lisaks loomade liikumisele ka liikidele sobivaid elupaiku pakkuda, siis peaksid koridorid olema 500 m laiad (Kutsar, Metspalu, Escbaum, Vahtrus, & Sepp, 2018).

		KSH soovitus selle põhjal: Arvestades eelnevat ja asjaolu, et Hiiumaa vald on suures osas kaetud rohevõrgustikuga ning maastiku nõ vaenulikkus, sh arendussurve ei ole suur, teeb KSH koostaja ettepaneku lisada tingimusena, et rohevõrgustiku koridoridele ehitamisel peab koridori alaga risti suunas säilima vähemalt 50 m laiune katkematu koridori riba. Seejuures võib järgmine seesugune vähenemisega koht olla minimaalselt 200 m kaugusel esimesest. Teise tingimusena tehakse ettepanek, et rohevõrgustiku tugialale ehitamisel peab tarastatud hoonete ja/ või elamuhoonete teenindamiseks vajalike rajatiste vahele jääma vähemalt 200 m laiune katkematu ala. Kui konkreetse juhtumi korral on näha, et tingimust ei ole võimalik täita, tuleb teha kaalutusotsus kaasates otsuse tegemisse elustikueksperdi(d). Rohevõrgustiku säilimise ja toimimise parandamise läbi kaasneb soodne mõju.
<i>Rohevõrgustiku avatud alasid võib kasutada loomade karjatamiseks. Karjamaade piirded on siiski rohevõrgustikus lubatud, kuid ajal, mil maa ei ole karjatamiseks kasutusel, tuleb tagada metsloomade vaba liikumine (näiteks avada otstes elektrikarjus).</i> Metsloomade vaba liikumine tuleb tagada igal ajal, mitte vaid karjatamisvabal perioodil. Palume punkti sõnastust täiendada.	Selgitame ja täpsustame	Mõte on selles, et mitte ainult karjatamisperioodi vahelisel alal, vaid igal ajal, kui parasjagu karjatamist ei toimu, tuleks elektrikarjus või karjaed avada loomade liikumiseks. Nt kasvõi öiseks ajaks avada. Rohumaadel karjatamise võimaldamiseks, on karja jooksu panemise vältimiseks piirded vajalikud, karjatamine on ka rohumaadele kasulik. Täpsustatud sõnastus: <i>Rohevõrgustiku avatud alasid võib kasutada loomade karjatamiseks. Karjamaade piirded on siiski rohevõrgustikus lubatud, kuid ajal, mil maa ei ole karjatamiseks kasutusel, tuleb tagada metsloomade vaba liikumine (näiteks avada otstes elektrikarjus igal ajal, kui karjatamist parasjagu ei toimu).</i>
<i>Metsamaa raadamisel jälgida, et looduslike alade osatähtsus rohelise võrgustiku tugialadel ei langeks alla 80%.</i> Kuidas peetakse arvet looduslike alade pindala kohta? Metsamaa raadamise võimalust kavandades soovitame täpselt määrata eraldi tingimused rohevõrgustiku elementide lõikes.	Arvestatakse osaliselt.	Üldplaneeringut täiendatakse, et looduslike aladena käsitletakse Eesti põhikaardi ETAK andmetes esitatud (jooksvalt uuenevad) kõlvikute alad: E_202_seisuveekogu_a, E_203_vooluveekogu_a, E_304_lage_a, E_305_puittaimestik_a ja E_306_margala_a. Vastavate kõlvikute liitmisel on võimalik monitoorida muutuseid looduslike alade osakaaludes rohevõrgustikul.
Samuti soovitame kaaluda rohevõrgustiku säilimiseks tingimuste seadmist hajaasustuses ehitusõigust omava katastriüksuse suurusele, hoonete (õuealade) vahekaugusele koridoris, detailplaneeringu koostamise kohustusele, kattuvusel puhkealadega ning metsaraietele.	jah	Hajaasustuses on ehitusõiguse jaoks vajalike maaüksuste vähimad suurused seatud. Samuti on seatud tingimus metsaraiel. <i>"Rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandada viisil, mis rohevõrgustikku ei kahjusta ning tagada vähemalt 50m laiuste katkematute metsaga kaetud koridoride säilimine."</i> Piiratud õuealade ja hoonete osas kehtib eelpool käsitletud tingimus. Võimalusel palume esitada konkreetne ettepanek tingimuse osas.
ÜP seab hajaasustuses paikneval rohevõrgustikul järgmised tingimused: - Rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandada viisil, mis rohevõrgustikku ei kahjusta ning tagada vähemalt 50m laiuste katkematute metsaga kaetud koridoride säilimine “. Palume välja tuua need majandamisviisid, mis võivad rohevõrgustikku kahjustada. -Kui konkreetse juhtumi korral on näha, et tingimust ei ole võimalik täita, tuleb teha kaalutusotsus kaasates otsuse tegemisse elustikueksperdi(d) d)“. Jääb arusaamatuks kas kaasajaks on maaomanik ning mis asutuse elustikueksperti peetakse pädevaks hinnangu andjaks. -Rohevõrgustiku aladel tuleb metsa majandada viisil, mis rohevõrgustikku ei kahjusta ning tagada vähemalt 50m laiuste katkematute metsaga kaetud koridoride säilimine “. Kuna rohevõrgustiku aladeks on märgitud enamik Hiiumaa metsast, siis eriarvamuste vältimiseks oleks vajalik lahti kirjutada , millistele näitajatele peab vastama metsaga kaetud koridor.	jah	Võtame arvamust arvesse planeeringu edasisel koostamisel. Väärtuslike metsade käsitus vaadatakse põhjalikult erinevate arvamuste valguses üle.
ÜP seletuskirjas ja joonistel palume käsitleda ÜP alal paiknevaid looduskaitseaduse § 4 tähenduses kaitstavaid loodusobjekte, sh tuua välja üle euroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluvad linnu ja loodusladad. Kaitstavate loodusobjektide kihid peavad olema kasutatavad ka ÜP kaardirakenduses, et oleks võimalik jälgida plan eeritava tegevuse kattuvust nendega ning hinnata tegevuse võimalikku mõju kaitstavatele loodusobjektidele.	jah	Arvamusega arvestatakse. Kihid lisatakse tugiinfona üldplaneeringu kaardirakendusse ja vajadusel joonistele.

		Peame vajalikuks märkida, et ÜPs ei ole arvestatud KSH s tehtud ettepanekutega ehitusalade (kergliiklusteed, puhkealad, sadamaalad, parkimisalad, supelrannad, virgestusalad) ja ehituskeeluvööndi vähendamise kohta kaitstavatel loodusobjektidel. Palume ÜP viia kooskõlla KSH aruandega või kui ÜP s ei arvestata KSH tulemustega, siis palume tuua põhjendused, miks seda ei tehta.	jah	Arvamusega arvestatakse. Üldplaneeringu lahendus vaadatakse üle ning KSHs tehtud ettepanekute ja leevendusmeetmetega arvestatakse.
		Peatükk 15.1 Väärtuslikud maastikud, lk 67. -Vanemat (> 60a) männi ja segametsa (okas ja lehtpuud) majandada püsimetsana “. Palume defineerida püsimetsa mõiste ning loetleda millised õigusaktidest tulenevad raied on lubatud ja millised keelatud. -Endisi lehtmetsaga kaetud ja väärtusliku taimestikuga (kaitsealused liigid) puisniite majandada püsimetsana “. Palume täpsustada, kas on olemas ka kaardikiht, millised alad on endised puisniidud?	jah	Metsade peatükk vaadatakse põhjalikult üle. Mõisted defineeritakse. Endiste puisniitude kaardikihti ei ole olemas.
		11. Peatükk 15.2 Väärtuslikud metsamaastikud, lk 67. ÜP seab väärtuslikule metsamaastikule järgmised tingimused: - <i>Väärtuslikul metsamaastiku kõrgendatud avaliku huvi ulatus täpsustatakse metsakorraldustööde käigus koostöös metsaomaniku ja kohaliku omavalitsusega “.</i> Palume täpsustada, kas see tähendab, et metsa inventeerimisandmed ja kava kooskõlastatakse omavalitsusega või kaasatakse kohalik omavalitsus juba enne metsainventeerimist? -Suuremate alade (hailude ja ribade) täielikult lagedaks raiumine saab olla põhjendatud vaid metsa tervislikust seisundist tulenevalt või juhul , kui muul viisil ei ole võimalik tagada metsalise ilme säilitamiseks vajalikku metsauuendust “.Palume täpsustada, kes annab hinnangu vajaliku metsauuenduse tekke võimalikkuse kohta? - <i>Kui lageraie on hädavajalik, siis ei raiuta laiemalt kui 50m ribana ja pindala ei ületa 1 ha. Uue lageraie võib teha siis, kui kõrvalolevatel majandatud üksustel on puud kasvanud vähemalt 5m kõrguseks ning alla 30 a metsa osakaal perimeetris ei tohi olla r ohkem kui 33%. Näiteks kui männi raievanus on keskmiselt 90a, siis tähendab, et vähemalt 2/3 raielangi servast peaks külgnema juba noore, >5m kõrguse metsaga Mis saab ulatuslikuma metsakahjustuse korral kui 50 m ribaga pole võimalik kahjustust likvidee rida? Palume täpsustada ja selgitada, mille ümber ja kui kaugel see nõue kehtib? Hetkel jääb selline teemakäsitlus arusaamatuks.</i> - Raiejäätmed tuleb kogu raiealal kokku koguda ja ära viia Palume esitatut täiendada a rvestada tuleks metsa majandamise eeskirja § 9 tingimustega tingimustega11, et raidmete äravedu langilt ei ole lubatud loo ja nõmmemetsades. - Raietöid võib teostada vaid lindude pesitsemishooaja välisel ajal “. ÜPs tuleb konkreetselt välja tuua, millisesse ajavahemikku on arvestatud lindude pesitsusaeg, kuna ühist pesitsusaega ei ole õigusaktidega määratud.	jah	Metsade peatükk vaadatakse põhjalikult üle ning arvestatakse esitatud täpsustusvajadustega.
		ÜP seletuskirjas on välja toodud sadama mõiste: „ Sadam on avaliku juurdepääsu, parkla ja veesõiduki vette laskmise võimalusega koht .“ Sadamaseaduse § 2 lg 1 järgi on sadam veesõidukite sildumiseks kohandatud ja sadamateenuse osutamiseks kasutatav maa ja veeala ning seal asuvad sadama sihtotstarbeliseks kasutamiseks vajalikud ehitised (sh muul, kai, slipp, rannakindlustus,kanal jt sadama sihtotstarbeliseks kasutuseks mõeldud hooned ja rajatised sadama territooriumil) ehk sadamaehitised. Siinkohal palume lähtuda sadama mõistest sadamaseaduses või kui on soovitud defineerida sadama maa ala, siis see vastavalt sõnastada.	jah	Arvamusega arvestatakse. Mõisted ühtlustatakse kehtivate õigusaktidega.
		<i>Lisaks on samas peatükis kirjutatud: „ Looduskaitseseaduse kohaselt ei laiene ehituskeeld kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud sadamaehitisele ja veeliiklusrajati sele. Viidatud sadamaehitisi ja veeliiklusrajatisi võib ehitada maismaa osas kogu juhtotstarbega märgitud ala ulatuses. Sadama maa alale on lubatud püstitada sadamat toetavate teenuste hooneid ja rajatisi. rajatisi.“.</i> Siiski juhime tähelepanu sellele, et nimetatud e randi rakendamiseks peavad konkreetsed sadamaehitised olema ÜP s (joonisel skeemidel ja/või seletuskirjas) kajastatud täpsusastmes, mis võimaldaks hinnata kavandatava sadamaehitise iseloomu (mis tüüpi või mastaapi sadamaehitisega on tegu), kasutuskooormust ja keskkonnakoormust (sh mõju ranna ja kalda kaitse eesmärkidele), nt muuli puhul orienteeruv pikkus, statsionaarse kai puhul orienteeruv silduvate aluste hulk jne. Praegu on ÜP s märgitud vaid väga üldiselt sadamaalad, samuti ei ole määratletud täpsemalt sadama kasutusfunktsiooni ega eesmärki. Sadamate planeerimisel on vajalik piisava detailsusega ÜP. Kui ÜP sadamaehitisi piisava täpsusega ei käsitle, on uute sadamaehitiste rajamiseks vajalik detailplaneering.	jah	Arvamuse osas tehakse planeeringu edasisel koostamisel koostööd. Selgitame, et üldplaneeringu ülesannetest ja täpsusastmest ei saa eeldada detailseid ehitiste asukohti ja lahendusi (detailplaneeringut). Samas lubab seadus ehituskeeluvööndit üldplaneeringu alusel vähendada. Kaalutakse detailplaneeringu kohustuse seadmist kuid selle täpse sõnastuse osas tehakse edasist tööd. Palume Keskkonnaametil kui pädeval asutusel hinnata millistest piirväärtustest igal konkreetsel juhul peaks lähtuma ning need tingimused on võimalik üldplaneeringusse kanda.

			Üldplaneeringu seletuskirja lk 39 kohaselt on põhijoonisele kantud olemasolevad sadamad, mille arendusvajadustega on arvestatud. Vastav loetelu on esitatud seletuskirja lk 40 ja see sisaldab ka kuut sadamat, mis ei ole kantud sadamaregistrisse. Siiski ei ole kajastatud nimekirjas Sõru jahisadamat (sadamaregistrikood EE SRV) ega Kalana jahisadamat (sadamaregistrikood EE RJS). Samuti ei ole välja toodud Lesta sadam Kuri külas, Sarve sadam, Sõeru sadam Kukka külas, kuigi need on märgitud ÜP kaardile ning soovitakse EKV vähendamist. Seega jääb ebaselgeks, kas neid sadamaid planeeritakse või mitte. Palume nimekirja täiendada vastavalt olemasolevale olukorrale.	jah	Sadamate nimistu ja käsitlus vaadatakse üle. Sadamad, mis moodustavad maastikul maa-ala mõistes ühtse terviku käsitletakse ühe sadamana, kuna omand ja sadamate registreeringud on ajas muutuvad. Leiame, et nende fikseerimine pole üldplaneeringus otstarbekas.
			Peame vajalikuks märkida, et nimetatud kuuest sadamast, mis ei ole kantud sadamaregistrisse, ei kajastu neli (Puulaiu sadam, Laidu sadam, Paadi kinnistu sadam, Kata talu paadisadam) ka ÜP joonistel. Lisaks juhime tähelepanu, et ÜP s nimetatud Paadi kinnistu sadam ja Kata talu paadisadam ei ole ÜP joonisele kantud sadama juhtotstarbega alana, kusjuures Paadi kinnistule määratakse hoopis ärimaa juhtotstarve. Samas on sadama juhtotstarve määratud Tähva poolsaarel olevatele lautrikohdadele (2 tk), kuigi ÜP kohaselt uutele sadamatele asukohti ei märgita, kuna sellekohast vajadust ei ole ÜP koostamisel selgunud. Sadam on vees õidukite sildumiseks kohandatud ja sadamateenuse osutamiseks kasutatav maa ja veeala ning seal asuvad sadama sihtotstarbeliseks kasutamiseks vajalikud ehitised (sh muul, kai, slipp, rannakindlustus, kanal jt sadama sihtotstarbeliseks kasutuseks mõeldud hooned ja rajatised sadama territooriumil) ehk sadamaehitised (sadamaseadus § 2 lg 2). Sadamatele kehtib sadamaseadus ning registrisse kandmise kohustus (Sadamaregister). Seega saab sadamatena nii sadamaseaduse kui ka looduskaitseaduse § 38 lg 5 p 2 mõistes käsitleda ainult sadamaregistrisse kantud sadamaid. Sadamaregistrisse kandmata sadamate puhul on tegemist isiklikuks otstarbeks kasutatavate sildumisrajatistega ning neile ei laiene looduskaitseaduses toodud ehituskeeluvööndis ehitamise erand.	jah	Sadamate nimistu ja käsitlus vaadatakse üle. Lisaks hinnatakse veel registrisse kandmata sadamate osas avalikku huvi ning juhtotstarbe määramise vajadust. Selgitame, et üldplaneering on tulevikku vaatav dokument, kus võib kavandada tänaste sildumisrajatiste (mis oma olemuselt on ruumis on sadamad) kujunemist ametlikeks sadamateks. Kohalik omavalitsus ei nõustu väitega et üldplaneeringus saab ette näha vaid sadamaid, mis täna on kantud sadamaregistrisse.
			Peatükk 5.9.2 Lautrikohad, lk 40 . Palume lisada täpsustuse, et lauter ei hõlma rajatisi.	jah	Arvamusega arvestatakse. Täpsustus lisatakse seletuskirja: "Lauter ei hõlma rajatisi. Vajadusel võib veeskamise ja randumise hõlbustamiseks loodulikke materjale vähesel määral ümber paigutada."
			ÜPs tuleb välja tuua kuidas on käsitletud maakasutuse piiranguid ja keskkonnariske, mis tulenevad jääkreostusobjektidest. Tuleb veenduda, et oleks kajastatud kõikide kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevate jääkreostusobjektide staatus (riikliku või kohaliku tähtsusega objekt) ja seisund (reostus likv ideeritud/osaliselt likvideeritud/likvideerimisel/töid teostatud ei ole). Maakasutuse otstarbe muutmisel lähtuda jääkreostusobjektidel paikneva pinnase vastavusest keskkonnaministri 28.06.2019 määrusele nr 26 „Ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnase s“ võttes arvesse objekti korrastamisel saavutatud näitajad või näha ette täiendavad uuringud või objekti ohutustamine. Oluline on hinnata ka seda, kas nende alade pinnases ohtlike ainete sisaldus vastab elamumaa või tööstusmaa normidele, sama ka põhjavee puhul. Kas on mingeid uuringuid tehtud, kui on jääkreostus ohutustatud või likvideeritud ning milline on olukord pärast seda Se da teemat on üldplaneeringus oluline kajastada, et saastunud ala de le nt elamuid ei plaanitaks rajada. Jääkreostusobjektide asukohad ning asjakohased uuringud ning ohutustamistööde lõpparuanded on kättesaadavad keskkonnaregistrist jaotuses „Jäätmed ja ohuobjektid“ „jääkreostusobjektid“ alt.	jah	Kohalik omavalitsus kaalub jääkreostusobjektide ja prügilate kajastamist tugiinfona. Selgitame, et planeerimisseaduses esitatud üldplaneeringuga lahendatavad ülesanded seda ette ei näe. Jääkreostusobjektid võib välja tuua infokihina Keskkonnaprotaalist, kuid põhjalikum analüüs ei ole otstarbekas.
			Vabariigi Valitsuse poolt 07.10.2022 kinnitatud Lääne Eesti vesikonna veemajanduskavas aastateks 2022 2027 (edaspidi VMK) ja VMK meetmeprogrammis on nimetatud veekogumite seisundi parandamiseks väljatöötatud meetmed, mille rakendajaks on teiste seas ka kohalik omavalitsus. Eelnevast tulenevalt palub Keskkonnaamet arvestada üldplaneeringu koostamisel VMK meetmeprogrammis toodud meetmetega, mille rakendajaks on vald.	jah	Arvamusega arvestatakse. Veemajanduskava meetmeprogrammis toodu vaadatakse üle ja otsustatakse, kas ja mida üldplaneeringusse või KSH aruandesse kantakse.
			KSH aruandes on mainitud, et üldplaneeringussekantud ehituskeeluvööndi piir lähtub GisPlan OÜ (2020) poolt määratud korduva üleujutusega ala piirist, kuid ei ole analüüsitud kasutatud metoodika ja sellest tuleneva ranna ehituskeeluvööndi ja piiranguvööndi ulatuse määramisega seotud mõjusid ranna kaitse eesmärkidele.	jah	Kohalik omavalitsus ei nõustu esitatud seisukohaga. Kohalik omavalitsus analüüsib teemat täiendavalt ja esitab omalt poolt kaalukad argumendid. KSH aruannet täiendatakse vastavalt ettepanekule.
			KSH aruandes on välja toodud, et ÜPga määratakse üleujutuse riskipiirkonnad ning ettepanekud vastavale alale tegevuste kavandamiseks. Seejuures ei ole KSH aruandes analüüsitud kavandavate meetmete asjakohasust ja piisavust.	jah	Arvamusega arvestatakse. Üldplaneeringus esitati 1% üleujutusrisk vastavalt koostatud uuringule. KSH aruannet täiendatakse vastavalt ettepanekule.

			Analüüsil tuuakse välja ehituskeeluvööndi vähendamise alade kattumine kaitstavata loodusobjektidega ning vajalikud meetmed loodusedirektiivi elupaigatüüpide ja kaitsealuste liikide kaitseks, kuid ei ole analüüsitud kavandatava tegevuse mõjusid kõikidele rannikul esinevatele looduskooslustele. Juhime tähelepanu, et randade ja kallaste kasutamise piirangud ei ole kehtestatud üksnes kaitsealuste alade ja liikide kaitseks. Ranna ja kaldaalad on ökoloogilises mõttes ökotonid piirialad, kus kohtuvad erinevad keskkonnad. Sellised alad on eriti olulised bioloogilise mitmekesisuse seisukohast, kuna lühikesel ruumigradiendil märkimisväärselt muutuvad keskkonnatingimused loovad sobiva elupaiga väga erinevatele liikidele. Ranna ja kaldaalade eripärane keskkond on koduks paljudele spetsiifilistele liikidele, mida muudes elupaigatüüpides ei pruugi leida. Sellest tuleneb ka vajadus randu ja kaldaid kaitsta. Lisaks rannale ja kaldale spetsiifilistele kooslustele laienevad looduskaitseaduses seatud ranna ja kalda kaitse kitsendused ka muudele rannal esinevatele ja seeläbi rannale iseloomulikele looduslikele kooslustele. Ranna ja kaldakaitsevööndid on kehtestatud mitte ainult kaitsealuste, vaid kõikide seal elavate liikide ja looduslike elupaikade kaitseks.	analüüsitakse	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga. Juhime tähelepanu, et valdavalt on EKV vähendamise aladele seatud edasisel arendamisel vähemalt keskkonnamõju eelhindamise tasemel mõjude hindamise nõue, kui on teada detailised arendussoovid.
			Ranna ja kalda kaitse eesmärgiks on muuhulgas ranna ja kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine. KSH aruandes on aga analüüsitud ainult ehituskeeluvööndi vähendamise mõju kallasraja kasutamisele, kuid jäetud täielikult käsitlemata tegevuse võimalikkus lähtuvalt ranna ja kalda eripära arvestava asustuse suunamise vajadusest. Märkime, et üldreeglina on peamine ranna või kalda ehituskeeluvööndi vähendamist toetav asjaolu maaüksusel asunud ajalooline asustus või piirkonnas väljakujunenud ehitusjoon.	analüüsitakse	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga.
			Ehituskeeluvööndi vähendamise mõju hindamisel on oluline arvestada ka ala reljeefi, ülejutusriske jms. Kui ehituskeeluvööndisse ehitamine toob kaasa vajaduse rannaala kuivendada ja/või maapinda tõsta, mõjutab see ilmselgelt rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamist ning suurendab inimtegevuse kahjulikku mõju. Ehituskeeluvööndi vähendamise mõjude hindamisel tuleb arvestada ka nende mõjudega.	analüüsitakse	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga.
			KSH s on ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanekute käsitlemisel antud väga palju soovitusi kaitsealuste liikide ümberasustamiseks. See on pigem märk, et tegelikkuses tuleks kriitiliselt üle vaadata ehituskeeluvööndi vähendamiste kattuvused kaitsealuste liikide elupaikade ja elupaigatüüpidega ning olulised kattuvused nendest planeeritud vähenduse aladest välja arvata.	analüüsitakse	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga.
			Kas sari küla Kүүramäe, Lageda ja Sammalkivi detailplaneeringu alal paiknev ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanekuga ala kattub II kaitsekategooria seeneliigi kroonliudiku (Sarcosphaera coronaria) elupaigaga (kood KLO9600294) ja III kaitsekategooria seeneliigi kuld soverbielli (Sowerbyella imperialis) elupaigaga (kood KLO9600294). KSH s on soovitatud vajadusel ümberasustamist, kuid seeneliikide puhul ei ole ümberasustamine võimalik. Looduskaitseaduse alusel on keelatud I ja II kaitsekategooria taimede ja se ente kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine hävitamine13. III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine on keelatud ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas elupaigas14, kuid kuld soverbielli elupaik on piiritletud vaid ühe leiupunkti alusel, mistõttu ei tohi selle liigi ainsat tõendatud asukohta rikkuda ja liigi säilimist elupaigas ohustada.	jah	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga. II kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi kroonliudik (Sarcosphaera coronaria) ning III kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi kuld-soverbiell aga ümberasustada ei saa, kuid alal säilib piisavalt ruumi, et kavandada ehitisi väljapoole elupaika. Ala arendamisel tuleb konsulteerida elustikueksperdiga hoonete ja taristu paigutamise ja raadamistööde alaga seoses, et oleks tagatud kaitstavate liikide elupaikade säilimine alal. Omavalitsusele laekunud inventeerimisandmetest võib järeldada, et elupaik jääb ehituskeeluvööndi vähendamisel ikkagi ehituskeeluvööndisse.
			KSH aruandes on analüüsitud üksnes kallasrajale ja lautrikohtadele juurdepääsuteede küsimusi, kuid hindamata on jäetud sadamate arendamisega (sh sadamate laiendamine, uute sadamaehitiste rajamine, uute funktsioonide lisandumine, süvendamine jms) kaasnevad mõjud . Millised mõjud kaasnevad olemasolevate sadamate edasise arendamisega ja millisel määral on arendustegevus võimalik ilma loodusväärtusi kahjustamata? Ka Natura hindamise peatükis on sadamaid käsitletud üksnes ehituskeeluvööndi vähendamise kontekstis ning hinnatud selle võimalikke mõjusid maismaal. Palume aruannet täiendada.	analüüsime	Üldplaneeringus on käistletud olemasolevaid sadamaid, millel on ette nähtud minimaalsed arenguvajadused. Täpsed sadamate funktsioonid, ehitised ja süvendamisvajadused pannakse paika detailplaneeringus või ehitusprojekti, kus on vajalik detailsem mõjude hindamine. Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga.
			KSH aruandes on käsitletud meretuuleparkide ühte võimalikest ühendusvariantidest (Hiiu maakonnaplaneeringu kohane ühendus), mis kulgeb läbi Hiiumaa. Nimetatud ühendus plaanitakse rajada üle Tahkuna poolsaare. KSH aruandes on kirjutatud , et maismaal, kus merekaabel ühendatakse elektrivõrku, kattuks elektrivõrk mitmete II ja III kaitsekategooriasse kuuluvate taimeliikide kasvukohtadega ning Malvaste, Risti ja Kodeste külade piirkonnas erinevate vääriselupaikadega. Tähelepanuta on aga jäetud, et joonisele nr 3.32 kantud trass kulgeb läbi Tahkuna looduskaitseala looduskaitseala Kodeste metsa sihtkaitsevööndi, kus kaitse eeskirja § 12 ja looduskaitseaduse § 30 lg 2 p 3 kohaselt on keelatud uute ehitiste püstitamine. Lisaks kattub planeeringus näidatud liinikoridor I kaitsekategooriasse kuuluva kassikaku (Bubo bubo) Palume aruandes kirjutatut korrigeerida.	analüüsime	Üldplaneeringusse kantakse nimetatud kaablikoridorid näitlikuna. Üldplaneeringusse lisatakse info et tuuleparkide ja mandriga ühendusliini rajamiseks algatatakse vajadusel eriplaneering.

			4.1. Lk 113 on kirjutatud Mudaste küla lautrikoha tarvis ehituskeeluvööndi vähendamise ettepaneku tegemisest. KSH aruandes on öeldud, et Kõrgessaare Mudaste loodusala kaitse eesmärkides esitatud elupaigatüüpe ehituskeeluvööndi vähendamise alal ei paikne ning eelnevast lähtuvalt leiab KSH koostaja, et ebasoodne mõju Natura loodusalale puudub. Juhime tähelepanu, et planeeritav ehituskeeluvööndi vähendamine jääb peaaegu kogu ulatuses (välja arvatud olemasoleva teega kattuv ala) kaitstavatele elupaigatüüpidele rannaniidud (1630*) ja kadastikud (5130).	jah	Kontrollime üle ja vajadusel täiendame KSH aruannet.
			4.2. Tahkuna loodusalaga seoses on nimetatud kavandatavate tegevustena üksnes Tahkuna puhke ja lautrikoha rajamine. Märgime, et Tahkuna loodusalale, sh loodusala ees märgiks seatud elupaigatüübile vanad loodusmetsad (9010*) on kavandatud ka meretuuleparkide elektriühendusliin.	jah	Arvestame ettepanekuga. Ehituskeeluvööndi vähendamine ja virgestuse maa-ala eemaldatakse. Olemasoleva parkla ja lautrikoha tähistus jäetakse üldplaneeringusse sisse. Meretuuleparkide ühendusliin oli kavandatud Hiiumaa maakonnaplaneeringuga. Üldplaneeringusse kantakse nimetatud kaablikoridorid näitlikuna ning vajadusel algatatakse nende planeerimiseks eriplaneering.
			4.3. Vanamõisa loodusalaga seoses on KSH aruandes käsitletud planeeritud kergliiklusteed Sõru sadam Tohvri supluskoht. Aruandes on öeldud, et arvestades kergliiklusteede karakteristikuid (eraldusriba ja kergliiklustee laius kokku ca 6 m) ning asukohta (olemasoleva tee lähistel), ei ole ette näha olulise ebasoodsa mõju kaasnemist elupaigatüüpidele, kui kergliiklustee rajatakse olemasolevast teest ida poole, mis jääb väljapoole elupaigatüüpide asukohta. Märgime, et olemasolev Liivalauka tee piirneb vahetult mõlemalt poolt Vanamõisa loodusala eesmärgiks olevate elupaigatüüpidega kadastikud (5130) ja rannaniidud (1630*) ning kergliiklustee rajamine ol emasoleva tee kõrvale ilma, et see kattuks kaitstavate elupaigatüüpidega, ei ole võimalik.	jah	Kontrollime üle ja vajadusel täiendame KSH aruannet.
			4.4. Väinamere loodusalale jääva Tähva poolsaare osas on analüüsitud Lesta sadama arendusala mõjusid, kuid ei ole seda tehtud teiste Tähvanina, Tähvapõllu ja Kuusi ku detailplaneeringuga kavandatud hoonestusõigusega lautrikohtade osas, millele taotletakse samuti ehituskeeluvööndi vähendamist. Mõlemad ehituskeeluvööndi vähendamise sooviga lautrikohad jäävad Väinamere loodusala eesmärgiks olevale rannaniitude elupaigat tüübile ja emaputke (Angelica palustris) elupaigale.	analüüsime	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle. Tõenäoliselt loobutakse ehituskeelvööndi vähendamise ettepanekutest Väinamere loodusala elupaikades.
			4.5. Kavandatava tegevuse mõju hindamisel loodusalade kaitse eesmärgiks seatud elupaigatüüpidele on mistahes tegevuse puhul eeldatud, et tegevusega kaasnev mõju piirdub ehitusalaga. Sellest lähtuvalt on kõikide ehitustegevuste puhul seatud tingimuseks, et elupaigatüüpide soodsa seisundi säilitamiseks tuleb vältida ehitus ja arendustegevust elupaikade piires ning sel juhul ebasoodsad mõjud puuduvad. Keskkonnaameti hinnangul ei pruugi erinevate ehitus ja arendustegevuste mõjud piirduda konkreetse ehitusalaga. Mõjude hindamisel ei saa arvestada üksnes elupaigatüübi kaoga ehitiste alla jääval maal. Ala kasutuselevõtul nt elamu –, äri või tootmismaana kaasneb ehitustegevusega looduskooslusele iseloomuliku elustiku muutumine ja hävimine laiemaal alal (ala kasutuse, kasutuskooormuse, veerežiimi, hooldusvõimaluste jms muutus). Natura eelhindamisel ei ole arvestatud kaudsete mõjudega.	analüüsime	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle. KSH aruannet täiendatakse.
			KSH aruandes lk 146 on toodud Kaleste küla puhkeala arendamisel leevendava meetmena: „Kuna ehituskeeluvööndi vähendamise alal on võimalik ette näha puhkeala arendamine väljapool Natura loodusala kaitse eesmärgiks oleva elupaigatüübi kasvukohta, tuleks laienduse kavandamisel sellega arvestada .“ Palume täpsustada ja/või ümber sõnastada toodud leevendusmeede, kuna KSH aruandes lk 130 on öeldud, et kuna kogu ehituskeeluvööndi vähendamise ala jääb nii Natura võrgustiku alale kui ka selle kaitse eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele, ei ole puhkekoha kavandamisel välistatud ebasoodne mõju elupaigatüüpidele ning ala arendami sest tuleb loobuda ehituskeeluvööndi vähendamise alale. KSH aruandest peaks üheselt välja tulema, kas kõnealuse ala arendamine on lubatud või mitte, arvestades võimalikke mõjusid.	analüüsime	Teema vajab edasist koostööd Keskkonnaameti ja RMK-ga. Tänapäevaks on puhkeala märgitud alal välja arendatud.
			6.1.1. KSH aruandes lk 18 on kirjutatud: „ Looduskaitseseaduse § 34 kohaselt ei laiene ehituskeeld kalda kindlustusrajatistele ega ka sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele “. Looduskaitseseaduse §34 puhul on eksitud viidatud § ga. Palume korrigeerida , sest ehituskeeluga seonduv on sätestatud looduskaitseseaduse § s 38. Looduskaitseseaduse § 38 lõik 4 punkt 2 alusel ei laiene ehituskeeld kalda kindlustusrajatistele ja looduskaitseseaduse § 38 lõik 5 punkt 2 alusel ei laiene ehituskeeld kehtestatud detailplaneeringuga, kehtestatud üldplaneeringuga või kehtestatud tuuleparki kavandava kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatud sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele. Looduskaitseseaduse § 5 lõik 2 alusel nimetatakse mere kallast rannaks. Palume lause sõnastust ja looduskaitseseaduse § korrigeerida.	jah	Arvamusega arvestatakse. Parandame vea.

			6.1.2. Läbivalt tuuakse KSH aruande eelnõus välja, et: „ EKV vähendamise eesmärgiks on luua võimalus sadama ala mitmekülgselt arenguks rajada alale ehitisi, mis ei ole seotud ranna kindlustusrajatistega, piirivalve ega ka supelranna teenindamiseks vajalike ehitistega, näiteks väikesemahulisi majutus –, kaubandus või toitlustuspindu “. Ebaselgeks jääb, kas EKV vähendamine laieneks ühtlasi ka rannakindlustustele ja erinevatele sadamarajatistele või on rannakindlustuste ja täiendavate sadamarajatiste planeerimiseks vajalik siiski eraldi detailplaneering. Ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanekute analüüsimisel ei ole käsitletud aspekte, mis on asjakohased rannakindlustuste või sadamarajatiste osas (rannaprotsessid, erosioon jne). Seega on Keskkonnaamet seisukohal, et rannakindlustused ja erinevad sadamarajatised tuleb ette näha detailplaneeringuga detailplaneeringuga16. See teema tuleb KSH aruandes konkreetselt välja tuua ja vajadusel teksti korrigeerida, kui on plaanis lubada rajada väikemahulisi majutus kaubandus või toitlustuspindu.	analüüsime	Üldplaneeringus on käsitletud olemasolevaid sadamaid, millel on ette nähtud minimaalsed arenguvajadused. Täpsed sadamate funktsioonid, ehitised ja süvendamisvajadused pannakse paika detailplaneeringus või ehitusprojektis, kus on vajalik detailsem mõjude hindamine. Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle ning tehakse koostööd Keskkonnaametiga.
			6.1.3. KSH aruandes lk 28 (Kuri küla Lesta sadam sadam17) on kirjutatud: Lesta sadam on (osaliselt) valmis ehitatud, seejuures ehitusluba omamata. Antud juhtumiga tegeleb täpsemalt Keskkonnaamet Jääb selgusetuks, mida sellega konkreetselt on mõeldud. Keskkonnaamet on varasemalt oma 13.09.2022 kirjas kirjast18 juhtinud tähelepanu asjaolule, et detailplaneeringuga kavandatud tegevuse realiseerimiseks (sh sadamahoone ehitamiseks) peab Lesta sadam olema kantud sadamaregistrisse vastavalt sadamaseaduse § le 37. Tabelis 3.2. on välja toodud: „ Kuna valdav osa Lesta sadama alast kattub EELISe andmete kohaselt erinevate kaitsealuste liikide kasvukohtadega, on alal vajalik hoonestuse ja rajatiste paigutamiseks läbi viia taimestiku inventuur. Hoonestuse ja rajatised peab paigutama selliselt, et nende alla jääks minimaalselt kaitstavate taimeliiki de isendeid “. Jääb arusaamatuks , kuidas saab pidada võimalikuks ÜP ga vähendada EKV d, kui valdaval alal kasvavad kaitstavad liigid. KSH aruandes lk 29 on kirjutatud: „ Kuna sadam on tänaseks päevaks (vähemalt osaliselt) valmis ehitatud ning tegevusega ka asnenud mõjud Keskkonnaameti poolt täpsustamisel, tuleb alal rakendada mõjude leevendamist tagasi ulatuvalt kaitstes alal olevaid liike, mida ehitustegevusega kahjustatud ei ole. Täiendavad tegevused alal tuleb kooskõlastada Keskkonnaametiga ning taotled a vastavalt EKV vähendamist “. Kas sellega on mõeldud, et juba rajatud rajatistele on vajalik veel eraldi EKV vähendamine? Lesta sadama kinnistul kehtib Järve piirkonna kinnistute detailplaneering detailplaneering19, millega on lubatud mh sadamarajatise ehitamine. Seega tuleb nimetatud asjaolusid täpsustada. Siinkohal peaks jääma seisukohale, et ÜP raames ei ole otstarbekas EKV vähendada, kui ei ole teada senist võimalikku mõju ning juba rajatud rajatiste osas peetakse vajalikuks eraldi EKV vähendamist. Samuti ka muudel juhtudel jääb ebaselgeks, kuidas EKV vähendamine on sadamate juures nõ sobivaks peetud, kui puudub teave planeeritavate rajatise ligikaudse suuruse/mahu/paigutuse osas, kuid tõdetakse, et enamus alal on kaitstavad objektid (elupaik, taimeliigid vm). Eelkõige näiteks Sõeru sadam Kukka külas, Kõrgessaare sadam, Kassari sadam, Salinõmme sadam, Hiessaare sadam.	analüüsime	Lesta sadama rajamise aluseks on kehtiv detailplaneering. Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult üle koostöös Keskkonnaametiga.
			Kõik kaitstavatele loodusobjektidele kavandatud ehituskeeluvööndi vähendused tuleb üldplaneeringust välja võtta, sest need ei arvesta kaitstavate loodusväärtustega. Sadamate juures on EKV vähendamist soovitud, kuna soovitakse rajada näiteks väikesemahulisi majutus –, kaubandus või toitlustuspindu. Siiski ei ole KSH aruandes käsitletud, kas selliste rajatiste jaoks EKV vähendamine ning ehitiste lubamine alal on ohutu (mereveetase, rannaprotsessid vm). Näiteks Tahkunas Tõrvanina puhkekoha arendamine asub piirkonnas, kus on tugev ranna erosioon.	analüüsime	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult ja asukohapõhisel üle koostöös Keskkonnaametiga. Selgitame, et kaitstavate loodusväärtustega on KSH aruandes ja selle kaudu seatud tingimusi seades siiski arvestatud.
			6.1.4. On oluline, et ÜP s lähtutakse KSH aruandes toodud suunistest, mille kohaselt mingitest tegevusest tuleks loobuda (nt Vahtrepa küla Leemendi ja Väike Leemendi detailplaneeringu ja lautrikoha määramine, Tahkuna puhkekoha ja lautrikoha arendamine, Säärenina puhkekoha arendamine, Kaleste puhkekoha arendamine, Suursadama arendamine, Hiessaare puhkekoha laiendamine ja lautri taristu). ÜP kaartidel ja seletuskirja tabelis 6 on need siiski kõik kajastatud.	analüüsime	Teema analüüsitakse edaspidi põhjalikult ja asukohapõhisel üle koostöös Keskkonnaametiga. Tahkuna lautrikoha vastus on ülevalpool.
			6.1.5. KSH aruandes lk 48 on Sarve sadama EKV vähendamise osas räägitud ka Salinõmme sadamast: „ Üldplaneeringu koostamise käigus ei ole teada täpseid plaane Salinõmme sadamaarendamiseks ...“. Palume üle kontrollida, millisest sadamast räägitakse. Kas mõlema sadama(Sarve sadam ja Salinõmme sadam) puhul on asjakohane viigerhüljeste temaatika ja vastavad soovitusel tööde korraldamisel? Palume korrigeerida ning vastavalt täiendada tabelit 3.2.	jah	Arvamusega arvestatakse. KSH aruanne korrigeeritakse. Lk 48 on ikkagi mõeldud Sarve sadamat. Mõlemal juhul on tegemist viigerhülge temaatikaga. Üldplaneeringuga ei määrata sadamate arengu täpseid parameetreid ning võimalikke ehitusmahte.

		6.1.6. Hiessaare sadama EKV d puudutav informatsioon on KSH aruandes varieeruv. Nimelt lk 61 ja tabelis 3.2. üks info, kuid lk 127 on esitatud täiendusi: „ Ehituskeeluvööndi vähendamise ala on soovitav vajadusel laiendada olemasole vast sadamakaist lääne suunda ja idasuunas elupaigatüübiga kattuv alal üldplaneeringust eemaldada. eemaldada.“. Sarnaseid erisusi on aruandes ka mujal nt Tärkma sadama osas, Salinõmme sadama osas, Sarve sadama osas jne, aga ka puhkealade osas nt Kaleste küla puhkea la kohta on tabelis 3.4. toodud, et arendamisest tuleb loobuda, kuid seda ei ole enam nimetatud lk 146. Juhime tähelepanu sellele, et aruandes peaks konkreetselt välja tulema, milliseid tegevusi saaks arendada ja millistel tingimustel. Erisuste vältimiseks võiks kasutada ka viitamist eelnevatele peatükkidele tabelitele, kui soovitakse vältida kordamist või lisada üks ülevaatlik tabel. Hetkel on olulised konkreetset teemat puudutavad aspektid aruandes laiali.	analüüsime	Arvamusega arvestatakse. Kontrollime üle ja vajadusel täiendame KSH aruannet.
		6.1.7. KSH aruandes lk 62 (Mudaste külas lautrik oha määramine) on välja toodud, et: „ Lautrikoht on sobiv ala paatide veeskamiseks ja kaldapiirkonnas tuleb piirata laiemale alale mootorsõidukitega liikumine. Olemasoleva parkla ala kastus võib jätkuda senisel kujul “. Jääb ebaselgeks, miks on vajalik sellisel määral EKV vähendamine.	jah	Arvamusega arvestatakse. Korrigeerime KSH aruannet
		6.1.8. Puhkekohtade arendamise võimaldamiseks ehituskeeluvööndi vähendamine. Mitmetel juhtudel ei ole välja toodud, mis tüüpi rajatisi kavandatakse nt Paope puhkeala ja Ninaotsa puhkekoht. Kuna alad piirnevad lautrikohtadega oleks asjakohane täpsustus, milliseid rajatisi puhkekoha arendamise juures silmas peetakse.	Analüüsitakse	Täpsed puhkekohtade fuktsioonid ja ehitised pannakse paika detailplaneeringus või ehitusprojektis, kus on vajalik detailsem mõjude hindamine. Üldplaneeringut koostatakse üldplaneeringu täpsusastmes. Võimalusel täpsustatakse ja põhjendatakse lahendusi.
		7. KSH aruandes tuleb anda hinnang j ääkreostusobjektidest tuleneda võivate maakasutuse piirangute ja keskkonnariskide kohta . Hetkel on peatükkides 1.2.1 (lk 225) ja 1.5.4 (268) esitatud vaid jääkreostusobjektide loetelu. Vt ka üldplaneeringu kohta esitatud märkus t 14.1.	jah	Arvamusega arvestatakse. Jääkreostusobjekte ja suletud prügilaid kajastatakse üldplaneeringus tugiinfona.
		8. KSH aruande Lisas 1 lk 52 on märgitud, et korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud ka paberi ja kartongijäätmete kogumine. Palume üle kontrollida vastava info õigsus, kuna Hiiumaa valla kodulehel ja seal leiduvates dokumentides infot paberi ja kartongijäätmete veo kohta ei leidu.	jah	Arvamusega arvestatakse. Korrigeerime KSH aruannet
		Täiendavalt juhime kohaliku omavalituse tähelepanu sellele, et nii ÜPs kui KSH aruandes esineb hulgaliselt vormistusvigu, sh keeleliselt ebakorrektseid ja seetõttu raskesti mõistetavaid lauseid, mida soovitame korrigeerida. Samuti juhime tähelepanu sellele, et nii ÜP s kui ka KSH aruandes on läbivalt mainitud Kassari saart, kuid Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei kuulu Kassari enam meresaarte hulka. Tuletame meelde, et keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 311 kohaselt on KSH eesmärk arvestada keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimise dokumendi koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut. KSH tulemustega tuleb arvestada ning üldplaneeringu lahendust korrigeerida või siis välja tuua selgitused, miks ei ole nendega arvestatud.	jah	Arvamusega arvestatakse. Sõnastusi ja mõisteid korrigeeritakse. KSHs esitatuga arvestatakse või põhjendatakse mitte arvestamist.

2.69	03.04.2023	Caspar Aru, Elelevi OÜ	Oleme arendamas üle-eestilist elektriautode laadimistaristut ja ning hetkel otsimas sobilike laadimisjaamade asukohti Hiiumaal. Meie paigaldavad laadimisjaamad on pool-kiired laadijad, mis on ettenähtud kohtadesse, kus inimene peatub vähemalt 2h või kauem. Pool-kiire laadija saab ühendada erinevalt kiirlaadijast tavavõrguga ilma suuremahuliste elektritöödeta ja peakaitsme vahetamiseta, kuna pool-kiire laadimisjaam ei tarbi võrgust korraga suurt hulka elektrienergiat ning tänu võimsusjaotuse kontrolleri kasutab laadimiseks vaid seda elektrienergiat, mis asukoha tavatarbimisest üle jääb. Meie pöördumise eesmärk on selgitada välja, kas Hiiumaa Vallal oleks huvi meiega laadimistaristu väljaarendamisel koostööd teha? Linna roll seisneks avaliku ruumi st. võimalike sobilike asukohtade väljapakkumises ja/või meie pakutud asukohtade kooskõlastamises/heakskiitmises. Elelevi OÜ sõlmiks seejärel Hiiumaa Vallaga laadimisjaama paigalduslepingu, teeks kõik vajalikud investeeringud laadimisjaama paigaldamiseks ning jääks laadimisteenust osutavaks operaatorfirmaks. Vallale ei kaasneks laadimisjaamaga muud kohustust, kui see, et kuu lõpus esitab Vald Elelevi OÜ-le tarbitud elektrienergia kohta oma paketipõhise müügiarve, mille koostamiseks vajalikud andmed saadetakse automaatika abil kokkulepitud e-maili aadressile ning asukoht hoiab laadimiskohti tavahoolduse raames puhtana prügist, lumest jmt heakord. Koostöö korral saaks Elelevi OÜ laiendada oma laadimistaristut Hiiumaal, Hiiumaa Vald looks laadimistaristu näol soodsa pinnase elektrisõidukite kasvule, mis aitaks kaasa Valla keskkonnasõbralikumaks muutumisel ning näitaks eeskuju rohepöörde realiseerimisel.	Jah	Arvamusega arvestatakse. Märgime üldplaneeringu peatükis "Elektrivõrk" ära eesmärgi arendada Hiiumaal terviklikku laadimistaristut vastavalt ajas muutuvale nõudlusele. Laadimistaristu oma detailsuses ei ole otseselt üldplaneeringuga lahendatav ülesanne, kuid kohalik omavalitsus on detailsemate küsimuste osas valmis koostööd tegema.